

Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych

2022

NACZELNY DYREKTOR
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2022 roku

ARCHIWA
PAŃSTWOWE

Warszawa 2023

SŁOWO NACZELNEGO DYREKTORA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

Szanowni Państwo,

rok 2022 wszystkim nam będzie się w głównej mierze kojarzył z napaścią Rosji na Ukrainę i wojną rozpętaną za naszą wschodnią granicą. To wydarzenie w dużej mierze zdeterminowało również działalność Archiwów Państwowych i miało wymierny wpływ na niektóre z działań przez nas podejmowanych. Przede wszystkim rozpoczęliśmy od razu akcję pomocy dla naszych kolegów w Ukrainie, którą nieustająco kontynuujemy, starając się odpowiadać na zgłaszane potrzeby i sukcesywnie przekazywać materiały i niezbędny sprzęt do zabezpieczania archiwaliów. Gościliśmy delegacje z ukraińskich archiwów i innych instytucji kultury. Sam kilkakrotnie spotykałem się z Przewodniczącym Państwowej Służby Archiwalnej, Antolijem Chromowem. Na wielu organizowanych przez nas konferencjach, w tym o charakterze międzynarodowym, przygotowywane były specjalne panele poświęcone sytuacji w Ukrainie i ochronie tamtejszych archiwów. Aktywnie angażowaliśmy się i inicjowaliśmy działania zmierzające do wykluczenia Rosji z archiwalnych gremiów międzynarodowych. Jednym z najbardziej widocznych a zarazem przejmujących wyników naszego zaangażowania był polsko-ukraiński projekt „1939-45 POLSKA / 2022 UKRAINA”, obejmujący m.in. przygotowanie wystawy pt. „Mamo, ja nie chcę wojny!”. Ekspozycja, zawierająca historyczne i współczesne rysunki dzieci, stanowiła swoisty manifest ukazujący dramat wojny z ich perspektywy. Wystawa była prezentowana przez cały rok, nie tylko na terenie naszego kraju, ale dzięki współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, również w kilkudziesięciu miejscach na całym świecie, spotykając się z ogromnym odzewem społecznym.

Szczególnego znaczenia nabrała także kwestia ochrony narodowego zasobu archiwalnego na wypadek sytuacji kryzysowych i wojny. Archiwa Państwowe podjęły działania mające zweryfikować i zwiększyć stopień ich przygotowania na wypadek wystąpienia różnych zagrożeń. W tym celu, poza wieloma inicjatywami o charakterze wewnętrznym, nawiązaliśmy współpracę m.in. ze Szkołą Główną Służby Pożarniczej, z którą będziemy realizować zadania na rzecz edukacji, bezpieczeństwa publicznego i powszechnego oraz ochrony dóbr kultury, w tym narodowego zasobu archiwalnego i archiwów.

Rok 2022 był jednocześnie rokiem dynamicznych zmian w sieci Archiwów Państwowych. Rozpoczęliśmy w pełnym zakresie wdrażanie „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”, wprowadzając zarządzanie projektowe. Jednym z kluczowych działań było przeprowadzenie, w ramach projektu strategicznego „Wypracowanie jednolitych standardów organizacji Archiwów Państwowych – optymalizacja sposobu realizacji ważnych funkcji

społecznych”, kompleksowych zmian w organizacji, obejmujących m.in. ujednoczenie struktur organizacyjnych Archiwów Państwowych, a także nazewnictwa komórek organizacyjnych. Wprowadzone zostały 33 nowe statuty, zaś Archiwa Państwowe opracowały nowe regulaminy organizacyjne. Przeprowadzone zmiany pozwoliły dostosować się Archiwom do oczekiwań użytkowników w zakresie większej transparentności i jednolitości organizacji działalności w tych samych obszarach, a także usprawnić zarządzanie realizowanymi funkcjami. W dłuższej perspektywie powinny one wpłynąć na optymalizację realizowanych przez Archiwa Państwowe procesów, wzrost zadowolenia klientów oraz zwiększenie rozpoznawalności Archiwów Państwowych jako jednolitej organizacji.

Misją Archiwów Państwowych jest trwałe zachowanie świadectw przeszłości i zapewnienie do nich powszechnego dostępu w celu wspierania rozwoju państwa i społeczeństwa. W ubiegłym roku dążyliśmy więc do podniesienia standardów ochrony, zabezpieczenia i dostępności narodowego zasobu archiwalnego, ale także podjęliśmy działania, aby archiwa były bardziej przyjazne środowisku. W ramach projektu „Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych obiektów Archiwów Państwowych w Polsce – etap I – przygotowanie dokumentacji” rozpoczęliśmy przygotowania do inwestycji, które przyczynią się m.in. do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz energooszczędności w budynkach publicznych. W ramach pierwszego etapu projektu zostało przeprowadzonych 27 pełnych inwentaryzacji architektoniczno-budowlanych oraz 27 audytów energetycznych budynków. Równoległe z projektem kompleksowej modernizacji energetycznej wznoszono nowe obiekty. Inwestycje budowlane trwały w Archiwum Państwowym w Bydgoszczy oraz Archiwum Narodowym w Krakowie (Oddziale w Nowym Sączu). W ramach kolejnego projektu pn. „Budowa i utrzymanie Archiwów Państwowych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego” podjęliśmy starania zmierzające do jednoczesnego uruchomienia nowych inwestycji w Koszalinie, Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu oraz Szczecinie.

Istotne były też działania w ramach projektu strategicznego mającego na celu wdrożenie we wszystkich Archiwach Państwowych sieci WAN. W roku sprawozdawczym nastąpiło uruchomienie produkcyjne usług elektronicznych w WAN. Przyjęte rozwiązanie znacznie zwiększa efektywność i bezpieczeństwo przesyłania danych pomiędzy archiwami, a także bezpieczeństwo systemów IT poprzez monitoring ruchu w sieci.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom użytkowników, kontynuowane były również dotychczasowe starania związane z poszerzaniem dostępu do zasobu archiwalnego. Na koniec 2022 r. Archiwa Państwowe zapewniały dostęp on-line do ponad 56 mln kopii cyfrowych w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl oraz ponad 15 mln w pozostałych serwisach internetowych.

Przejawem kulturotwórczego oddziaływania Archiwów Państwowych, mającego na celu zainteresowanie społeczeństwa dziedzictwem historycznym jako istotnym elementem budującym i wzmacniającym tożsamość społeczną oraz utrzymanie dotychczasowych i pozyskanie nowych użytkowników, była aktywna popularyzacja wiedzy o zasobie archiwalnym.

Archiwa Państwowe aktywnie włączały się w upamiętnianie ważnych wydarzeń, których rocznice obchodziliśmy w 2022 r., w tym m.in. w obchody 100-lecia powołania służby cywilnej, przygotowując wraz z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów wystawę plenerową oraz towarzyszący jej album „W służbie państwu i obywatelom. Stulecie służby cywilnej w Polsce”. Uczestniczyły też w cyklicznych wydarzeniach będących okazją do zaprezentowania się szerszemu gronu odbiorców. W XV Międzynarodowy Dzień Archiwów, 9 czerwca, wychodząc

naprzeciw oczekiwaniom użytkowników, uruchomiona została nowa odsłona strony internetowej sieci Archiwów Państwowych – archiwa.gov.pl.

Zainaugurowaliśmy również dwa niezmiernie ważne z punktu widzenia podnoszenia wiedzy i prowadzenia bardziej otwartej i zaangażowanej współpracy międzynarodowej wydarzenia. Pierwsze z nich to cykl konferencji „Europejskie Colloquia Archiwalne” (European Colloquia on Archives). A drugie to zupełnie nowa inicjatywa, związana z upamiętnieniem jednego z prekursorów archiwistyki w naszym kraju, prof. Kazimierza Konarskiego. „Konarski Lectures” z założenia mają być wykładami prowadzonymi przez uznanych na świecie wykładowców teorii i praktyki archiwalnej. Pierwszy wykład odbył się w gościnnych murach Uniwersytetu Warszawskiego z udziałem prof. Luciany Duranti z UBC w Vancouver.

Z kolei dostrzegając potrzebę podnoszenia kwalifikacji, zwiększania wiedzy i świadomości przyszłych pracowników administracji, wytwórców i zarządców dokumentacji, Archiwa Państwowe, jako instytucje odpowiedzialne za kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego, podjęły współdziałanie z Krajową Szkołą Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego, w ramach projektów: „O archiwach na studiach KSAP” oraz „Rozwój kompetencji archiwistów zakładowych i zarządców dokumentacji”. Mając na uwadze profesjonalizację własnej kadry w ramach współpracy z KSAP w projekcie „Akademia Zarządzania Projektami dla Archiwów Państwowych” zrealizowana została kolejna (IV) edycja akademii.

To tylko część z zadań, które były realizowane. Zapraszam do szczegółowego zapoznania się z działalnością sieci Archiwów Państwowych w 2022 r.

dr Paweł Pietrzyk

Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych

SPIS TREŚCI

ARCHIWA PAŃSTWOWE	9
Struktura sieci Archiwów Państwowych	9
Infrastruktura Archiwów Państwowych	12
Informatyzacja i infrastruktura IT Archiwów Państwowych	17
Finanse	20
Kadry	25
STRATEGIA ROZWOJU ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH NA LATA 2021-2030	29
DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH	42
Kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego	42
Gromadzenie i opracowanie zasobu archiwalnego	45
Udostępnianie zasobu archiwalnego	51
Zabezpieczanie zasobu archiwalnego	53
Zabezpieczanie dokumentacji o czasowym okresie przechowywania	58
Popularyzacja dziedzictwa dokumentacyjnego	58
WSPIERANIE DZIAŁAŃ ARCHIWALNYCH W KRAJU I ZAGRANICĄ	80
Wspieranie działań archiwalnych 2022	80
Program pomocy instytucjom emigracyjnym	84
WYKAZ WYDARZEŃ	86

WYKAZ SKRÓTÓW

- AAN – Archiwum Akt Nowych
- ADE – system Archiwum Dokumentów Elektronicznych
- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych
- AN – Archiwum Narodowe
- AP – Archiwum Państwowe
- CKAOD – Centralna Komisja Archiwalnej Oceny Dokumentacji
- CKM – Centralna Komisja Metodyczna
- EZD – Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją
- IPM – zintegrowany system zarządzania szkodnikami (Integrated Pest Management)
- IT – technologia informatyczna
- j.a. – jednostka archiwalna
- KPRM – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
- KSAP – Krajowa Szkoła Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego
- m.b. – metr bieżący
- MB – megabajt
- MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- NAC – Narodowe Archiwum Cyfrowe
- Naczelnny Dyrektor – Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych
- NDAP – Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
- NiKA – system Nadzór i Kontrola Archiwalna
- PPP – Partnerstwo Publiczno-Prywatne
- SwA – serwis szukajwarchiwach.gov.pl
- WAN – rozległa sieć komputerowa
- ZoSIA – Zintegrowany System Informacji Archiwalnej

ARCHIWA PAŃSTWOWE

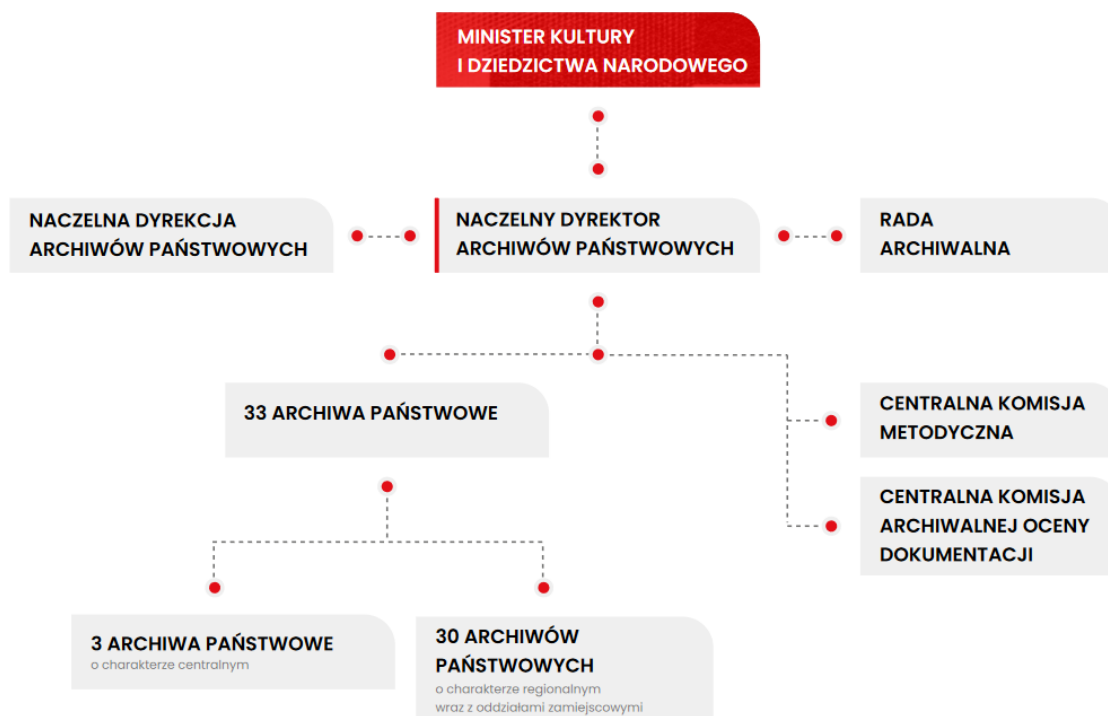

ARCHIWA PAŃSTWOWE

Archiwa Państwowe działają na podstawie ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

Struktura sieci Archiwów Państwowych

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, którego działalność nadzoruje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Od 2019 r. urząd Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych pełni dr Paweł Pietrzyk.

Sieć Archiwów Państwowych na koniec 2022 r. tworzyły 3 archiwa o charakterze centralnym: AGAD, AAN, NAC oraz 30 archiwów, których właściwość miejscowa ma zasięg regionalny, z siedzibami w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Łodzi,

Malborku, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyślu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zamościu i Zielonej Górze.

W roku sprawozdawczym Archiwa Państwowe intensywnie przygotowywały się do zmian w organizacji. Ich głównym celem było usprawnienie zarządzania realizowanymi funkcjami poprzez wdrożenie nowej, ujednoczonej organizacji, zwiększenie elastyczności zarządzania oraz zwiększenie dostępności dla klientów poprzez większą transparentność wynikającą z uporządkowania m.in. nazewnictwa komórek organizacyjnych. Działania te realizowane były w ramach projektu strategicznego „Wypracowanie jednolitych standardów organizacji Archiwów Państwowych – optymalizacja sposobu realizacji ważnych funkcji społecznych”. W dniu 31 marca 2022 r. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych podpisał 33 zarządzenia w sprawie nadania Archiwom Państwowym nowych statutów, które obowiązują od 1 stycznia 2023 r. W każdym z nich do końca roku trwały przygotowania do wewnętrznej reorganizacji zgodnie z nową ramową strukturą określoną statutami. Przygotowano także nowe regulaminy organizacyjne.

Równoległe ze zmianami w zakresie organizacji Archiwów Państwowych prowadzone były prace zmierzające do reformy dwóch spośród trzech gremiów działających przy Naczelnym Dyrektorze Archiwów Państwowych. W roku sprawozdawczym funkcjonowały następujące stałe gremia:

- **Rada Archiwalna** – organ doradczy i opiniodawczy w sprawach należących do zakresu działania Naczelnego Dyrektora, któremu przewodniczy prof. dr hab. Krzysztof Mikulski (Dyrektor Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu).

W roku sprawozdawczym Rada odbyła jedno posiedzenie, podczas którego poruszone zostały m.in. kwestie związane z ochroną narodowego zasobu archiwalnego na wypadek zagrożeń kryzysowych i wojennych, podsumowaniem działalności Archiwów Państwowych w roku poprzednim oraz pierwszym etapem realizacji „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”.

- **Centralna Komisja Metodyczna** – organ opiniodawczy w sprawach opracowania, doskonalenia i wdrażania naukowych metod w działalności Archiwów Państwowych, któremu w kadencji 2021-2022 przewodniczył Michał Knitter (AP w Szczecinie).

W 2022 r. CKM zebrała się na 6 posiedzeniach i zajmowała się m.in. zagadnieniami związanymi ze zwiększaniem stopnia przygotowania Archiwów Państwowych na wypadek wystąpienia zagrożeń i wprowadzenia stanów nadzwyczajnych, ze szczególnym uwzględnieniem zasad ewakuacji materiałów archiwalnych, a także tematami dotyczącymi zakresu informacyjnego opisu materiałów archiwalnych. Drugie z wymienionych zadań realizowane było w ramach zespołu roboczego poszerzonego o przedstawicieli poszczególnych Archiwów Państwowych.

W drugiej połowie 2022 r. nastąpiła zmiana organizacji i zakresu działania Centralnej Komisji Metodycznej. Zgodnie z *zarządzeniem nr 43 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14 września 2022 r. w sprawie utworzenia oraz zakresu i trybu działania regionalnych komisji metodycznych w archiwach państwowych oraz Centralnej Komisji Metodycznej*, organ ten będzie realizował zadania doradcze i opiniodawcze w sprawach dotyczących metodyki archiwalnej, w tym opracowania, ewidencjonowania

i udostępniania materiałów archiwalnych. Oprócz CKM zmiany objęły także komisje metodyczne działające w Archiwach Państwowych. Utworzonych zostało 8 regionalnych komisji metodycznych (w AP w Gdańsku, AP w Lublinie, AP w Łodzi, AP w Olsztynie, AP w Poznaniu, AP w Rzeszowie, AP w Warszawie, AP we Wrocławiu). Wprowadzenie nowej formuły organizacji prac komisji ma na celu ożywienie działalności metodycznej w Archiwach Państwowych i wpisuje się w omówione powyżej strategiczne działania związane z usprawnieniem organizacji i funkcjonowania Archiwów Państwowych. Rozszerzenie kompetencji komisji metodycznych oraz ich nowa organizacja związane są także z potrzebą przywrócenia właściwej rangi opracowaniu materiałów archiwalnych. W ten sposób zapewniony zostanie wysoki poziom metodyczny i naukowy tej jednej z podstawowych funkcji Archiwów Państwowych. Wprowadzone zmiany będą sprzyjać również szerszym konsultacjom między archiwami oraz wymianie doświadczeń, a powiązanie organizacyjne regionalnych komisji metodycznych poprzez wejście przewodniczących komisji regionalnych do CKM zapewni spójność prac tych organów.

- **Centralna Komisja Archiwalnej Oceny Dokumentacji** – organ doradczy i opiniodawczy w sprawach dotyczących kształtowania narodowego zasobu archiwalnego oraz gromadzenia materiałów archiwalnych, którym w kadencji 2020-2022 kierowała Katarzyna Jaskółka-Leśniak (AN w Krakowie).

W 2022 r. Komisja zebrała się na 4 posiedzeniach. Obrady dotyczyły m.in. określenia zasad i kryteriów wartościowania dokumentacji wydawania paszportów, wskazówek w zakresie sposobu wyłaniania materiałów archiwalnych z dokumentacji kwalifikowanej do kategorii BE, w tym sposobu przeprowadzania ekspertyz archiwalnych tej dokumentacji. W trakcie ostatniego posiedzenia rozpoczęto prace dotyczące ustalenia zasad postępowania z dokumentacją elektroniczną powstającą w jednostkach organizacyjnych poza systemami klasy EZD.

W roku sprawozdawczym *zarządzeniem nr 44 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14 września 2022 r. w sprawie utworzenia oraz zakresu i trybu działania regionalnych komisji archiwalnej oceny dokumentacji w archiwach państwowych oraz Centralnej Komisji Archiwalnej Oceny Dokumentacji*, wprowadzona została nowa organizacja i formuła działania Komisji. Wiązała się ona z potrzebą prowadzenia na szerszą skalę rozpoznania w zakresie kształtowania narodowego zasobu archiwalnego, przy zapewnieniu najwyższego poziomu metodycznego i naukowego w tym zakresie. Nowa organizacja będzie sprzyjać szerszym konsultacjom między archiwami oraz wymianie doświadczeń w zakresie problematyki dotyczącej konkretnych twórców i rodzajów materiałów archiwalnych oraz dokumentacji niearchiwalnej. Oprócz CKAOD zmiany objęły także komisje archiwalnej oceny dokumentacji działające w Archiwach Państwowych. Utworzonych zostało 8 regionalnych komisji archiwalnej oceny dokumentacji (w AAN, AP w Białymstoku, AP w Bydgoszczy, AP w Częstochowie, AP w Katowicach, AP w Kielcach, AN w Krakowie, AP w Szczecinie). Powiązanie organizacyjne regionalnych komisji z CKAOD, analogiczne jak regionalnych komisji metodycznych z CKM, zapewni spójność działania na poziomie lokalnym i centralnym.

Nowa organizacja prac komisji wpisuje się też w założenia „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”, zgodnie z którą Archiwa Państwowe mają stać się silną organizacją działającą w sieci.

Infrastruktura Archiwów Państwowych

Na koniec 2022 r. Archiwa Państwowe dysponowały blisko 100 obiektami, w tym 35 budynkami zabytkowymi. Ich łączna powierzchnia magazynowa wynosiła ponad **94 tys. m²**.

Tabela 1. Obiekty i pomieszczenia archiwalne według stanu na 31 grudnia 2022 r.

FORMA DYSPONOWANIA NIERUCHOMOŚCIAMI	LICZBA OBIEKTÓW	POWIERZCHNIA CAŁKOWITA	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA	POWIERZCHNIA MAGAZYNOWA
własny	66	182 669,91 m ²	149 260,66 m ²	81 235,25 m ²
najem	22	12 920,68 m ²	11 295,02 m ²	7 544,62 m ²
użyczenie	9	11 253,19 m ²	9 268,52 m ²	5 812,05 m ²

Na koniec 2022 r. rezerwa magazynowa była wyczerpana w 19 obiektach (o 7 obiektów więcej niż w roku poprzednim). W ciągu najbliższych 3 lat jeszcze 27 obiektów utraci rezerwę, a w perspektywie kolejnych 5 lat następne 23 obiekty zostaną zapełnione. Oznacza to, że do końca 2030 r. sieć Archiwów Państwowych utraci możliwość przejmowania materiałów archiwalnych w 69% obiektów. Z tego względu, aby zapewnić realizację ustawowego obowiązku związanego z przejmowaniem i przechowywaniem materiałów archiwalnych, konieczne są dalsze inwestycje w infrastrukturę Archiwów Państwowych, przyczyniające się do polepszenia ich sytuacji magazynowej.

Jednym z działań w zakresie zwiększania możliwości przechowywania zasobu – pionierskim i nowatorskim w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ale także w administracji rządowej – jest projekt „Budowa i utrzymanie Archiwów Państwowych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego”, polegający na budowie (lub rozbudowie istniejących) nowoczesnych, wielofunkcyjnych, specjalistycznych obiektów archiwów w 5 lokalizacjach (w Koszalinie, Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu, Szczecinie), o łącznej szacowanej powierzchni użytkowej ponad 28 tys. m². Przedsięwzięcie, realizowane wspólnie z partnerami: Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, Polskim Funduszem Rozwoju S.A., przy wsparciu MKiDN, jest kolejnym z projektów strategicznych prowadzonych w ramach „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030” (cel operacyjny – Archiwa w przestrzeni. Przestrzeń w Archiwach. Poprawa i rozwój infrastruktury Archiwów Państwowych).

Wizualizacja nowego budynku AP w Koszalinie

Wizualizacja nowego budynku AP w Łodzi

*Wizualizacja nowego budynku AP w Piotrkowie
Trybunalskim*

Wizualizacja nowego budynku AP w Szczecinie

W 2022 r. w zakresie przygotowania projektu trwały prace nad opracowaniem, we współpracy z MKiDN, Wieloletniego Programu Rady Ministrów, który zapewniłby finansowanie ww. projektu i od którego uchwalenia uzależniona jest jego realizacja.

Dokonano także wyboru doradców prawnych i technicznych oraz wybrano partnerów do dialogu konkurencyjnego. W wyniku przeprowadzonej oceny wniosków dopuszczono do udziału w postępowaniu pięć podmiotów: HOCHTIEF PPP Inwestycje Polskie 2 Sp. z o.o., Budimex H Sp. z o.o., WARBUD PPP 8 Sp. z o.o., MIRBUD S.A. oraz Project Development 4 Sp. z o.o. Dnia 5 grudnia 2022 r. w NDAP odbyło się spotkanie prezentujące projekt Partnerom Prywatnym.

Kolejnym przedsięwzięciem strategicznym, kontynuowanym w 2022 r., był projekt **„Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych obiektów Archiwów Państwowych w Polsce - etap I – przygotowanie dokumentacji”**. Przyczyni się on do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenie energooszczędności w budynkach archiwów, a także poprawi warunki środowiskowe i klimatyczne przechowywania zasobu archiwalnego. Projekt przewiduje termomodernizację 27 budynków należących do 20 Archiwów Państwowych. W pierwszym etapie zostało odebranych 27 pełnych inwentaryzacji architektoniczno-budowlanych oraz 27 audytów energetycznych budynków, potrzebnych do opracowania projektów technicznych. Ponadto w 2022 r. zawarte zostały umowy z wykonawcami i rozpoczęte prace projektowe dla 14 obiektów Archiwów Państwowych, uruchomiona została również procedura przetargowa na przygotowanie projektów dla kolejnych 13 obiektów.

Inwentaryzacje architektoniczno-budowlane oraz audyty energetyczne obiektów Archiwów Państwowych według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

W roku sprawozdawczym zakończył się proces **pozyskiwania nieruchomości na potrzeby warszawskich Archiwów Państwowych**, które od lat zmagają się z krytycznymi barierami rozwojowymi, w szczególności w zakresie powierzchni magazynowej. Po ponad dwuletnich staraniach NDAP, przy wsparciu MKiDN, uregulowane zostały wszystkie kwestie związane z zapewnieniem nieruchomości dla AP w Warszawie, AAN i NAC. Dzięki tym skorelowanym działaniom możliwe będzie, w kilkuletniej perspektywie, po uzyskaniu potrzebnych środków finansowych, wybudowanie niezbędnej infrastruktury dla Archiwów Państwowych w stolicy.

Dla AAN zakupiono nieruchomość przy ul. Pawińskiego, zlokalizowaną w bezpośrednim sąsiedztwie dotychczasowej siedziby. Na działce planowane jest wzniesienie budynku przeznaczonego głównie na magazyny archiwalne, co zabezpieczy potrzeby przechowalnicze Archiwum w perspektywie wielu lat. Z kolei przy ul. Rakowieckiej 2D (druga część budynku należącego do NDAP), będzie mieściło się NAC, które od początku swego istnienia nie posiadało własnej siedziby. W listopadzie 2022 r. ogłoszony został, we współpracy z oddziałem warszawskim Stowarzyszenia Architektów Polskich, konkurs architektoniczny na koncepcję adaptacji i modernizacji nowej siedziby tego Archiwum. Natomiast na działce zlokalizowanej przy ul. Ordona, przekazanej przez NDAP dla AP w Warszawie pod koniec 2021 r., rozpoczęły się prace związane z przygotowaniem terenu pod budowę. Działka o powierzchni blisko 1 ha umożliwi wybudowanie wielofunkcyjnego obiektu o maksymalnej powierzchni całkowitej 75 tys. m².

Poza projektami takimi jak budowa archiwów w formule partnerstwa publiczno-privatnego czy termomodernizacja, równolegle prowadzone są inne zadania inwestycyjne

mające doraźnie polepszyć sytuację. W 2022 r. podjęto działania pozwalające na poprawę infrastruktury i bezpieczeństwa zbiorów, m.in.:

- w **AP w Bydgoszczy** – kontynuowano budowę nowego gmachu Archiwum. Prace budowlane były wykonywane zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym inwestycji. W dniu 4 lipca 2022 r. odbyło się uroczyste wmurowanie aktu erekcyjnego pod budowę nowej siedziby. Na koniec 2022 r. wykonane zostały instalacje obiektu, zakończono konstrukcję budynku, wykonano tynki, stropodach, ślusarkę wewnętrzną, posadzki epoksydowe. Czterokondygnacyjny budynek o powierzchni całkowitej 8 477,72 m², pomieści magazyny na ponad 30 kilometrów akt, co pozwoli w przyszłości prawie trzykrotnie powiększyć dotychczasowy zasób Archiwum.

Uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę nowej siedziby AP w Bydgoszczy, od lewej: prof. Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Eugeniusz Borodij, Dyrektor AP w Bydgoszczy, dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, ks. bp Krzysztof Włodarczyk, biskup bydgoski, fot. Michał Gmitruk

- w **AN w Krakowie w Oddziale w Nowym Sączu** – w roku sprawozdawczym dokończone zostały roboty budowlane w nowej siedzibie oddziału (montaż elewacji, wykonanie całości instalacji sanitarnych, elektrycznych, teletechnicznych, systemu zarządzania budynkiem, przyłącza elektrycznego (stacja transformatorowa, rozdzielnia główna) i teletechnicznego (światłowód, kabel analogowy na potrzeby transmisji sygnału ppoż. i telefonii analogowej). Ponadto przeprowadzone zostały prace w zakresie zagospodarowania terenu (nasadzenia krzewów i drzew, mała architektura, ogrodzenie). Budynek został zgłoszony do odbioru do Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej.

Nowy budynek Oddziału w Nowym Sączu AN w Krakowie, fot. AN w Krakowie

- w **AP w Gdańsku** – do użytku oddany został wyremontowany budynek magazynowy na dokumentację osobowo-płacową zlokalizowany przy ul. Polanki 124A. Magazyn dotychczas mieścił około 2 km dokumentacji, w wyniku inwestycji możliwości przechowalnicze zwiększyły się do prawie 6 km.

Prace inwestycyjne prowadzono także w 5 budynkach Archiwów Państwowych (AP w Szczecinie, AP w Poznaniu, AP we Wrocławiu, AP w Koszalinie oraz AP w Warszawie – Oddział w Otwocku). Obok inwestycji budowlanych dokonano zakupów inwestycyjnych na potrzeby 28 Archiwów Państwowych oraz NDAP. Nabyto m.in.: wyposażenie specjalistyczne do pracowni konserwacji i digitalizacji AGAD, regały przesuwne do magazynów w Oddziale w Milanówku AP w Warszawie oraz AP w Gdańsku, aparat fotograficzny wraz z obiektywami i dodatkowymi elementami do digitalizacji materiałów archiwalnych z zasobu NAC, skanery wielkoformatowe m.in. do AP w Łodzi, AP w Olsztynie, AP w Przemyślu i AP w Zamościu. Zakupy będą wykorzystywane w celu zapewnienia bezpieczeństwa zbiorów oraz zwiększenia możliwości ich udostępniania. Dokonano także dostawy, montażu i konfiguracji infrastruktury niezbędnej do utrzymania i rozbudowy systemu www.genealogiawarchiwach.pl w AP w Bydgoszczy. Ponadto kontynuowano działania ponoszące poziom bezpieczeństwa przeciwpożarowego obiektów w zakresie instalacji, integracji i wizualizacji systemów sygnalizacji pożaru.

Wydatki majątkowe realizowane w ramach planu na 2022 r. wyniosły blisko 30 mln zł, z czego nakłady na inwestycje budowlane to 19 022 271,72 zł, a na zakupy inwestycyjne 10 791 875,68 zł. Dodatkowo, w ramach środków niewygasających z planu na 2021 r. na inwestycje budowlane wydatkowano 51 122 102,60 zł, a na zakupy inwestycyjne 7 446 051,41 zł. Całkowite nakłady na wydatki majątkowe wyniosły ponad 88 mln zł.

Systematycznie w budynkach Archiwów Państwowych prowadzone były także remonty i konserwacje, skoncentrowane w szczególności na poprawie warunków przechowywania materiałów archiwalnych, w tym zwiększenia powierzchni magazynowej, warunków ochrony przeciwpożarowej, warunków pracy oraz bezpieczeństwa i estetyki budynków. Kwota przeznaczona w 2022 r. na remonty budynków zarówno zabytkowych jak i niezabytkowych wyniosła 3 541 901,75 zł, a prace remontowe wykonano w 32 budynkach. Dodatkowo, ze środków niewygasających z planu finansowego na 2021 r., wydano na zadania remontowe kwotę 2 506 649,39 zł przeprowadzając prace w 9 budynkach.

Informatyzacja i infrastruktura IT Archiwów Państwowych

W roku sprawozdawczym w ramach realizacji projektu strategicznego związanego z wdrożeniem we wszystkich Archiwach Państwowych sieci WAN” nastąpiło **uruchomienie produkcyjne usług elektronicznych w WAN**. Archiwa Państwowe uzyskały m.in. możliwość przesyłania przez WAN skanów pozyskanych w ramach digitalizacji zasobu, co znacznie zwiększa efektywność i bezpieczeństwo transferu danych. WAN zapewnia także bezpośredni dostęp do wielu serwisów wewnętrznych – zarówno systemów produkcyjnych takich jak NiKA, ADE, ZoSIA czy KOHA, jak i platform współpracy zdalnej, narzędzi diagnostycznych oraz stron www.

W ramach rozwoju infrastruktury IT w 2022 r. wdrożono w NDAP **system hiperkonwergentny**. Implementowane rozwiązanie, oparte na ultra-nowoczesnym klastrze NUTANIX, umożliwi Archiwom Państwowym szybkie i efektywne wprowadzanie nowych usług teleinformatycznych. Zastosowana architektura wysokiej dostępności zabezpiecza także ciągłość działania systemów i bezpieczeństwo zgromadzonych w nich danych. Do nowego rozwiązania przeniesiono wykorzystywane w Archiwach Państwowych systemy, dzięki czemu zapewniona zostanie ich lepsza wydajność i stabilność działania. Podwyższono także poziom bezpieczeństwa dostępu do sieci Internet poprzez wprowadzenie nowych systemów nadzoru ruchu internetowego w sieci WAN. Ponadto wdrożono system wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami teleinformatycznymi w sieciach IT.

W roku sprawozdawczym kontynuowano utrzymanie i rozwijanie systemów do obsługi działalności archiwalnej.

Archiwum
Dokumentów
Elektronicznych

**Archiwum Dokumentów
Elektronicznych (ADE)**

System ADE umożliwia podmiotom (w szczególności tym zobowiązanym przepisami prawa) przekazywanie do Archiwów Państwowych dokumentacji w postaci elektronicznej, stanowiącej materiały archiwalne. Za pomocą ADE Archiwa Państwowe formalnie dokonują ich przejęcia, zabezpieczenia, długoterminowego przechowywania oraz – w dalszej kolejności – udostępnienia zainteresowanym osobom.

W 2022 r. w zakresie utrzymania i rozwoju systemu wykonane zostały prace programistyczne związane z optymalizacją i uzupełnieniem funkcjonalności systemu ADE. W ich efekcie pojawiły się nowe funkcjonalności, doprecyzowano interfejs użytkownika i usprawniono proces przejmowania materiałów archiwalnych. W systemie ADE bieżąco realizowane jest przejmowanie materiałów archiwalnych w postaci elektronicznej z systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją (EZD).

System NiKA jest systemem teleinformatycznym wspomagającym wykonywanie czynności nadzorczych i kontrolnych przez pracowników zatrudnionych w oddziałach nadzoru archiwalnego w Archiwach Państwowych przede wszystkim w zakresie zadań dotyczących kształtowania narodowego zasobu archiwalnego.

W 2022 r. w zakresie utrzymania i rozwoju systemu wykonane zostały prace programistyczne związane z optymalizacją i uzupełnieniem funkcjonalności systemu NiKA. W ich efekcie pojawiły się nowe funkcjonalności usprawniające realizację zadań pracowników zajmujących się nadzorem archiwalnym. W ramach tych prac zmieniono menu systemu oraz wprowadzono zmiany w funkcjonalnościach dotyczących akceptacji dokumentów, obliczania nawisu archiwalnego, a także w wielu formularzach (m.in. protokołu kontroli, stanu realizacji zaleceń pokontrolnych, zgód na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej, notatek z ekspertyz). Wprowadzono również zmiany w raportach i zestawieniach statystycznych.

System ZoSIA jest przeznaczony do prowadzenia ewidencji zasobu archiwalnego oraz opracowywania (inventaryzacji) zespołów (zbiorów) archiwalnych.

W 2022 r., ze względu na konieczność utrzymywania bezpieczeństwa systemu na wysokim poziomie, przeprowadzona została zmiana platformy programistycznej systemu ZoSIA. Ponadto w zakresie utrzymania i rozwoju systemu wykonane zostały prace programistyczne związane z optymalizacją i uzupełnieniem funkcjonalności systemu, które obejmowały m.in. modyfikację mechanizmu zmiany kolejności skanów w jednostce lub obiekcie, możliwość publikowania/zdejmowania z publikacji na SwA pojedynczych serii, modyfikację raportów "Inwentarz książkowy" oraz "Wykaz skanów", zmiany rodzaju dokumentacji dla już utworzonych jednostek, przenoszenie obiektów między jednostkami, zmiany sposobu przesyłania skanów (umożliwienie przesłania na raz skanów o rozmiarze powyżej 1 GB).

Ponieważ ZoSIA jest systemem o otwartym dostępie, w 2022 r. przeprowadzono kolejne wdrożenia w następujących instytucjach spoza państwowej sieci archiwalnej: Archiwum Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Towarzystwie Ziemi Głogowskiej, Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego, Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Podpisano także porozumienie w sprawie wdrożenia systemu z Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK im Waldemara Dońca w Łodzi.

Łączna liczba kont Archiwów Państwowych i innych instytucji korzystających z systemu wynosi 141. Na 31 grudnia 2022 r. w systemie ZoSIA zgromadzono łącznie 113 826 opisów zespołów oraz 29 949 714 opisów jednostek.

W roku sprawozdawczym odbyło się „Spotkanie z ZoSIA”, dotyczące najważniejszych zmian, zagadnień i problemów związanych z korzystaniem z systemu zintegrowanego. Zostało ono przeprowadzone w trybie zdalnym, a uczestniczyło w nim ok. 220 użytkowników systemu.

Rozwijane były również **serwisy internetowe prezentujące kopie cyfrowe materiałów archiwalnych z zasobu Archiwów Państwowych**, w tym serwis szukajwarchiwach.gov.pl (SwA) oraz genealogiawarchiwach.pl.

W ramach rozwoju SwA w 2022 r. prowadzone były prace rozszerzające oraz usprawniające jego działanie. Podniesiono poziom cyberbezpieczeństwa serwisu poprzez zastosowanie Web Application Firewall zabezpieczającego przed atakami z sieci Internet. Na wniosek użytkowników prowadzących badania genealogiczne zakończono przygotowywanie i wdrożono jako nową funkcjonalność odrębnie do tej pory funkcjonującą bazę danych „PRADZIAD”. Założenia modułu polegającego na prostym przeglądzie informacji z bazy danych zostały opracowane w uzgodnieniu z Warszawskim Towarzystwem Genealogicznym. Ponadto zrealizowano poprawki związane z wydajnością. Prowadzono także prace analityczne zmierzające do usprawnienia przeszukiwania danych w serwisie SwA. We współpracy z firmą 300Brains przygotowano dokument „Analiza biznesowo-techniczna modułu wyszukiwarki dostępnego w serwisie Szukaj w Archiwach”. Opracowanie zawierające opisy nowych wymagań tego modułu ma być punktem wyjścia do wdrożenia zmian w serwisie SwA. W celu wsparcia użytkowników SwA zostało przygotowanych 7 filmów instruktażowych wyjaśniających wybrane funkcjonalności serwisu. W 2022 r. w SwA zarejestrowanych było łącznie 111 instytucji, w tym 40 spoza państwowej sieci archiwalnej.

Natomiast w zakresie utrzymania serwisu genealogiawarchiwach.pl w 2022 r. główne działania związane były z przeprowadzeniem migracji danych z systemu macierzy obiektowej ATMOS na nową infrastrukturę macierzy obiektowych ECS. Równoległe do działań

www.szukajwarchiwach.gov.pl

W serwisie udostępniane są opisy i skany materiałów archiwalnych z zasobu wszystkich Archiwów Państwowych, a także z innych instytucji.

Wzrost	Wzrost	Wzrost	Wzrost
3773734	45887	550	1862943
Wzrost	Wzrost	Wzrost	Wzrost

www.genealogiawarchiwach.pl

W serwisie udostępniane są kopie cyfrowe akt metrykalnych i stanu cywilnego znajdujących się w zasobie AP w Toruniu i AP w Bydgoszczy.

związanych z migracją danych prowadzone były prace nad opracowaniem dokumentacji projektowej zawierającej analizę biznesową i projekt techniczny wraz z analizą systemową dla nowej wersji serwisu www.genealogiawarchiwach.pl.

W 2022 r. prowadzono także prace nad **systemem planistyczno-sprawozdawczym**, którego głównym celem będzie usprawnienie przygotowywania przez Archiwa Państwowe rocznych planów i sprawozdań z działalności oraz innych dokumentów o tym charakterze, a także automatyzacja procesu agregacji danych. Działania te realizowane były w ramach projektu strategicznego „Budowa i wdrożenie systemu do planowania i sprawozdawczości przez sieć Archiwów Państwowych”. W roku sprawozdawczym uruchomione zostało środowisko dewelopersko-testowe, ponadto opracowano i przetestowano funkcjonalności umożliwiające składanie dokumentacji planistycznej („Plan działań inwestycyjnych i remontowych”, „Plan potrzeb bieżących”, „Plan wydatków”, „Zestawienie planowanych wartości mierników dla prowadzonej działalności”, „Opis planowanych działań”, „Plan działalności”) oraz zaktualizowano środowisko produkcyjne o opracowane funkcjonalności.

Finanse

Dochody

Plan dochodów na 2022 r. w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego*, w rozdziale 92117 *Archiwa* ustalony został na poziomie **1 544 000,00 zł**, natomiast wykonanie wyniosło **1 942 713,31 zł** co stanowi **125,82%** planu.

Wykonanie dochodów, z podziałem na paragrafy klasyfikacji budżetowej, zawiera poniższa tabela:

Tabela 2. Wykonanie dochodów w 2022 r. według paragrafów klasyfikacji budżetowej

LP.	PARAGRAF	PLAN NA 2022 R.	WYKONANIE NA DZIEŃ 31.12.2022 R.	% WYKONANIA
1	0630	0,00	3 780,00	
2	0640	0,00	16,00	
3	0690	0,00	52 134,00	
4	0750	59 000,00	63 505,14	107,64%

5	0830	1 401 000,00	1 603 831,49	114,48%
6	0840	44 000,00	70 026,51	159,15%
7	0870	0,00	6 754,08	
8	0900	0,00	10,00	
9	0920	0,00	23 064,37	
10	0940	13 000,00	43 698,18	336,14%
11	0950	0,00	21 092,81	
12	0970	27 000,00	54 148,01	200,55%
13	2950	0,00	652,72	
SUMA:		1 544 000,00	1 942 713,31	125,82%

Uzyskane dochody pochodziły głównie z opłat z tytułu wykonanych usług w zakresie poszukiwań archiwalnych, sporządzania kopii dokumentów, opłat z tytułu sprzedaży wydawnictw, opłat wnoszonych za wynajmowane lokale i pomieszczenia oraz sprzedaży składników majątkowych.

Wykres 1. Główne źródła dochodów sieci Archiwów Państwowych w 2022 r.

Dochody z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, m.in. pomieszczeń na kursy archiwalne, (**§ 0750**) były wyższe od planowanych o 7,64%, tj. o kwotę 4 505,14 zł.

Dochody w kwocie **1 942 713,31 zł** uzyskano z następujących tytułów:

- **§ 0630** – dochody z tytułu wpływów z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego;
- **§ 0640** – dochody z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień;
- **§ 0690** – dochody z tytułu opłaty za czynności egzekucyjne i opłaty za zabezpieczenie należności, zwrot kosztów postępowania administracyjnego;
- **§ 0750** – wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa (są to wpływy z najmu i dzierżawy pomieszczeń);
- **§ 0830** – dochody z tytułu wpływów za zrealizowane usługi archiwalne, tj. kwerend, poszukiwań, wykonanych kopii dokumentów archiwalnych, skanów oraz wydawanych zaświadczeń z akt osobowo-płacowych;
- **§ 0840** – dochody z tytułu wpływów ze sprzedaży publikacji i książek;
- **§ 0870** – dochody z tytułu wpływów ze sprzedaży składników majątku przeznaczonego do likwidacji;
- **§ 0900** – dochody z tytułu wpływów z odsetek od dotacji;
- **§ 0920** – dochody z tytułu wpływów z pozostałych odsetek: od kar za niewykonane umowy o roboty budowlane, od kar umownych za nienależyte wykonanie umów;
- **§ 0940** – dochody z tytułu wpływów z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych;
- **§ 0950** – dochody z tytułu wpływów kar i odszkodowań wynikających z umów (kary umowne z tytułu odstąpienia od umowy oraz kary za niewykonanie umowy o roboty budowlane oraz kary umowne za opóźnienie w usunięciu wad w okresie gwarancji);
- **§ 0970** – dochody z tytułu wpływów z różnych dochodów, m.in.: wynagrodzenie płatnika składek ZUS, rozliczania i terminowego przekazywania podatku dochodowego, odszkodowań od firmy ubezpieczeniowej, wpłata od komornika zasądzonej należności;
- **§ 2950** – wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności.

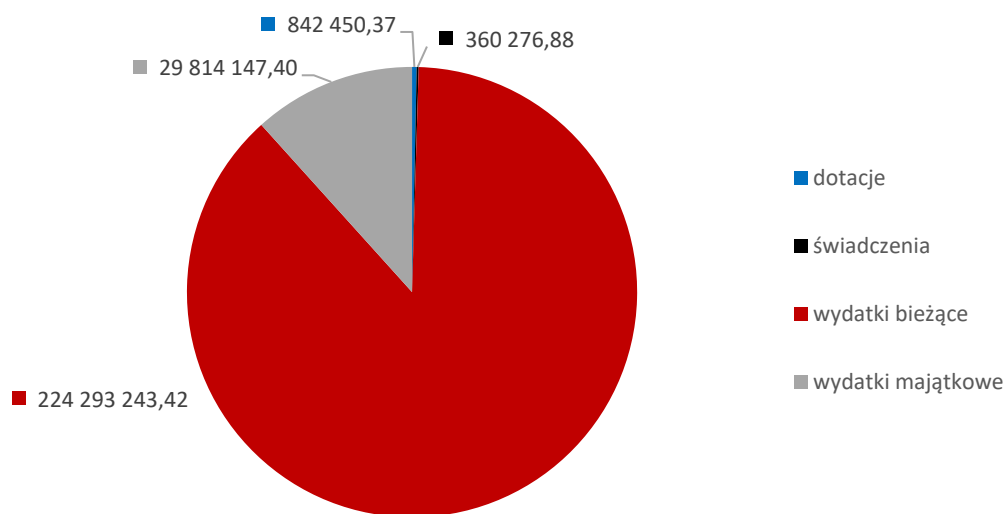
Wydatki

Plan wydatków ogółem (po zmianach) na 2022 r. w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego*, w rozdziale 92117 *Archiwa* (dla paragrafów z czwartą cyfrą „0”) ustalony został na poziomie **258 065 002,00 zł**, natomiast wykonanie wyniosło **255 300 118,07 zł**, co stanowi **98,93%** planu.

Tabela 3. Wykonanie wydatków w 2022 r. według paragrafów klasyfikacji budżetowej

LP.	GRUPA WYDATKÓW	PLAN WEDŁUG USTAWY BUDŻETOWEJ	PLAN PO ZMIANACH	WYKONANIE NA DZIEŃ 31.12.2022 R.	% WYKONANIA
1	Dotacje	900 000,00	900 000,00	842 450,37	93,61%
2	Świadczenia	308 000,00	375 589,00	360 276,88	95,92%
3	Wydatki bieżące	214 300 000,00	226 300 803,00	224 293 243,42	99,11%
4	Wydatki majątkowe	18 850 000,00	30 488 610,00	29 814 147,40	97,79%
SUMA:		234 358 000,00	258 065 002,00	255 310 118,07	98,93%

Wykres 2. Struktura wydatków w 2022 r.

W 2022 r. realizowane były wydatki, które na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego. Wydatki te wynosiły **84 247 606,00 zł**, zostały one wydatkowane w kwocie **63 946 458,76 zł (75,90%)**. W wydatki te wchodziły:

- wynagrodzenia osobowe – **1 206 546,00 zł**, wydatkowane w kwocie **1 206 326,00 zł (99,98%)**;

- pochodne od wynagrodzeń – **211 586,00 zł**, wydatkowane w kwocie **205 713,93 zł (97,22%)**;
- pozostałe wydatki bieżące – **3 975 256,00 zł**, wydatkowane w kwocie **3 966 264,82 zł (99,77%)**;
- wydatki inwestycyjne – **78 854 218,00 zł**, wydatkowane w kwocie **58 568 154,01 (74,27%)**.

Plan wydatków na 2022 r. (po zmianach) w ramach budżetu środków europejskich ustalony został na poziomie **614 020,00 zł**, wykonanie wyniosło **540 155,00 zł**, co stanowi **87,97%** planu.

Wykonanie wydatków z podziałem na programy zawiera poniższa tabela (w zł):

Tabela 4. Wykonanie wydatków w ramach budżetu środków europejskich w 2022 r.

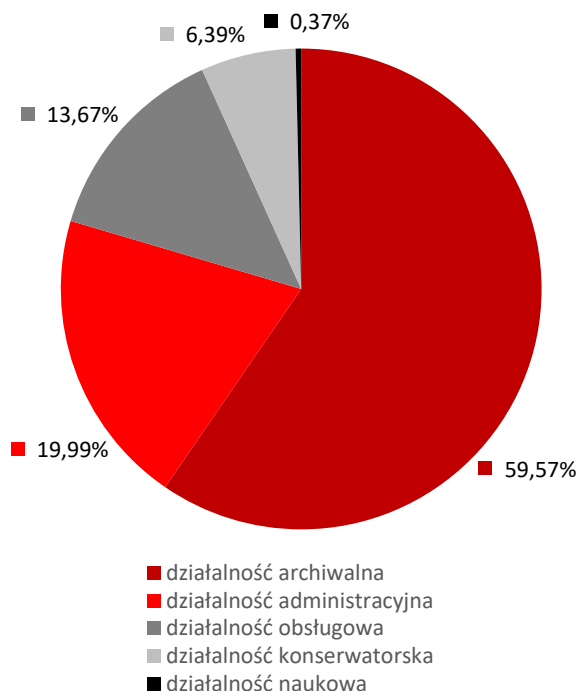
LP.	PROGRAM	PARAGRAF	PLAN WG USTAWY BUDŻETOWEJ	PLAN PO ZMIANACH	WYKONANIE NA DZIEŃ 31.12.2021 R.	% WYKONANIA
1	Umowa Partnerstwa 2014-2020	4007	10 000,00	10 000,00	3 158,00	31,58%
2	Umowa Partnerstwa 2014-2020	4027	225 000,00	225 000,00	170 400,00	75,73%
3	Umowa Partnerstwa 2014-2020	4117	37 000,00	37 000,00	26 049,00	70,40%
4	Umowa Partnerstwa 2014-2020	4127	5 000,00	5 000,00	3 528,00	70,56%
6	Umowa Partnerstwa 2014-2020	6057	2 733 000,00	269 370,00	269 370,00	100,00%
7	Umowa Partnerstwa 2014-2020	6587	800 000,00	67 650,00	67 650,00	100,00%
SUMA:			3 810 000,00	614 020,00	540 155,00	87,97%

Kadry

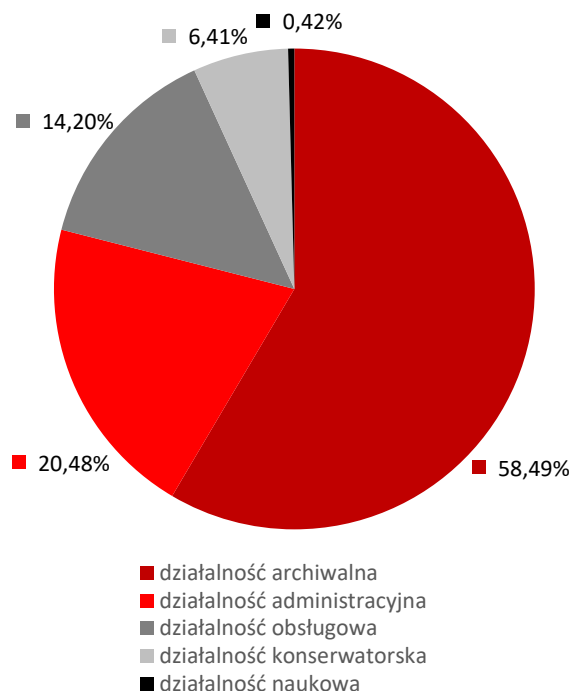
W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w sieci Archiwów Państwowych (z uwzględnieniem NDAP) wynosiło 1 569,47 etatu (1 644,50 osoby), w tym w Archiwach Państwowych 1 497,49 etatu (1 569,21 osoby) oraz w NDAP 71,98 etatu (75,29) osoby.

Przeciętne zatrudnienie w obszarze działalności archiwalnej wyniosło 934,99 etatu (961,80 osoby), w obszarze działalności naukowej 5,83 etatu (6,85 osoby), w obszarze działalności konserwatorskiej 100,24 etatu (105,44 osoby), w obszarze działalności administracyjnej 313,79 etatu (336,84 osoby) oraz w obszarze działalności obsługowej 214,62 etatu (233,57 osoby).

Wykres 3. Przeciętne zatrudnienie w sieci Archiwów Państwowych w 2022 r. według rodzaju działalności [w etatach]

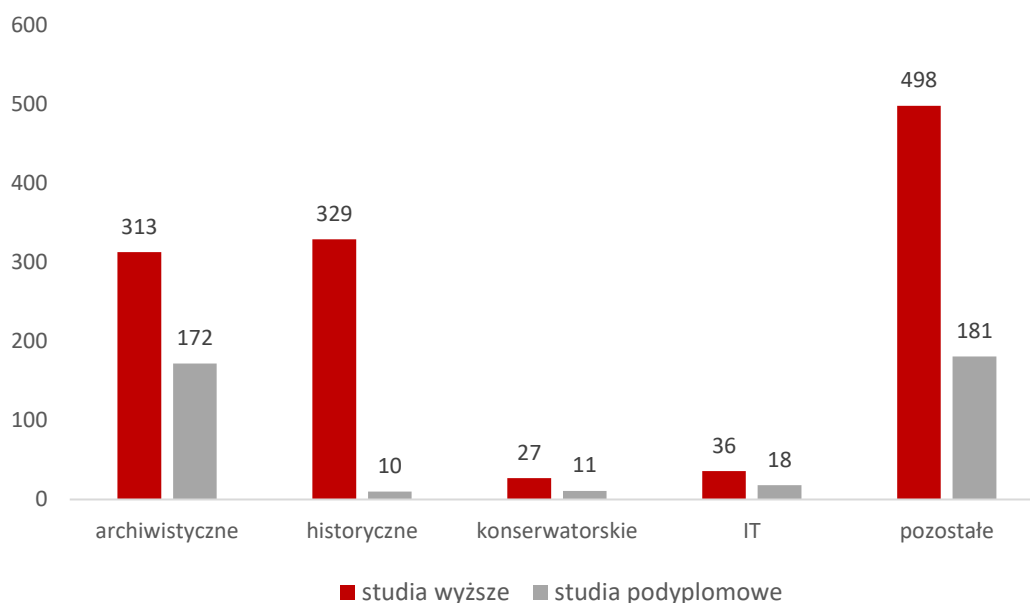

Wykres 4. Przeciętne zatrudnienie w sieci Archiwów Państwowych w 2022 r. według rodzaju działalności [w osobach]

Na koniec 2022 r. w sieci Archiwów Państwowych i NDAP pracowały łącznie 1 203 osoby z wykształceniem wyższym, w tym 392 osoby, które ukończyły również studia podyplomowe.

Wykres 5. Stan wykształcenia pracowników sieci Archiwów Państwowych w 2022 r. (liczba osób)

Ze stopniem (tytułem) naukowym zatrudnionych było 106 osób, w tym 93 osoby ze stopniem doktora, 9 osób ze stopniem doktora habilitowanego oraz 4 osoby z tytułem profesora.

Wyrazem docenienia profesjonalizmu kadry sieci Archiwów Państwowych były przyznane nagrody, odznaczenia i wyróżnienia. W roku sprawozdawczym w ten sposób uhonorowani zostali:

- dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych – medal upamiętniający 100-lecie służby cywilnej,
- Marta Muszyńska, Dyrektor Generalny NDAP – medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości,
- Piotr Wierzbicki, Dyrektor AP w Gdańsku – medal 100-lecia Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku, Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuki za zasługi dla nauki i kultury polskiej,
- dr hab. Dariusz Rymar, Dyrektor AP w Gorzowie Wielkopolskim – medal 100-lecia Służby Cywilnej,
- dr Wiesława Rutkowska Dyrektor AP w Kielcach – medal „Pro Patria”,
- dr Piotr Sławiński z Oddziału w Sandomierzu AP w Kielcach – Złoty Krzyż Zasługi,
- dr Elżbieta Olender, Dyrektor AP w Lesznie – medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości,
- dr Tomasz Kościański z AP w Lesznie – odznaka honorowa „Wierni Tradycji” za zasługi w upowszechnianiu wiedzy i pamięci o Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919, przyznana przez Prezydium Zarządu Głównego Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919,

- dr Tomasz Matuszak, Dyrektor AP w Piotrkowie Trybunalskim – złoty medal „Zasłużony dla Ziemi Piotrkowskiej”,
- dr Tomasz Piekarski – Brązowy Krzyż Zasługi oraz medal pamiątkowy „VII wieków tradycji – Miasto i Gmina Gąbin, Sławoj Felicjan Składkowski”,
- Krystyna Bańka z AP w Płocku – medal pamiątkowy „VII wieków tradycji – Miasto i Gmina Gąbin, Sławoj Felicjan Składkowski”,
- Piotr Klimecki z AP w Poznaniu – Nagroda im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego w kategorii Nagroda Główna,
- Barbara Bielawna z AP w Poznaniu – Nagroda im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego w kategorii nagroda za całokształt dorobku archiwalnego,
- dr Grzegorz Welik, Dyrektor AP w Siedlcach – brązowy medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”,
- Beata Troć z AP w Siedlcach – III miejsce w VI edycji konkursu „Lekcje o Mazowszu”, organizowanym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego i Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli,
- dr hab. Krzysztof Kowalczyk, Dyrektor AP w Szczecinie – medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości, medal za zasługi dla Stowarzyszenia Polaków Represjonowanych przez III Rzeszę oraz odznaczenie pamiątkowe „Za zasługi dla ŚZŻ AK”.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

PROFESJONALIZM

OTWARTOŚĆ

STRATEGIA ROZWOJU ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH NA LATA 2021-2030

DZIEDZICTWO
ARCHIWALNE

KOMPETENTNE
KADRY

NOWOCZESNY
URZĄD

STRATEGIA ROZWOJU ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH NA LATA 2021-2030

„Strategia rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030” wdrażana była poprzez zarządzanie projektowe. Zarządzeniem nr 1 z dnia 3 stycznia 2022 r. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych powołał Komitet Sterujący do spraw wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”, będący organem zarządzającym Strategią. W jego skład weszli: dr Paweł Pietrzyk – Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, Przewodniczący Komitetu, dr hab. Lucyna Harc – Zastępca Naczelnego Dyrektora, Mariusz Olczak – Dyrektor AAN, dr Tomasz Matuszak – Dyrektor AP w Piotrkowie Trybunalskim, Piotr Lis – Zastępca Dyrektora AP w Katowicach.

*Dругie posiedzenie Komitetu Sterującego do spraw wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”,
Warszawa, 11 maja 2022 r.*

Podczas pierwszego posiedzenia, które odbyło się 2 lutego 2022 r. Komitet Sterujący przyjął do realizacji 15 projektów prowadzonych przez NDAP:

- 1) **Opracowanie nowoczesnych założeń i standardów w zakresie gromadzenia dokumentacji** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.1. „Archiwum Archiwów. Opracowanie i wdrożenie kanonów działalności

archiwalnej”, polegający na przygotowaniu 8 projektów nowoczesnych aktów prawnych w zakresie kształtowania narodowego zasobu archiwalnego.

- 2) **Wypracowanie polityki i standardów działań Archiwów Państwowych względem dziedzictwa dokumentacyjnego niepaństwowego zasobu** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.1. „Archiwum Archiwów. Opracowanie i wdrożenie kanonów działalności archiwalnej”, mający na celu ustandaryzowanie pozyskiwania materiałów archiwalnych z niepaństwowego zasobu archiwalnego. Efektem projektu było wydanie przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych zarządzenia nr 45 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie utworzenia, zakresu i trybu działania regionalnych komisji do spraw pozyskiwania materiałów archiwalnych oraz finansowania nabycia materiałów archiwalnych. Zarządzenie nie tylko ujednoliciło sposób tworzenia komisji oraz zakres i tryb ich działania, ale także doprecyzowało dotychczasowe regulacje w zakresie pozyskiwania materiałów archiwalnych, zapewniając m.in. monitorowanie rynku aukcyjnego i antykwarycznego, na którym coraz częściej pojawiają się oferty nabycia materiałów archiwalnych będące w kręgu zainteresowania Archiwów Państwowych.
- 3) **Akademia Zarządzania Projektami dla AP** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Kompetentne kadry”, cel operacyjny 2.1. „Sieć Archiwów Państwowych konkurencyjnym i atrakcyjnym pracodawcą”, mający na celu rozwinięcie kompetencji w zakresie zarządzania projektami wśród pracowników sieci Archiwów Państwowych, w celu zapewnienia kompetentnej kadry (kierownicy projektów strategicznych) koniecznej dla wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”. W roku sprawozdawczym zorganizowano IV edycję Akademii, w której wzięło udział 15 kolejnych pracowników sieci Archiwów Państwowych. Zajęcia przeprowadziła, podobnie jak w poprzednich edycjach, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej. Łącznie w ramach czterech edycji Akademii Zarządzania Projektami zostało przeszkolonych 60 pracowników Archiwów Państwowych.
- 4) **Rozwój kompetencji archiwistów zakładowych i zarządców dokumentacji** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Kompetentne kadry”, cel operacyjny 2.1. „Sieć Archiwów Państwowych konkurencyjnym i atrakcyjnym pracodawcą”, mający na celu rozwinięcie kompetencji w zakresie zarządzania dokumentacją wśród uczestników szkoleń prowadzonych przez KSAP pod auspicjami Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. W ramach projektu przeprowadzono w dniach 9-10 czerwca 2022 r. szkolenie dla 18 osób.
- 5) **O archiwach na studiach KSAP – wprowadzenie do programu studiów zagadnień z zakresu wiedzy o archiwach** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Kompetentne kadry”, cel operacyjny 2.1. „Sieć Archiwów Państwowych konkurencyjnym i atrakcyjnym pracodawcą”, mający na celu zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu archiwistyki przez słuchaczy XXXII i XXXIII promocji KSAP. Na podstawie porozumienia podpisanego w 2021 r. między NDAP i KSAP, w ramach projektu przeprowadzone zostały zajęcia z zarządzania dokumentacją dla 3 edycji słuchaczy KSAP: XXXII, XXXIII i XXXIV (po dokonaniu ewaluacji zajęć dla XXXII i XXXIII promocji KSAP, podjęta została decyzja o kontynuowaniu zajęć o archiwistyce i narodowym zasobie archiwalnym dla studentów kolejnej promocji

KSAP). Zajęcia obejmowały 16 godzin dydaktycznych dla każdej z edycji. Łącznie wzięto w nich udział 70 osób.

- 6) **Budowa i utrzymanie Archiwów Państwowych w formule PPP** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.1. „Archiwa w przestrzeni. Przestrzeń w Archiwach. Poprawa i rozwój infrastruktury Archiwów Państwowych”. Jego celem jest zapewnienie możliwości gromadzenia, zabezpieczania, udostępniania oraz optymalizacja warunków przechowywania materiałów archiwalnych poprzez wybudowanie, przebudowę lub rozbudowę nowoczesnych, wielofunkcyjnych specjalistycznych obiektów Archiwów Państwowych w Koszalinie, Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu oraz Szczecinie w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Szczegółowe informacje o projekcie zawarte są w części „Infrastruktura Archiwów Państwowych”.
- 7) **Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych obiektów Archiwów Państwowych w Polsce** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.1. „Archiwa w przestrzeni. Przestrzeń w Archiwach. Poprawa i rozwój infrastruktury Archiwów Państwowych”, mający na celu poprawę efektywności energetycznej budynków Archiwów Państwowych, która przyczyni się nie tylko do zmniejszenia zużycia energii, ale także do zapewnienia właściwych i bezpiecznych warunków przechowywania i udostępniania zasobu archiwalnego. W 2022 r. kontynuowany był I etap projektu polegający na przygotowaniu dokumentacji technicznej (m.in. inwentaryzacja architektoniczno-budowlana, audyty energetyczne, prace projektowe i kosztorysowe). Szczegółowe informacje o projekcie zawarte są w części „Infrastruktura Archiwów Państwowych”.
- 8) **Wdrożenie EZD RP w sieci Archiwów Państwowych** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.2. „Transformacja cyfrowa sieci Archiwów Państwowych gwarancją jej efektywności i rozwoju”. Celem projektu jest usprawnienie i ujednoczenie sposobu zarządzania dokumentacją w Archiwach Państwowych, a także rozwój kompetencji cyfrowych i z zakresu zarządzania dokumentacją pracowników sieci Archiwów Państwowych. W roku sprawozdawczym w ramach projektu przeprowadzono wstępną konfigurację systemu testowego na infrastrukturze NDAP, natomiast z przyczyn leżących po stronie dostawcy oprogramowania EZD RP wdrożenie produkcyjne uległo przesunięciu w stosunku do planowanego terminu.
- 9) **Projekty wdrożeniowe realizowane we wszystkich Archiwach Państwowych objętych programem WAN** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.2. „Transformacja cyfrowa sieci Archiwów Państwowych gwarancją jej efektywności i rozwoju”. Szczegółowe informacje o projekcie zawarte są w części „Informatyzacja i infrastruktura IT Archiwów Państwowych”.
- 10) **Budowa i wdrożenie systemu do planowania i sprawozdawczości przez sieć Archiwów Państwowych** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.2. „Transformacja cyfrowa sieci Archiwów Państwowych gwarancją jej efektywności i rozwoju”. Celem projektu jest zbudowanie i wdrożenie systemu służącego do sporządzania planów i sprawozdań przez Archiwa Państwowe, umożliwiającego

automatyzację procesu gromadzenia danych o działalności sieci. Informacje o projekcie zawarte zostały w części „Informatyzacja i infrastruktura IT”.

- 11) **Organizacja systemu wdrażania i uruchomienie Biura Portfela Projektów Strategicznych sieci Archiwów Państwowych** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”. Jego celem było uruchomienie systemu wdrażania Strategii i Biura Portfela Projektów Strategicznych sieci Archiwów Państwowych. W roku sprawozdawczym w ramach projektu przygotowano procedurę zarządzania wdrażaniem Strategii, powołano Komitet Sterujący do spraw wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030” oraz uruchomiono nabory projektów.
- 12) **Opracowanie systemu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”. Jego celem było umożliwienie zarządzania przyjętą Strategią poprzez przyjęcie procedur monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii. Projekt został zrealizowany w roku sprawozdawczym. W jego ramach wypracowano koncepcję i uzgodniono system monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii oraz określono odpowiedzialność za te czynności, a także przyjęto zakres mierników celów Strategii. System ten został włączony do dokumentu kompleksowo regulującego kwestie organizacji wdrażania Strategii, tj. do „Procedury zarządzania wdrażaniem Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”.
- 13) **Wypracowanie jednolitych standardów organizacji Archiwów Państwowych - optymalizacja sposobu realizacji ważnych funkcji społecznych** – projekt realizowany w ramach celu strategicznego „Nowoczesny urząd”, celu operacyjnego 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”. Szczegółowe informacje o projekcie zawarte są w części „Struktura sieci Archiwów Państwowych”.
- 14) **Opracowanie planu komunikacji wewnętrznej sieci Archiwów: 1. Opracowanie koncepcji komunikacji wewnętrznej w sieci Archiwów Państwowych** – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”, polegający na stworzeniu planu działań usprawniających komunikację w sieci Archiwów Państwowych. Projekt został połączony z projektem *Wdrożenie planu komunikacji dla sieci Archiwów Państwowych*.
- 15) **Opracowanie planu komunikacji wewnętrznej sieci Archiwów: 2. Wdrożenie narzędzia do komunikacji**

Metr Bieżący

nr 13 | 22 grudnia 2022 r.

o nas, dla nas, przez nas

Słowem wstępu

wewnętrznej – newsletter sieci AP – projekt wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”, mający na celu poprawę dystrybucji informacji wewnętrznych wśród pracowników sieci Archiwów Państwowych poprzez przygotowywanie i rozsyłanie newslettera. Pierwszy numer newslettera ukazał się pod koniec 2021 r. Kolejne wydania ukazują się regularnie raz w miesiącu. Na dzień sporządzenia raportu zamknięcia projektu newsletter docierał do prawie 500 subskrybentów, a komitet redakcyjny liczył 14 osób.

Pierwszy nabór projektów

Pierwszy nabór do Portfela Projektów Strategicznych sieci Archiwów Państwowych trwał od 3 lutego 2022 r. do 4 marca 2022 r. W naborze zgłoszone zostały 22 projekty. Komitet na posiedzeniu, które odbyło się 11 maja 2022 r., przyjął do Portfela Projektów Strategicznych 7 zgłoszonych inicjatyw:

- 1) **Opracowanie kompleksowej i jednolitej polityki wydawniczej w sieci Archiwów Państwowych. Nowoczesna polityka wydawnicza Archiwów Państwowych** – projekt zgłoszony przez AGAD, planowany do realizacji we współpracy z AP w Warszawie, AP we Wrocławiu, AP w Poznaniu, AP w Opolu, AP w Szczecinie, AP w Gorzowie Wielkopolskim, AN w Krakowie, AP w Lublinie, AP w Przemyślu, AP w Białymstoku, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.2. „Nowoczesna polityka wydawnicza Archiwów Państwowych”. Jego celem jest ustandaryzowanie działalności wydawniczej w sieci Archiwów Państwowych.
- 2) **Edukacyjna gra planszowa „Wielka Wojna”** – projekt zgłoszony przez AN w Krakowie, planowany do realizacji we współpracy z AP w Łodzi, AP w Warszawie, AP w Szczecinie, AAN oraz NDAP, a także instytucjami naukowymi, środowiskiem dydaktycznym zainteresowanym prowadzeniem działań edukacyjnych z wykorzystaniem niestandardowych metod nauczania oraz z pasjonatami gier planszowych. Projekt wpisuje się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cele operacyjne 1.3. „Archiwa w edukacji. Edukacja w Archiwach. Nowoczesny model edukacji archiwalnej” oraz 1.4. „Archiwa Państwowe w synergii z otoczeniem społecznym. Rozwijanie współpracy z instytucjami z obszaru nauki i kształcenia, kultury oraz instytucjami społecznymi”. Jego celem jest opracowanie środka dydaktycznego wspierającego edukację w zakresie historii I wojny światowej na podstawie źródeł historycznych (gra planszowa oparta na archiwaliach).
- 3) **Kopernikana w Archiwach Państwowych, wystawa plenerowa z katalogiem oraz lekcjami archiwalnymi i konkursami tematycznymi. W 550. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika** – projekt zgłoszony przez AP w Toruniu, planowany do realizacji we współpracy z AP w Malborku, AP w Olsztynie oraz AP w Gdańsku, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.5. „#PopArch. Popularyzacja w Archiwach Państwowych i działania związane z pozycjonowaniem marki Archiwa Państwowe”. Jego celem jest przygotowanie i prezentacja wystawy plenerowej, wraz z katalogiem, która mogłaby być eksponowana przez wszystkie jednostki należące do

sieci Archiwów Państwowych. Projekt zakłada również zorganizowanie – przy okazji prezentacji ekspozycji – lekcji archiwalnych oraz konkursów tematycznych z nagrodami.

- 4) **Prezentacja sieci Polskich Archiwów Państwowych na XXIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych Poznań 2020/2022** – projekt zgłoszony przez AP w Poznaniu, zrealizowany w roku sprawozdawczym we współpracy z pozostałymi Archiwami Państwowymi, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny „1.5. #PopArch. Popularyzacja w Archiwach Państwowych i działania związane z pozycjonowaniem marki Archiwów Państwowych”. Polegał na przygotowaniu wystawy oraz katalogu „Historia dokumentem pisana”, prezentujących sieć Archiwów Państwowych jako instytucji roztaczających opiekę nad najcenniejszymi dokumentami będącymi częścią narodowego i światowego dziedzictwa kulturowego. Szczegółowe informacje o wystawie zawarte zostały w części „Popularyzacja dziedzictwa dokumentacyjnego”.
- 5) **Rozbudowa systemu pn. Rejestr Skanów, służącego do zarządzania procesem digitalizacji i ewidencji kopii cyfrowych** – projekt zgłoszony przez AP we Wrocławiu, przewidziany do realizacji we współpracy z NAC, AP w Katowicach, AP w Opolu, AP w Przemyślu, AP w Poznaniu, AP w Gdańsku, wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.2. „Transformacja cyfrowa sieci Archiwów Państwowych gwarancją jej efektywności i rozwoju”. Jego celem jest przygotowanie i udostępnienie dla sieci Archiwów Państwowych elektronicznego systemu pn. „Rejestr Skanów”, służącego do zarządzania procesem digitalizacji materiałów archiwalnych oraz ewidencji kopii cyfrowych. W roku sprawozdawczym w ramach realizacji projektu prowadzono prace nad specyfikacją systemu, w tym komunikacją pomiędzy ZoSIA i Rejestrem Skanów, analizą funkcjonalności systemu pod kątem obowiązujących przepisów oraz oceną możliwości techniczno-informatycznych.
- 6) **Wdrożenie planu komunikacji dla sieci Archiwów Państwowych** – projekt zgłoszony przez NDAP, planowany do realizacji we współpracy z NAC, wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”. Jego celem jest wypracowanie i wdrożenie planu działań usprawniających komunikację w sieci Archiwów Państwowych, w tym wdrożenie Intranetu dla sieci.
- 7) **Opracowanie kompleksowych założeń koniecznych dla utworzenia specjalistycznych centrów kompetencji z zakresu zabezpieczania zasobu** – projekt zgłoszony przez AGAD, realizowany we współpracy z AP w Katowicach, AN w Krakowie, AAN oraz NDAP, wpisujący się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd”, cel operacyjny 3.4. „Optymalizacja modelu zarządzania i komunikacji gwarancją rozwoju Archiwów Państwowych jako urzędów i organizacji o strukturze sieci”. Jego celem jest przygotowanie merytorycznych i organizacyjnych podstaw do utworzenia i rozwoju działalności centrów kompetencji pracujących na rzecz sieci Archiwów Państwowych w dziedzinie zabezpieczania i ratownictwa archiwaliów, stworzenie mechanizmów wsparcia merytorycznego oraz budowania kompetencji w dziedzinie zabezpieczania zasobu oraz transferu wiedzy i umiejętności do jednostek w całej sieci archiwalnej, a także przygotowanie do powołania centrów kompetencji.

Spośród pozostałych zgłoszonych projektów 10 zostało odrzuconych, a w przypadku 5 projektów, złożone karty projektów zostały skierowane do uzupełnienia i ponownego przedstawienia do akceptacji Komitetu we wrześniowym naborze.

Podczas trzeciego posiedzenia Komitetu Sterującego do spraw wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”, 3 sierpnia 2022 r., do Portfela Projektów Strategicznych sieci Archiwów Państwowych przyjęty został projekt pn. **Opracowanie koncepcji i budowa zintegrowanego systemu informacji archiwalnej, część I. Opracowanie koncepcji zintegrowanego systemu informatycznego integrującego kluczowe procesy realizowane w sieci Archiwów Państwowych**. Głównym celem projektu, wpisującego się w cel strategiczny „Nowoczesny urząd. Archiwa Państwowe sprawnym, nowoczesnym urzędem i silną organizacją działającą w sieci”, cel operacyjny 3.2. „Transformacja cyfrowa sieci Archiwów Państwowych gwarancją jej efektywności i rozwoju”, jest uzgodnienie na poziomie strategicznym koncepcji (wizji) wdrożenia zintegrowanego systemu informatycznego w sieci Archiwów Państwowych, dzięki czemu możliwe będzie inicjowanie projektów wdrożeniowych. W okresie sprawozdawczym zostały opracowane podstawowe założenia koncepcji, a także zidentyfikowane oraz opisane i zmapowane kluczowe procesy w sieci Archiwów Państwowych wymagające informatyzacji.

Drugi nabór projektów

Drugi nabór projektów odbył się w dniach 26-30 września 2022 r. Zostało w nim zgłoszonych 17 inicjatyw. Komitet Sterujący podczas posiedzenia, które odbyło się 3 listopada 2022 r., przyjął do Portfela Projektów Strategicznych następujące karty :

- 1) **Utworzenie centrum wiedzy o archiwach i dokumentach na ziemiach polskich wraz z centrum kompetencyjnym dla sieci Archiwów Państwowych w obszarze edukacji** – projekt zgłoszony przez AN w Krakowie, przewidziany do realizacji we współpracy z AP w Bydgoszczy, AP w Częstochowie, AP w Koszalinie, AP w Poznaniu, AP w Przemyślu, AP w Opolu oraz AP w Warszawie, wpisujący się we wszystkie trzy wyznaczone cele strategiczne. Projekt polega na utworzeniu centrum wiedzy o archiwach i dokumentach na ziemiach polskich wraz z centrum kompetencyjnym dla sieci archiwów, które podejmie nowoczesną edukację archiwalną, z wykorzystaniem różnorodnych metod i form, a także będzie pełniło funkcje centrum kompetencyjnego dla sieci Archiwów Państwowych w obszarze edukacji, pomagając diagnozować potrzeby odbiorców oraz wytyczać kierunki rozwoju działalności edukacyjnej archiwów.
- 2) **Konkurs genealogiczny dla uczniów klas 4-7 „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja wielka i mała ojczyzna” – edycja II** – projekt zgłoszony przez AP w Łodzi, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.4. „Archiwa Państwowe w synergii z otoczeniem społecznym. Rozwijanie współpracy z instytucjami z obszaru nauki i kształcenia, edukacji i kultury oraz instytucjami społecznymi”. Celem projektu jest zwiększenie rozpoznawalności marki „Archiwa Państwowe” wśród obywateli i instytucji, budowanie więzi rodzinnych w oparciu o poznawanie historii na podstawie zgromadzonych dokumentów, propagowanie wiedzy o wartości materiałów archiwalnych przechowywanych w Archiwach Państwowych, a także kształcenie przyszłych użytkowników narodowego zasobu archiwalnego.

- 3) **Model kompetencji i rozwoju zawodowego pracowników zatrudnionych w sieci Archiwów Państwowych** – projekt zgłoszony przez AP w Zielonej Górze, przewidziany do realizacji we współpracy z AP w Gdańsku oraz NDAP, wpisujący się w cel strategiczny „Kompetentne kadry”, cel operacyjny 2.2. „Rozwój kompetencji zawodowych pracowników sieci Archiwów Państwowych”. Celem projektu jest opracowanie jednego, wspólnego dla sieci Archiwów Państwowych, modelu kompetencji i rozwoju zawodowego pracowników, odnoszącego się do większości procesów istniejących w środowisku pracy, od rekrutacji, po oceny okresowe i wytypowanie ścieżki kariery.
- 4) **Prototyp Archiwum.gov.pl** – projekt zgłoszony przez NAC, przewidziany do realizacji we współpracy z NDAP oraz AP w Opolu, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.1. „Archiwum Archiwów. Opracowanie i wdrożenie kanonów działalności archiwalnej”. Celem projektu jest opracowanie rozwiązań metodycznych dla archiwizacji stron WWW oraz przygotowanie prototypu systemu Archiwum.gov.pl, umożliwiającego archiwizację stron internetowych.
- 5) **Akademia Menadżera** – projekt zgłoszony przez NDAP, przewidziany do realizacji we współpracy z AP w Zielonej Górze oraz AP w Gdańsku, wpisujący się w cel strategiczny „Kompetentne kadry”, cel operacyjny 2.2. „Rozwój kompetencji zawodowych pracowników sieci Archiwów Państwowych”. Celem projektu jest poprawa jakości zarządzania w sieci Archiwów Państwowych, w tym wzmocnienie kompetencji kadry zarządzającej średniego szczebla – kierowników oddziałów Archiwów Państwowych i ich zastępców – poprzez przeszkolenie 15 osób w ramach cyklu pięciu 2-dniowych szkoleń z obszarów dotyczących zarządzania.
- 6) **Zabezpieczenie dóbr kultury – dziedzictwa archiwalnego** – projekt zgłoszony przez NDAP, przewidziany do realizacji we współpracy z AP w Katowicach oraz AP we Wrocławiu, wpisujący się w cel strategiczny „Dziedzictwo archiwalne”, cel operacyjny 1.1. „Archiwum Archiwów. Opracowanie i wdrożenie kanonów działalności archiwalnej”. Informacje o projekcie zawarte zostały w części „Zabezpieczanie zasobu archiwalnego”.

Spośród pozostałych zgłoszonych kart projektów 6 zostało odrzuconych, a 5 skierowanych do uzupełnienia i ponownego przedstawienia do akceptacji Komitetu Sterującego.

Łącznie w 2022 r. realizowanych było 29 projektów przyjętych do Portfela Projektów Strategicznych. 4 projekty zostały zakończone¹ w roku sprawozdawczym, 1 projekt został zamknięty².

¹ Jako projekty zakończone przyjęto projekty, które zostały zrealizowane, produkty odebrane, a raport zamknięcia został przyjęty przez Komitet Sterujący.

² Jako projekt zamknięty przyjęto projekt, który nie został zakończony, a decyzja o zamknięciu została podjęta przez Komitet Sterujący.

Tabela 5. Projekty strategiczne realizowane w 2022 r.

LP.	NAZWA PROJEKTU	PROGRAM STRATEGICZNY	STAN REALIZACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2022 R.
1.	Akademia Zarządzania Projektami dla AP	Program współpracy z KSAP	w trakcie realizacji
2.	Rozwój kompetencji -archiwistów zakładowych i zarządców dokumentacji	Program współpracy z KSAP	w trakcie realizacji
3.	O archiwach na studiach KSAP - wprowadzenie do programu studiów zagadnień z zakresu wiedzy o archiwach	Program współpracy z KSAP	w trakcie realizacji
4.	Budowa i utrzymanie Archiwów Państwowych w formule PPP	Poprawa i rozwój infrastruktury AP	w trakcie realizacji
5.	Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych obiektów Archiwów Państwowych w Polsce	Archiwa dla klimatu	w trakcie realizacji
6.	Projekty wdrożeniowe realizowane we wszystkich Archiwach Państwowych objętych programem WAN	WAN	w trakcie realizacji
7.	Budowa i wdrożenie systemu do planowania i sprawozdawczości przez sieć Archiwów Państwowych	Zintegrowany System Zarządzania Urzędem	w trakcie realizacji
8.	Opracowanie nowoczesnych założeń i standardów w zakresie gromadzenia dokumentacji	Kanony działalności archiwalnej KonAR	w trakcie realizacji

9.	Wypracowanie polityki i standardów działań Archiwów Państwowych względem dziedzictwa dokumentacyjnego niepaństwowego zasobu	Kanony działalności archiwalnej KonAR	w trakcie realizacji
10.	Wdrożenie EZD RP w sieci Archiwów Państwowych	Zintegrowany System Zarządzania Urzędem	w trakcie realizacji
11.	Organizacja systemu wdrażania i uruchomienie Biura Portfela Projektów Strategicznych sieci Archiwów Państwowych	System wdrażania Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030	zakończony
12.	Opracowanie systemu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii	System wdrażania Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030	zakończony
13.	Wypracowanie jednolitych standardów organizacji Archiwów Państwowych - optymalizacja sposobu realizacji ważnych funkcji społecznych	Archiwa otwarte	w trakcie realizacji
14.	Opracowanie planu komunikacji wewnętrznej sieci Archiwów: 1. Opracowanie koncepcji komunikacji wewnętrznej w sieci Archiwów Państwowych	Skomunikujmy się!	zamknięty i włączony do projektu <i>Wdrożenie planu komunikacji dla sieci Archiwów Państwowych</i>
15.	Opracowanie planu komunikacji wewnętrznej sieci Archiwów: 2. Wdrożenie narzędzia do komunikacji wewnętrznej – newsletter sieci AP	Skomunikujmy się!	zakończony
16.	Kopernikana w Archiwach Państwowych, wystawa plenerowa z katalogiem oraz lekcjami archiwalnymi i konkursami tematycznymi. W 550. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika	#PopArch popularyzacja w wersji archiwalnej	w trakcie realizacji

17.	Opracowanie kompleksowej i jednolitej polityki wydawniczej w sieci Archiwów Państwowych. Nowoczesna polityka wydawnicza AP	Wydawanie to wyzwanie	w trakcie realizacji
18.	Wdrożenie planu komunikacji wewnętrznej dla sieci Archiwów Państwowych	Skomunikujmy się!	w trakcie realizacji
19.	Rozbudowa systemu pn. Rejestr Skanów, służącego do zarządzania procesem digitalizacji i ewidencji kopii cyfrowych	-	w trakcie realizacji
20.	Opracowanie kompleksowych założeń koniecznych dla utworzenia specjalistycznych centrów kompetencji z zakresu zabezpieczania zasobu	Sieć centrów kompetencji	w trakcie realizacji
21.	Edukacyjna gra planszowa „Wielka Wojna”	-	w trakcie realizacji
22.	Prezentacja sieci Polskich Archiwów Państwowych na XXIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych Poznań 2020/2022	#PopArch popularyzacja w wersji archiwalnej	zakończony
23.	Opracowanie koncepcji i budowa zintegrowanego systemu informacji archiwalnej, część I. Opracowanie koncepcji zintegrowanego systemu informatycznego integrującego kluczowe procesy realizowane w sieci Archiwów Państwowych	Wspólne standardy IT w sieci Archiwów Państwowych	w trakcie realizacji
24.	Utworzenie centrum wiedzy o archiwach i dokumentach na ziemiach polskich wraz z centrum kompetencyjnym dla sieci archiwów państwowych w obszarze edukacji	Sieć centrów kompetencji	w trakcie realizacji

25.	Konkurs genealogiczny dla uczniów klas 4-7 "Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja wielka i mała ojczyzna" - edycja II	Ogólnopolskie konkursy edukacyjne	w trakcie realizacji
26.	Model kompetencji i rozwoju zawodowego pracowników zatrudnionych w sieci Archiwów Państwowych	Coraz bardziej doskonalili	w trakcie realizacji
27.	Akademia menadżera	Coraz bardziej doskonalili	w trakcie realizacji
28.	Zabezpieczenie dóbr kultury – dziedzictwa archiwalnego	Kanony działalności archiwalnej KonAR	w trakcie realizacji
29.	Prototyp Archiwum .gov.pl	Kanony działalności archiwalnej KonAR	w trakcie realizacji

DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH W 2022 R.

DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH W 2022 R.

Na działalność Archiwów Państwowych w 2022 r. zdecydowanie mniej niż w roku poprzednim oddziaływała sytuacja epidemiczna. Utrudnienia – przede wszystkim w obszarze bezpośredniego udostępniania materiałów archiwalnych – widoczne były jedynie w pierwszych miesiącach roku. Po tym okresie czytelnie wróciły do normalnego trybu pracy. Rok 2022 był dla Archiwów Państwowych czasem przygotowania do zmian organizacyjnych. Wszystkie jednostki wprowadziły nowe regulaminy organizacyjne, co wiązało się ze zmianą – od 1 stycznia 2023 r. – zakresu działania istniejących komórek, z likwidacją części z nich i powstaniem nowych, a także zmianami kadrowymi. Mimo dynamicznie prowadzonych przygotowań do tych zmian, działalność Archiwów Państwowych przebiegała bez zakłóceń, zadania były realizowane zgodnie z planem, a ich wyniki osiągnęły satysfakcjonujący poziom.

Kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego

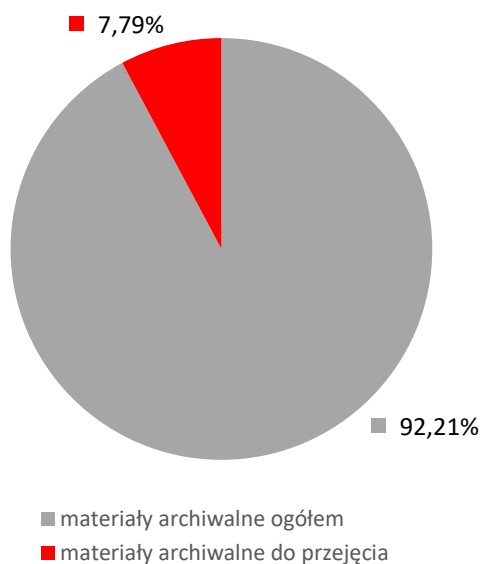
Państwowy zasób archiwalny

Archiwa Państwowe sprawowały nadzór nad **10 270** jednostkami organizacyjnymi zarówno państwowymi, jak i samorządowymi. W roku sprawozdawczym ustalono pod nadzór łącznie 41 jednostek organizacyjnych, a wykreślono 44 podmioty.

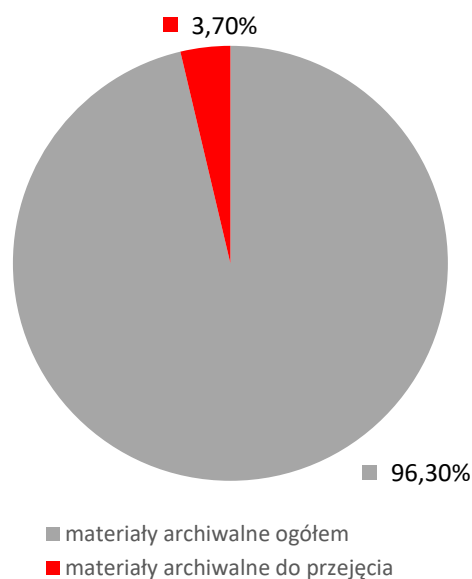
Według stanu na koniec roku sprawozdawczego w jednostkach nadzorowanych przez Archiwa Państwowe znajdowało się **723 781,63 m.b.**, **7 543 019 jednostek** oraz **15 093 539,77 GB** materiałów archiwalnych wytworzonych i zgromadzonych w toku ich działalności. Rozmiar materiałów archiwalnych, które zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa powinny zostać przekazane do zasobu Archiwów Państwowych na koniec 2022 r. wynosił 61 147,67 m.b., 314 584 jednostki oraz 579 159,23 GB.

Na wniosek niektórych organów lub jednostek organizacyjnych, przejmujących zadania i kompetencje zlikwidowanych podmiotów, Archiwa Państwowe pozostawiały – na podstawie porozumień i uzyczeń – materiały archiwalne niezbędne do ich działalności. W roku sprawozdawczym z uzyczeń korzystało 128 jednostek. Na podstawie porozumienia materiały archiwalne pozostawiono 14 jednostkom. Z powierzenia korzystało 89 jednostek.

Wykres 6. Materiały archiwalne w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia według stanu na koniec 2022 r. w m.b.

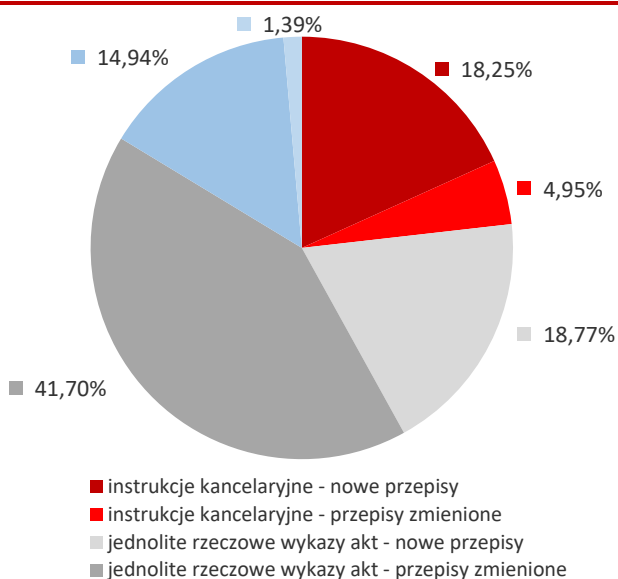

Wykres 7. Materiały archiwalne w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia według stanu na koniec 2022 r. w GB

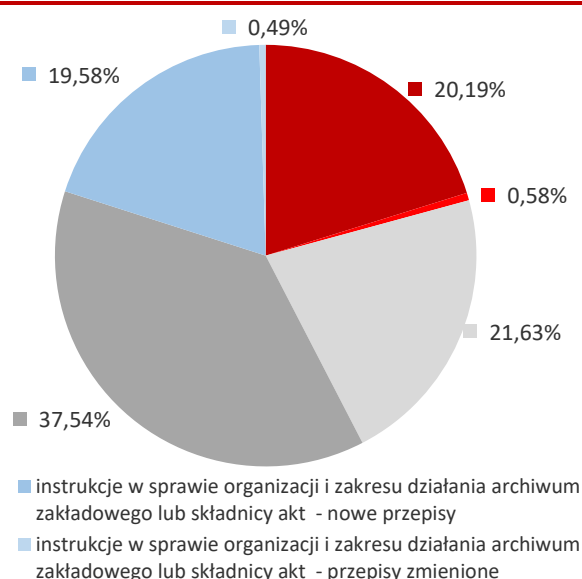

W 2022 r. Archiwa Państwowe uzgodniły **5 281 normatywów** (instrukcji kancelaryjnych, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego lub składnicy akt) dla państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych, zarówno nadzorowanych, jak i nienadzorowanych. Dokonano także **3 497 zmian** ww. przepisów.

Wykres 8. Struktura przepisów uzgodnionych dla jednostek nadzorowanych w 2022 r.

Wykres 9. Struktura przepisów uzgodnionych dla jednostek nienadzorowanych w 2022 r.

Dla jednostek nadzorowanych uzgodniono 210 instrukcji kancelaryjnych, 216 jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz 172 instrukcje w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego. Ponadto dokonano zmian w 57 instrukcjach kancelaryjnych, 480 jednolitych rzeczowych wykazach akt i 16 instrukcjach w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego.

Dla jednostek niebędących pod nadzorem, uzgodniono 1 540 instrukcji kancelaryjnych, 1 650 jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz 1 493 instrukcje w sprawie organizacji i zakresu działania składnicy akt. Dodatkowo dokonano zmian w 44 instrukcjach kancelaryjnych, 2 863 jednolitych rzeczowych wykazach akt oraz w 37 instrukcjach w sprawie organizacji i zakresu działania składnicy akt.

W 2022 r. Archiwa Państwowe przeprowadziły łącznie **2 593 kontrole** oraz **2 892 ekspertyzy archiwalne**. Dyrektorzy Archiwów Państwowych rozpatrzyli 19 426 wniosków i wydali **18 022 zezwoleń na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej** o łącznym rozmiarze 463 445,65 m.b. (10 496 701 jednostek inwentarzowych) oraz 266 691,43 GB.

Niepaństwowy zasób archiwalny

Współpraca Archiwów Państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, polegała na wspieraniu ich działalności archiwalnej oraz zarządzania przez nie dokumentacją poprzez m.in. poradnictwo, szkolenia, konsultacje, ekspertyzy, opinie, organizowanie wspólnych przedsięwzięć.

Kontynuowane były działania w ramach porozumień zawartych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w latach ubiegłych z: PGE Energia Ciepła S.A., ORLEN Południe S.A, Grupą Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” S.A., Wrocławskim Przedsiębiorstwem Hala Ludowa Sp. z o.o., Fundacją Centrum im. Bronisława Geremka, Fundacją Archiwum Dokumentacji Historycznej PRL, Fundacją Ośrodka KARTA, Kościołem Ewangelicko-Augsburskim w RP, Towarzystwem Przyjaciół Zduńskiej Woli.

Archiwa Państwowe nadal prowadziły rozpoznawanie w sferze niepaństwowego zasobu archiwalnego, typując do współpracy jednostki mające istotne dla regionu znaczenie społeczne, gospodarcze, kulturalne, polityczne lub naukowe. W 2022 r. współpracę prowadzono z 439 podmiotami. Jej wymiernym efektem było pozyskanie kolejnych materiałów archiwalnych z niepaństwowego zasobu archiwalnego.

Istotnym obszarem współpracy było opiniowanie przez Archiwa Państwowe dokumentacji wytypowanej do brakowania oraz opiniowanie przepisów kancelaryjnych i archiwalnych. Łącznie w 2022 r. dyrektorzy Archiwów Państwowych rozpatrzyli 351 wniosków dotyczących wartościowania dokumentacji, wydając **346 opinii** w sprawach dotyczących zniszczenia dokumentacji na łączny rozmiar **4 503,85 m.b.**, **13 730** jednostek i **18,73** GB. Zaopiniowali także **27 przepisów kancelaryjnych i archiwalnych**. Ponadto Archiwa Państwowe przeprowadziły **70 ekspertyz** archiwalnych. Udzielały również instruktaży i porad dotyczących postępowania z dokumentacją oraz pomocy np. w związku z likwidacją jednostek (konsultacje i pomoc przy porządkowaniu dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum).

Archiwa Państwowe prowadziły też współpracę z osobami prywatnymi, obejmującą przede wszystkim udzielanie porad metodycznych związanych z zakładaniem i prowadzeniem archiwów rodzinnych. Współpracowały również z osobami, które wykazały chęć przekazania swoich zbiorów, co zaowocowało kolejnymi przejściami ciekawych i często bardzo cennych dokumentów.

Gromadzenie i opracowanie zasobu archiwalnego

Zasób Archiwów Państwowych według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. obejmował ogółem 102 538 zespołów (zbiorów) archiwalnych, w tym 44 767 328 jednostek archiwalnych, co stanowi łącznie 376 678,10 m.b. oraz 435 390 plików o rozmiarze 44 040 456,80 MB.

Większość zasobu Archiwów Państwowych, aż 99,75%, stanowiły materiały archiwalne w postaci tradycyjnej (44 653 922 j.a.). Materiały archiwalne w postaci elektronicznej stanowiły jedynie 0,25% zasobu (113 406 j.a.).

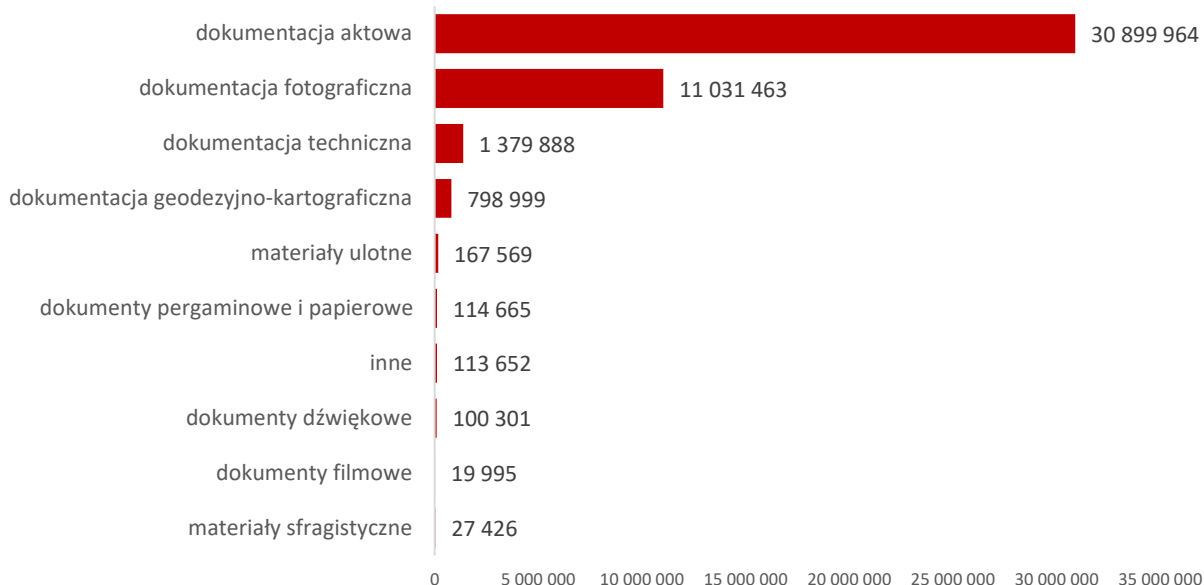
Tabela 6. Zasób archiwalny ogółem według rodzajów materiałów archiwalnych na dzień 31 grudnia 2022 r.

RODZAJ MATERIAŁÓW ARCHIwalNYCH	J.A. OGÓŁEM	MATERIAŁY ARCHIwalNE W POSTACI TRADYCYJNEJ		MATERIAŁY ARCHIwalNE W POSTACI ELEKTRONICZNEJ		
		j.a.	m.b.	j.a.	pliki	MB
dokumentacja aktowa	30 902 348	30 899 964	357 523,23	2 384	227 431	479 033,39
dokumenty pergaminowe i papierowe	114 665	114 665	341,41	0	0	0
dokumentacja techniczna	1 379 888	1 379 888	13 258,55	0	0	0
dokumentacja geodezyjno-kartograficzna	799 353	798 999	1 006,37	354	2 050	13 139,00
dokumentacja fotograficzna	11 131 322	11 031 463	1 985,28	99 859	178 236	1 404 328,90

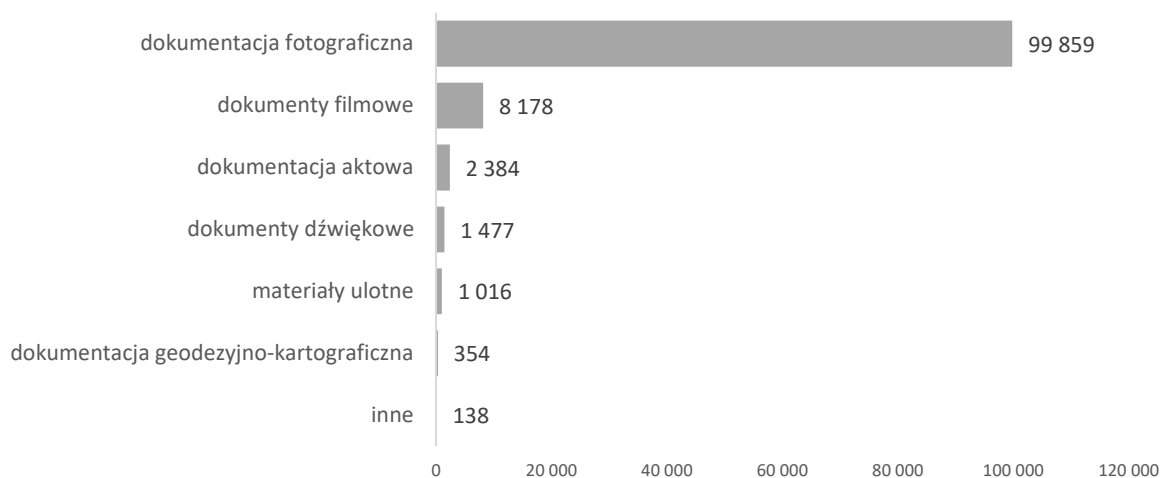
dokumenty filmowe	28 173	19 995	548,21	8 178	10 135	41 925 281,71
dokumenty dźwiękowe	101 778	100 301	1 170,21	1 477	2 528	156 162,56
materiały ulotne	168 585	167 569	232,69	1 016	1 453	17 924,19
materiały sfragistyczne	27 426	27 426	7,81	0	0	0
inne	113 790	113 652	604,36	138	13 557	44 587,05

Największą liczbę jednostek archiwalnych przechowuje w swoim zasobie NAC, ponad 9,9 mln, gdyż zasób tego Archiwum składa się w znacznej mierze z fotografii. Zasób AAN, AP w Katowicach oraz AP w Warszawie przekracza 3 mln j.a. Ponad 2,7 mln j.a. przechowuje AP we Wrocławiu. Powyżej 1 mln j.a. liczy zasób AP w Bydgoszczy, AP w Gdańsku, AP w Kielcach, AN w Krakowie, AP w Lublinie, AP w Łodzi, AP w Opolu, AP w Poznaniu oraz AP w Szczecinie. Pozostałe Archiwa Państwowe przechowują zasób nieprzekraczający 1 mln j.a.

Wykres 10. Struktura zasobu w postaci tradycyjnej według stanu na 31 grudnia 2022 r. w j.a.

Wykres 11. Struktura zasobu w postaci elektronicznej według stanu na 31 grudnia 2022 r. w j.a.

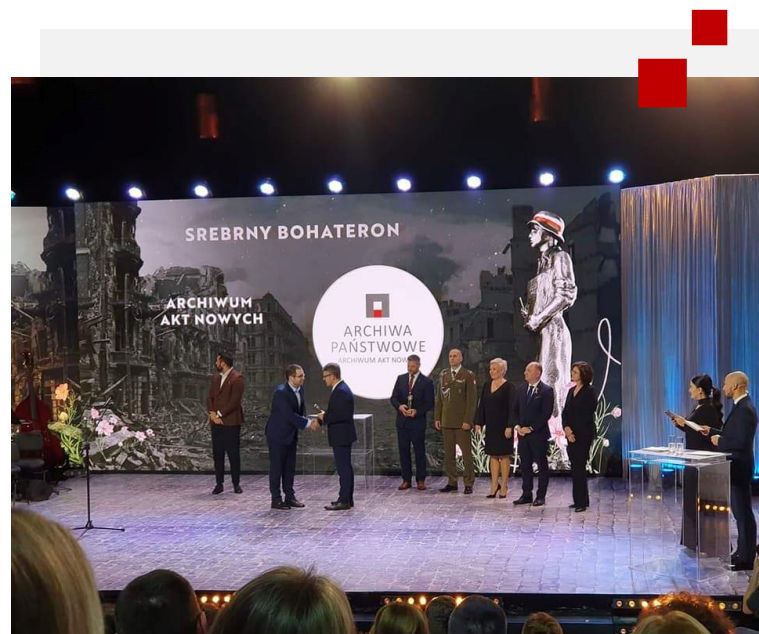

Największy metraż materiałów archiwalnych w postaci tradycyjnej przechowuje AP w Warszawie, ponad 48 tys. m.b. Następne są AAN, z metrażem ponad 37 tys. m.b., oraz AP we Wrocławiu, z metrażem ponad 30 tys. m.b. Powyżej 20 tys. m.b. materiałów archiwalnych przechowują w swoim zasobie AP w Katowicach oraz AN w Krakowie, a powyżej 10 tys. m.b. Archiwa Państwowe w Bydgoszczy, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie. Pozostałe Archiwa Państwowe posiadają zasób nieprzekraczający 10 tys. m.b.

W porównaniu z rokiem poprzednim zasób Archiwów Państwowych zwiększył się o 1 047 zespołów (zbiorów) archiwalnych, ponad 1 mln j.a. Materiałów archiwalnych w postaci tradycyjnej przybyło ponad 8 tys. m.b., a rozmiar materiałów archiwalnych w postaci elektronicznej wzrósł o ponad 370 tys. GB. Oprócz przejęć materiałów archiwalnych pochodzących z państwowego zasobu archiwalnego od jednostek państwowych i samorządowych, Archiwa Państwowe pozyskały również materiały z niepaństwowego zasobu archiwalnego, w tym od osób prywatnych m.in. w ramach trwającego projektu Archiwa Rodzinne Niepodległej.

Wybrane nabytki

Wyrazem docenienia działalności jednostek sieci archiwalnej w zakresie zabezpieczania archiwalnych świadectw historii Polski było przyznanie AAN srebrnej nagrody BohaterON im. Powstańców Warszawskich w kategorii „Instytucja” za „aktywną działalność w zakresie ratowania i zabezpieczania polskich historycznych archiwaliów”. Archiwum to w 2022 r. pozyskało kolejne materiały archiwalne

Przyznanie AAN Nagrody BohaterON 2022 im. Powstańców Warszawskich

związane z Armią Krajową. Do zasobu AAN trafiło m.in. **archiwum prof. Macieja Kledzika**, zawierające materiały dotyczące Powstania Warszawskiego, w szczególności historii Zgrupowania „Bartkiewicz”, w tym m.in. ankiety osobowe żołnierzy tego zgrupowania, korespondencję z kombatantami oraz ich relacje i wspomnienia.

NAC przejęło wyjątkowy zbiór **fotografii Czesława Czaplińskiego**, znanego polsko-amerykańskiego fotografa, dziennikarza i autora filmów dokumentalnych, który fotografował ważne wydarzenia oraz najbardziej znane osobistości ze świata biznesu, kultury, polityki i sportu. W zbiorach znajdują się fotografie m.in. Stanisława Lema, Agnieszki Osieckiej, Ryszarda Kapuścińskiego. Za przekazanie tego cennego zbioru Czesław Czapliński został uhonorowany przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych 6 grudnia 2022 r. podczas Dnia Darczyńcy, o którym mowa w części „Popularyzacja dziedzictwa dokumentacyjnego”.

Zasób AP we Wrocławiu wzbogacił się o **trzy dokumenty pergaminowe**: dokument Urzędu Rentowego książąt wirtemburskich spisany 2 października 1694 r. w Bierutowie (Dolny Śląsk) z przywieszoną pieczęcią woskową książąt wirtemburskich, dokument burmistrza i rady miejskiej Strzegomia z 21 marca 1670 r. zaopatrzony w pieczęć woskową, dokument Marii Teresy wystawiony 24 sierpnia 1741 r. w Wiedniu, potwierdzający testament sporządzony przez cesarza Karola VI w 1736 r. w Wiedniu, również z pieczęcią woskową. Cenne pergaminy przekazała nieodpłatnie dr Małgorzata Kaganiec, emerytowany pracownik naukowy Muzeum Śląskiego w Katowicach.

Oddział w Bolesławcu AP we Wrocławiu pozyskał **dokumenty związane z miastem Lubań ze zbiorów rodziny Exner**, pochodzące z XVII i XVIII w. Archiwalia

Prace Czesława Czaplińskiego, fot. Michał Gmitruk

Przekazanie dokumentów pergaminowych do AP we Wrocławiu, fot. Joanna Niwińska

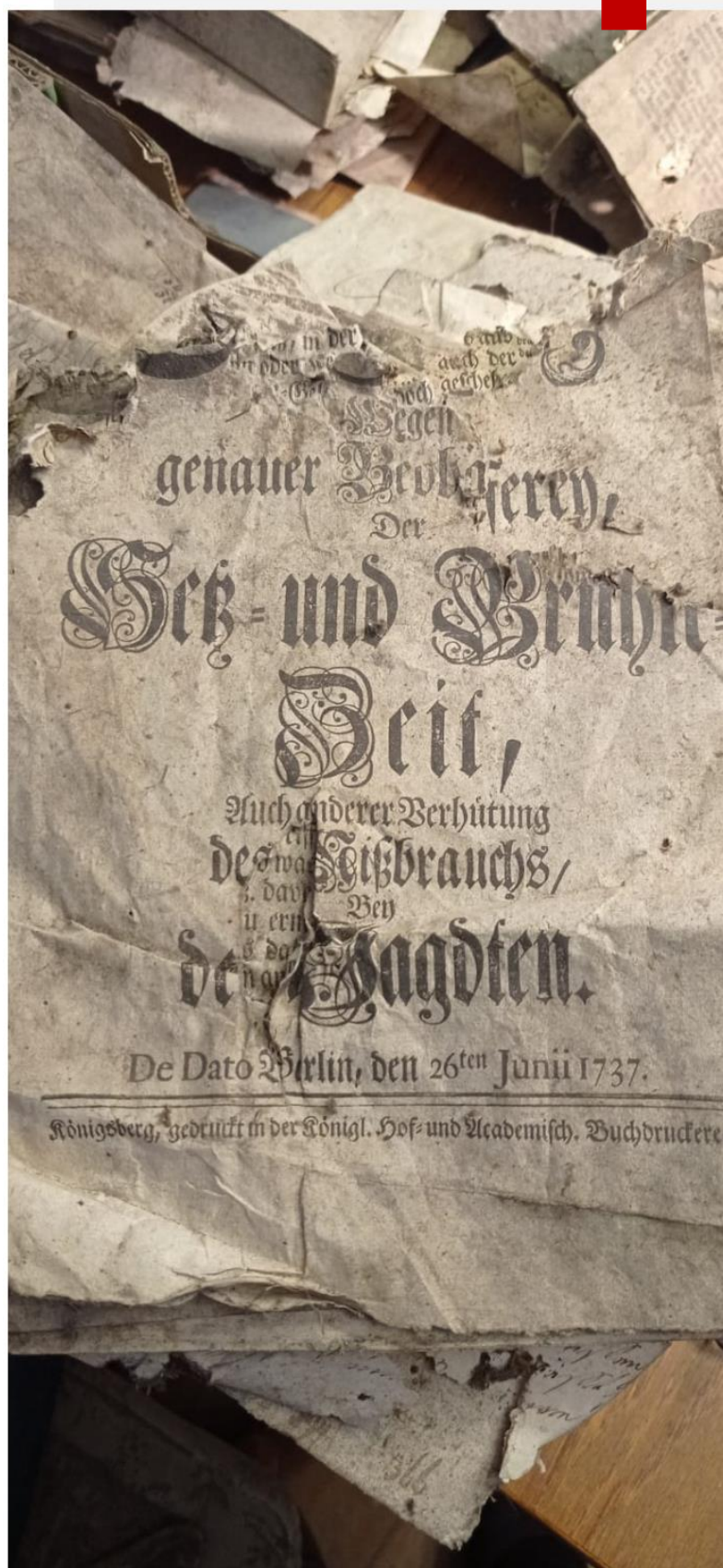
Archiwalia przekazane do Oddziału w Bolesławcu AP we Wrocławiu, fot. Paweł Zawadzki

obejmujące m.in. listy, umowy i odpisy aktów prawnych podarowała Archiwum Agnieszka Skórska.

Innymi dokumentami, które w roku sprawozdawczym trafiły do Oddziału w Bolesławcu były **materiały archiwalne związane z dziejami gminy Miedziana** pochodzące z okresu od XVIII do XX w. Wśród nich znajdowały się m.in. archiwalia dotyczące podatków, wojskowości, budowy i utrzymania infrastruktury drogowej, ubezpieczeń na wypadek pożaru, a także spraw uwłaszczenia chłopów oraz zniesienia ciężarów feudalnych. Dokumenty zostały odnalezione w 2021 r. na poddaszu remizy strażackiej w trakcie remontu budynku i trafiły do Muzeum Regionalnego w Lubaniu, skąd zostały przekazane do Oddziału w Bolesławcu AP we Wrocławiu.

Do zasobu AP w Szczecinie przekazana została **spuścizna Krystyny Łyczywek** – romanistki, tłumaczki literatury francuskiej, społeczniczki, harcerki Szarych Szeregów, łączniczki Armii Krajowej, uczestniczki Powstania Warszawskiego, fotografki. Zbiór składa się z różnorodnych materiałów archiwalnych: fotografii, wycinków prasowych, zaproszeń, plakatów, dokumentacji wystaw, kronik, odznaczeń, pamiątek, nagród. Część kolekcji Krystyny Łyczywek była sukcesywnie przekazywana do AP w Szczecinie przez nią samą, kolejne materiały przekazała reprezentująca rodzinę Ewa Łyczywek-Pałka. W Archiwum zabezpieczona została także spuścizna Romana Łyczywka – męża Krystyny Łyczywek, harcerza, uczestnika Powstania Warszawskiego, żołnierza Armii Krajowej, prawnika, publicysty, pisarza, działacza samorządu adwokackiego, nauczyciela akademickiego.

Zasób Oddziału w Ełku AP w Suwałkach wzbogacił się o **akta Parafii Ewangelickiej w Kutach** (pow. węgorzewski). Dokumenty najprawdopodobniej stanowią

Archiwalia Parafii Ewangelickiej w Kutach,
fot. AP w Suwałkach Oddział w Ełku

drugą część odkrytego w latach 70-tych „skarbu kuckiego”. Wśród nich znajdują się fragmenty ksiąg parafialnych, wydruki edyktów królewskich i innych pism urzędowych, pojedyncze kopie rachunków za zakup drewna, w tym z nieczynnego już tartaku w Ogonkach, akta confirmacji, listy, kartki i kazania. Dokumenty zapisane są w językach: niemieckim, polskim, greckim i po łacinie. Najstarsze pochodzą z XVIII w., a najnowsze sięgają czasów II wojny światowej. Archiwalia zostały uratowane przed zniszczeniem przez członków Stowarzyszenia Historyczno-Eksploracyjnego Ziemi Węgorzewskiej – Wendrusz oraz przez Barbarę Chłudzińską, którzy za pośrednictwem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie Delegatura w Ełku przekazali je do zasobu Archiwów Państwowych.

Materiały z kapsuły czasu przekazane do AP w Koszalinie, fot. AP w Koszalinie

Do AP w Koszalinie trafiły **materiały archiwalne z kapsuły czasu znalezionej w iglicy kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Białogardzie**, w tym list, dokumenty, zdjęcia i gazety datowane na 1910 r.

AP w Opolu przejęło od darczyńców materiały tworzące 7 nowych zespołów, w tym niezwykle interesujące **fotografie** z regionu autorstwa **Andrzeja Kwiatkowskiego**, **dokumentację po zmarłych powstańcach śląskich** (Franciszku Braunie, rodzinie Potempa), a także archiwalia po nieistniejącej już **parafii ewangelickiej w Krapkowicach**, wśród których znalazła się kronika parafialna z lat 1806-1945.

AN w Krakowie w wyniku współpracy z Muzeum Fotografii w Krakowie pozyskało **zbiór fotografii** oraz **spuścizny fotografów** (380 j.a.). W ramach zakupów Archiwum wzbogaciło się o duże zbiory **kart pocztowych** (łącznie 18 742 sztuki), kolekcje fotografii dotyczących m.in. Krakowa i Nowego Sącza oraz okolic, korespondencję więzienną z okresu okupacji oraz dokumenty rodzinne.

Na koniec 2022 r. zasób całkowicie zewidencjonowany, obejmował 102 243 zespoły (zbiory), posiadające pomoce ewidencyjne do każdej j.a., co stanowiło 99,71% łącznej liczby przechowywanych zespołów (zbiorów). Na zasób ten składają się 36 927 704 jednostki archiwalne (82,49% ogółu). Rozmiar zewidencjonowanej części zasobu w postaci tradycyjnej wyniósł 36 815 196 j.a., 372 104,45 m.b., a w postaci elektronicznej 112 508 j.a., 428 651 plików i 43 963 744,98 MB.

W roku sprawozdawczym zewidencjonowano 201 zespołów archiwalnych. Łącznie pracami z tego zakresu objęto 280 333 j.a. Ewidencjonowanie objęło w większości materiały archiwalne w postaci tradycyjnej – 277 815 j.a. o rozmiarze 1 160,70 m.b. Zewidencjonowano także 2 518 j.a. w postaci elektronicznej o rozmiarze 98 657,51 MB. Wśród nich znajdowały się

m.in. dokumenty przekazane w darze oraz nabyte drogą zakupu, archiwa rodzin, akta Prezydów Powiatowych Rad Narodowych, alegaty do akt metrykalnych.

Kontynuowane były również działania mające na celu zwiększenie dostępności ewidencji zasobu archiwalnego on-line. Łączna liczba opisów materiałów archiwalnych na poziomie jednostki archiwalnej, które prezentowane były w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl, na koniec roku sprawozdawczego wyniosła 15 004 323. W roku sprawozdawczym liczba udostępnionych opisów jednostek wzrosła o 884 645.

W 2022 r. opracowanie zasobu archiwalnego było prowadzone w większości Archiwów Państwowych. Zatwierdzonych w sumie zostało **235 nowych inwentarzy** zespołów (zbiorów) archiwalnych. Opracowano 243 165 j.a., 2 138,82 m.b. Do zespołów archiwalnych, których opracowanie zakończono w 2022 r., należały m.in.:

- 2/1102/0 Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Warszawie (AAN), 7 867 j.a., 159 m.b.;
- 13/566/0 C.k. Sąd Powiatowy w Andrychowie (AP w Katowicach), 9 764 j.a., 23,25 m.b.;
- 29/1305/0 Prokuratura Sądu Okręgowego w Krakowie (AN w Krakowie), 3 776 j.a., 18,76 m.b.;
- 39/405/0 Zjednoczenie Przemysłu Lniarskiego w Łodzi (AP w Łodzi), 1 159 j.a., 26,97 m.b.;
- 45/3560/0 Sąd Powiatowy w Krapkowicach (AP w Opolu), 10 206 j.a., 32,47 m.b.;
- 68/334/0 Sąd Powiatowy w Łobzie (AP w Szczecinie), 7 523 j.a., 8 m.b.;
- 89/1616/0 Żarskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego w Żarach (AP w Zielonej Górze), 14 674 j.a., 70,2 m.b.

Na koniec roku sprawozdawczego w toku opracowania pozostawały 254 zespoły (zbiory) archiwalne, nad którymi prace będą kontynuowane w 2023 r.

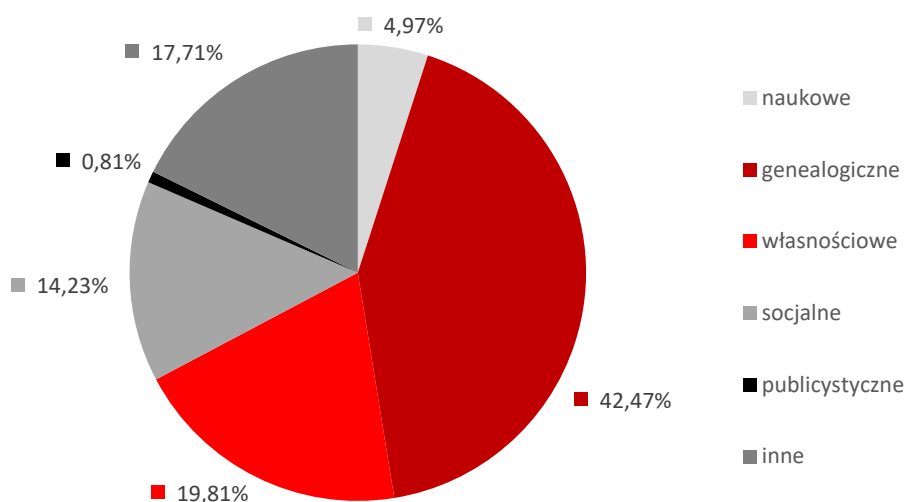
Prowadzone były również działania mające na celu rozwijanie informacji archiwalnej przede wszystkim poprzez sporządzanie indeksów osobowych, geograficznych i rzeczowych. Łącznie sporządzono 1 426 936 haseł indeksowych.

Udostępnianie zasobu archiwalnego

W 2022 r. czytelnie i pracownie Archiwów Państwowych odwiedziło **15 712 użytkowników**, składając w nich **42 304 wizyty** i korzystając z **592 087 j.a.** Odnotowane wskaźniki udostępniania bezpośredniego zasobu były wyraźnie wyższe niż w roku poprzednim, w którym obowiązywały niektóre rygory związane z pandemią COVID-19.

Archiwa Państwowe w 2022 r. zrealizowały **78 236 kwerend**, czyli przeprowadziły na zlecenie zainteresowanych osób i instytucji poszukiwania dokumentów lub informacji. Zleceniodawcami 59 748 kwerend były osoby prywatne, a 18 488 – instytucje. Przeprowadzono 3 889 kwerend do celów naukowych, 33 230 – do celów genealogicznych, 15 498 – do celów własnościowych, 11 134 – do celów socjalnych, 632 do celów publicystycznych oraz 13 853 innych.

Wykres 12. Struktura tematyczna kwerend w 2022 r.

Archiwa Państwowe udostępniały swój zasób także on-line. Według stanu na koniec roku sprawozdawczego w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl było dostępne ponad 56 mln kopii cyfrowych (ponad 8 mln więcej niż w roku poprzedzającym) z prawie 690 tys. j.a. (liczba j.a. ze skanami wzrosła w roku sprawozdawczym o prawie 59 tys. w porównaniu do roku poprzedniego). Z zasobu Archiwów Państwowych w serwisie dostępnych było 55 098 816 skanów i fotografii cyfrowych. W ciągu roku serwis zarejestrował 484 114 unikalnych użytkowników oraz 45 398 519 odsłon.

Ponadto cyfrowe kopie materiałów archiwalnych z zasobu Archiwów Państwowych prezentowane są w innych jeszcze serwisach internetowych. Wyróżnia się pod tym względem wspólny projekt archiwów w Bydgoszczy i w Toruniu „Źródła genealogiczne mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego”. W portalu genealogiawarchiwach.pl zamieszczono 3 707 066 skanów akt metrykalnych i ewidencji ludności. Odpowiada to liczbie 45 713 zdigitalizowanych j.a. W 2022 r. portal zarejestrował 321 934 unikatowych użytkowników i ponad 32 mln odsłon.

Poza tym, Archiwa Państwowe prezentują swój zasób w postaci cyfrowej na własnych stronach internetowych, a także w ramach projektów współrealizowanych z innymi podmiotami – zwłaszcza w portalach regionalnych bibliotek cyfrowych oraz stowarzyszeń genealogów.

Łącznie Archiwa Państwowe na koniec 2022 r. zapewniały dostęp on-line do ponad **70 mln** cyfrowych kopii materiałów archiwalnych.

Zabezpieczanie zasobu archiwalnego

Doświadczenia archiwów ukraińskich, funkcjonujących od lutego 2022 r. w warunkach konfliktu zbrojnego, pokazały, jak istotne jest zwiększenie bezpieczeństwa dziedzictwa dokumentacyjnego. Archiwa Państwowe podjęły szereg działań mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa zgromadzonego zasobu archiwalnego oraz przygotowania na wypadek wystąpienia różnorodnych zagrożeń. Były to m.in.:

- rozpoczęcie fazy planowania projektu strategicznego „Zabezpieczenie dóbr kultury – dziedzictwa archiwalnego”, którego celem jest podwyższenie poziomu bezpieczeństwa zasobu Archiwów Państwowych w czasie pokoju oraz sytuacji kryzysowej lub konfliktu zbrojnego poprzez przygotowanie polityki zabezpieczania dziedzictwa kulturowego – materiałów archiwalnych, systemu monitorowania zagrożeń w sieci oraz systemu IPM (Integrated Pest Management);
- zawarcie 16 listopada 2022 r. porozumienia o współpracy ze Szkołą Główną Służby Pożarniczej, przewidującego m.in. wymianę doświadczeń w obszarze ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony dóbr kultury, w szczególności w zakresie sposobów organizacji i warunków ewakuacji ludzi oraz narodowego zasobu archiwalnego, środków technicznych niezbędnych do przeprowadzenia ewakuacji, rozwiązań technicznych mających wpływ na bezpieczeństwo pożarowe budynków, a także nowych form i metod ochrony zasobu archiwalnego przed pożarem oraz nadzwyczajnymi zagrożeniami. Porozumienie przewiduje również prowadzenie działalności o charakterze edukacyjnym w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego, powszechnego oraz ochrony dóbr kultury, w tym narodowego zasobu archiwalnego i archiwów.

Podobnie jak w latach ubiegłych Archiwa Państwowe prowadziły systematyczne działania związane z konserwacją i profilaktyką konserwatorską materiałów archiwalnych oraz ich zabezpieczaniem poprzez digitalizację.

Działalność konserwatorska

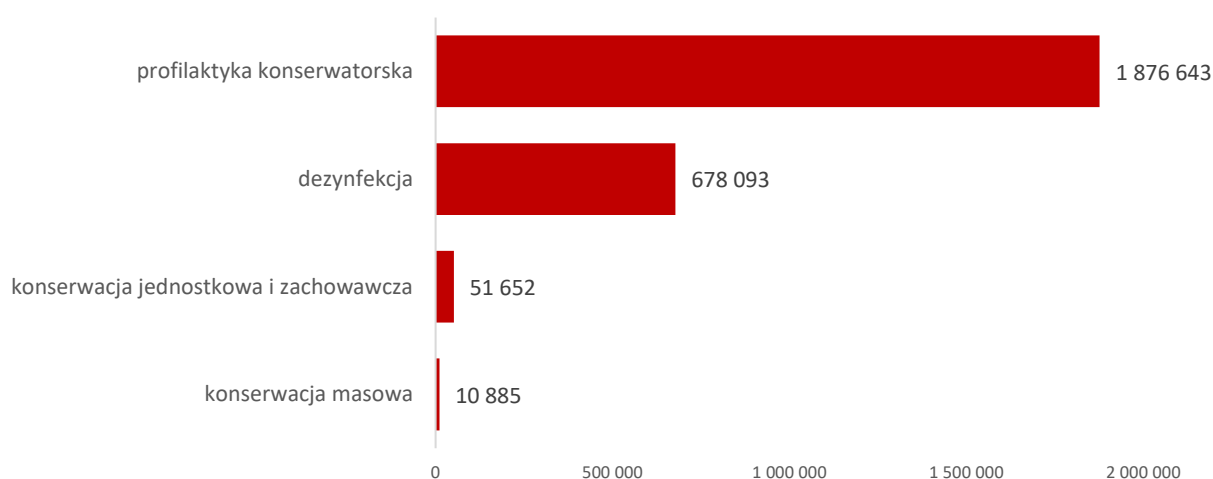
W 2022 r. w Archiwach Państwowych działały 4 pracownice konserwacji masowej prowadzące odkwaszanie papieru. Konserwację jednostkową i zachowawczą materiałów archiwalnych realizowała sieć pracowni konserwatorskich pod nadzorem merytorycznym Centralnego Laboratorium Konserwacji Archiwaliów działającego w strukturze AGAD. Ponadto w sieci Archiwów Państwowych funkcjonowały pracownice zabezpieczania archiwaliów o charakterze introligatorsko-renowatorskim.

W minionym roku konserwacji jednostkowej i zachowawczej poddanych zostało łącznie ponad 51 tys. j.a. Działania w tym zakresie prowadziło 29 Archiwów Państwowych. W ramach konserwacji jednostkowej i zachowawczej archiwa prowadziły także prace związane z przygotowaniem materiałów archiwalnych do procesu digitalizacji zabezpieczającej, reprografii oraz do celów wystawienniczych. AN w Krakowie w ramach usługi zewnętrznej kontynuowało projekt konserwacji ratunkowej zespołu szklanych negatywów realizowany *in situ* przez podmiot zewnętrzny.

Masowemu odkwaszaniu, głównie w pracowniach konserwacji masowej, poddano prawie 11 tys. j.a. Ponadto zdezynfekowano 678 tys. j.a., z uwzględnieniem działań finansowanych w ramach środków niewygasających z 2021 r. (142 tys. j.a.).

Zabiegami z zakresu profilaktyki konserwatorskiej objęto łącznie ponad 1,8 mln j.a., w tym odkurzaniu ponad 748 tys. j.a., opakowaniu i przepakowaniu w specjalistyczne opakowania ochronne ponad 679 tys. j.a. oraz przeglądów stanu zachowania ponad 448 tys. j.a.

Wykres 13. Liczba jednostek archiwalnych poddanych zabiegom konserwatorskim i profilaktycznym w 2022 r.

Prace w zakresie technicznego zabezpieczania materiałów archiwalnych, w tym badania stanu zasobu, jego dezynfekcja, pakowanie i odkurzanie, były priorytetem w archiwach, które przemieszczały archiwalia do nowych magazynów lub przygotowywały się do ich przemieszczania. AN w Krakowie w ramach profilaktyki konserwatorskiej w siedzibie głównej przy ul. Rakowickiej 22E, przeprowadziło II etap audytu wewnętrznego dotyczącego przeglądu stanu zachowania oraz warunków przechowywania zasobu po zakończonej przeprowadzce. Archiwum przeprowadziło też projekt dezynsekcji beztlenowej archiwaliów. W oddziałach zamiejscowych Archiwum w Bochni oraz w Nowym Sączu przeprowadzono kompleksowe prace z zakresu profilaktyki konserwatorskiej związane z technicznym przygotowaniem zasobu archiwalnego do przeprowadzki do nowych siedzib.

Kontynuowana była współpraca między archiwami zatrudniającymi konserwatorów dyplomowanych, a archiwami pozostającymi pod ich opieką. Obejmowała ona m.in. wizyty konserwatorów w archiwach objętych opieką, dokonywanie przeglądów konserwatorskich

materiałów archiwalnych, instruktaże dotyczące np. przygotowania akt do wypożyczenia, szkolenia w zakresie profilaktyki konserwatorskiej oraz bieżących zagadnień technicznej ochrony zasobu. Konserwatorzy udzielali także porad telefonicznych i mailowych w zakresie bieżących prac konserwatorskich, zakupu wyposażenia i materiałów konserwatorskich oraz wdrażanego w archiwach systemu IPM, czyli zintegrowanego systemu zarządzania szkodnikami.

W 10 Archiwach Państwowych prowadzono badania skażeń biologicznych. Łącznie przebadano 1 641 próbek:

- badania skażeń biologicznych zasobu – 961 próbek,
- badania stężenia bioaerozolu w powietrzu – 78 próbek,
- kontrola skuteczności procesu dezynfekcji – 602 próbki.

W ramach wsparcia merytorycznego udzielonego archiwum Urzędu Miasta Krakowa konserwator AN w Krakowie przeprowadził oględziny dokumentacji ocalałej z pożaru w 2021 r.

Archiwa Państwowe uczestniczyły w projektach naukowych związanych z ochroną dziedzictwa dokumentacyjnego.

AGAD brało udział w projekcie **„Analiza spektralna zabytkowych atramentów z wykorzystaniem uczenia maszynowego: ALiNA”** realizowanym przez Wydział Chemii Uniwersytetu Warszawskiego, Centrum Badań Biologiczno-Chemicznych. Projekt poświęcony jest próbie zastosowania sztucznej inteligencji do opracowania algorytmów przeliczania wyników pośrednich badań zabytkowych rękopisów, przeprowadzonych zaawansowanymi metodami spektralnymi oraz możliwości rozróżnienia atramentów na podstawie ich składu pierwiastkowego zakodowanego w specjalnych papierkach wskaźnikowych. W 2022 r. przeprowadzono wstępne opracowanie protokołu pobierania próbek oraz wykonano materiały testowe przygotowane w warunkach laboratoryjnych służące do treningu AI.

AGAD z E-RIHS Polskim Konsorcjum dla badań nad dziedzictwem kulturowym realizowało także projekt **„Badania sznura pieczętnego przy królewskim egzemplarzu Statutu Łaskiego powiązane ze wstępną porównawczą analizą sznurów pieczętnych stosowanych w kancelarii króla Aleksandra Jagiellończyka w latach 1505-1507 r.”**, którego rezultatem są raporty przygotowane przez Interdyscyplinarne Laboratorium Badań Archeometrycznych Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wydział Chemiczny Politechniki Warszawskiej zawierające wyniki badań barwników zastosowanych do przygotowania sznurów pieczętnych ze wskazaniem przyczyn degradacji sznura przy egzemplarzu Statutu Łaskiego.

Archiwa Państwowe podejmowały też działania edukacyjne związane z ochroną zasobu archiwalnego. AN w Krakowie zorganizowało warsztaty pt. **„Ochrona dziedzictwa narodowego w działalności Archiwów Państwowych”** dla funkcjonariuszy polskiej Policji, Krajowej Administracji Skarbowej oraz policjantów z Niemiec, Cypru, Mołdawii i Chorwacji, podczas których omówione zostały zadania Archiwów Państwowych, główne zagrożenia dla archiwaliów oraz procedury ich zabezpieczania na wypadek kradzieży. Uczestnicy zajęć mogli także przyrzeć się wybranym materiałom archiwalnym oraz zabiegom konserwatorskim. Warsztaty odbyły się w ramach międzynarodowej konferencji **„Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES” (CrimART)** zorganizowanej przez Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie między 25-29 kwietnia 2022 r.

W dniach 26-27 października 2022 r. NDAP zorganizowała spotkanie szkoleniowe pn. „Przeprowadzka zasobu archiwalnego – zalecenia i dobre praktyki”. Kierowane było ono do archiwów przygotowujących się do przemieszczenia zasobu archiwalnego w związku z budową lub modernizacją infrastruktury lokalowej. W spotkaniu wzięło udział ponad 140 osób. W trakcie szkolenia uczestnikom zostały przekazane informacje na temat warunków, organizacji oraz przebiegu procesu przeprowadzki zasobu archiwalnego, a także rekomendacje wynikające z doświadczeń AN w Krakowie.

W dniu 14 grudnia 2022 r. zorganizowane zostało spotkanie szkoleniowe, pn. „Co gryzie akta? Zintegrowany system zarządzania szkodnikami w Archiwach”, adresowane do kadry kierowniczej i zarządzającej procesem zabezpieczania zasobu archiwalnego, a także innych osób zainteresowanych tą tematyką. W trakcie spotkania uczestnicy uzyskali informacje dotyczące zasad systemu zabezpieczania zasobu, charakterystyki owadów spotykanych w magazynach archiwalnych, systemu IPM, jako elementu polityki ochrony zbiorów, a także działań związanych z wprowadzeniem systemu IPM w archiwum. W spotkaniu wzięło udział ponad 290 osób.

Wykonywanie kopii zabezpieczających

W 2022 r., podobnie jak w latach ubiegłych, Archiwa Państwowe prowadziły digitalizację zabezpieczającą materiałów archiwalnych ze swojego zasobu w pracowniach własnych, a także na podstawie umów i porozumień oraz w ramach usługi zewnętrznej. Digitalizowane były m.in. akta stanu cywilnego, akta miast i gmin, akta urzędów różnego szczebla, akta sądowe, akta notariuszy, archiwa rodzin, akta cechów, fotografie oraz akta związane ze stratami wojennymi.

Łącznie w roku sprawozdawczym Archiwa Państwowe zdigitalizowały ponad 161 tys. j.a., pozyskując:

- 6,2 mln kopii cyfrowych z materiałów statycznych,
- prawie 84 tys. minut kopii materiałów audiowizualnych,
- 1,7 mln kopii cyfrowych wykonanych z mikrofilmów.

Tabela 7. Digitalizacja zabezpieczająca w 2022 r.

DIGITALIZACJA	LICZBA J.A. PODDANYCH DIGITALIZACJI	LICZBA WYKONANYCH I/LUB POZYSKANYCH KOPII CYFROWYCH		
		Z MATERIAŁÓW STATYCZNYCH	Z MATERIAŁÓW AUDIOWIZUALNYCH [W MINUTACH]	Z MIKROFILMÓW
w pracowni digitalizacji archiwum	132 973	3 537 027	21 363	1 782 652
na podstawie umów i porozumień	17 244	1 169 526	0	0

w ramach usługi zewnętrznej	11 337	1 518 168	62 607,22	0
-----------------------------	--------	-----------	-----------	---

31 Archiwów Państwowych prowadziło digitalizację w pracowniach własnych. Na podstawie umów i porozumień digitalizację prowadziło 10 Archiwów Państwowych: AGAD, AP w Gdańsku, AP w Kielcach, AP w Lublinie, AP w Łodzi, AP w Poznaniu, AP w Rzeszowie, AP w Toruniu, AP w Warszawie oraz AP we Wrocławiu. Natomiast w ramach usługi zewnętrznej zabezpieczające kopie cyfrowe pozyskało 21 archiwów państwowych: AGAD, NAC, AP w Białymstoku, AP w Częstochowie, AP w Gorzowie Wielkopolskim, AP w Kaliszu, AP w Katowicach, AP w Kielcach, AN w Krakowie, AP w Lesznie, AP w Lublinie, AP w Łodzi, AP w Opolu, AP w Piotrkowie Trybunalskim, AP w Płocku, AP w Poznaniu, AP w Radomiu, AP w Rzeszowie, AP w Siedlcach, AP w Toruniu, AP w Warszawie.

Digitalizacja i mikrofilmowanie poloników

Archiwa Państwowe prowadziły także prace nad uzupełnianiem państwowego zasobu archiwalnego poprzez m.in. **kopiowanie w archiwach zagranicznych materiałów dotyczących Polski i Polaków**.

Kontynuowana była realizacja wieloletniej umowy pomiędzy NDAP a Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie w zakresie mikrofilmowania poloników. Pozyskano kolejną partię mikrofilmów negatywowych (51 011 klatek) z zespołu nr 770: Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie. AGAD w ramach wieloletniej umowy o współpracy z 2013 r. podpisanej z Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie pozyskało kopie cyfrowe (skany) poloników z zasobu archiwum lwowskiego w łącznej liczbie 278 218 skanów z materiałów archiwalnych pochodzących z 1 149 ksiąg ziemskich i grodzkich z okresu I Rzeczypospolitej. Skany zakupione przez AGAD w 2022 r. pochodzą z dwóch zespołów archiwalnych: Sąd ziemski sanocki z lat 1423-1784 oraz Sąd grodzki żydaczowski z lat 1559-1783.

AP w Przemyślu w ramach zawartych umów o odpłatne wykonanie skanów z zasobów archiwów ukraińskich uzupełniających zbiory archiwum przemyskiego pozyskało łącznie 70 033 skanów dokumentów, w tym 40 tys. z Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie (akta metrykalne z zespołu nr 618: Konsystorz Metropolitalny Rzymskokatolicki we Lwowie – księgi metrykalne oraz fragmenty akt z zespołów nr 146, 174, 175, 178, 179, 205 dotyczące szkolnictwa w Przemyślu), 22 033 skanów z zasobu Archiwum Państwowego Obwodu Lwowskiego we Lwowie (zespół: Urząd Wojewódzki – wydział wyznaniowy, akta parafii z diecezji przemyskiej i zespół: Związek Obrońców Lwowa) oraz 8 tys. skanów z zasobu Archiwum Państwowego Obwodu Tarnopolskiego w Tarnopolu (księgi metrykalne wyznania rzymskokatolickiego).

AP w Lublinie podjęło w 2022 r. nowe działania polegające na podpisaniu umowy na digitalizację poloników z Biblioteką im. Wróblewskich w Wilnie. W oparciu o nią wykonano skany z 85 jednostek archiwalnych zawierających materiały historyczne dotyczące Lublina z okresu staropolskiego.

Zabezpieczanie dokumentacji o czasowym okresie przechowywania

Dla zabezpieczenia interesu społecznego w szczególnych przypadkach Archiwa Państwowe podejmowały działania w celu ochrony dokumentacji o czasowym okresie przechowywania.

Według stanu na koniec 2022 r. łączna ilość dokumentacji niearchiwalnej zgromadzonej przez 31 Archiwów Państwowych wynosiła **96 593,47 m.b.**, z czego 35 793,55 m.b. stanowiła dokumentacja osobowa i płacowa. W roku sprawozdawczym Archiwa Państwowe zabezpieczyły nieodpłatnie 992,07 m.b. dokumentacji niearchiwalnej. Przejęcia odpłatne nie były prowadzone.

W 2022 r. na podstawie dokumentacji niearchiwalnej Archiwa Państwowe zrealizowały łącznie **22 670 kwerend**, w większości do celów emerytalnych. Wnioski o wydanie kopii i odpisów z dokumentacji pracowniczej kierowały do Archiwów Państwowych zarówno osoby prywatne, jak i instytucje.

Dokumentacja niearchiwalna zgromadzona w Archiwach Państwowych w ramach przechowywania podlega zniszczeniu po upływie określonego czasu jej przechowywania. W 2022 r. Archiwa Państwowe poddały brakowaniu ponad 1 926,69 m.b. dokumentacji, która utraciła wartość użytkową i której okres przechowywania już upłynął.

Kontynuowano także współpracę z właściwymi terytorialnie urzędami marszałkowskimi w zakresie wymiany informacji o działalności przechowawców akt osobowych i płacowych oraz przeprowadzania kontroli podmiotów prowadzących tego rodzaju działalność. Łącznie w 2022 r. przedstawiciele Archiwów Państwowych brali udział w 12 kontrolach przechowawców przeprowadzanych przez urzędy marszałkowskie.

Popularyzacja dziedzictwa dokumentacyjnego

Archiwa Państwowe w roku sprawozdawczym prowadziły szereg działań mających na celu upowszechnianie wiedzy o materiałach archiwalnych, przybierających najczęściej formy:

- wystaw archiwalnych (tradycyjnych i przez galerie wirtualne),
- lekcji i warsztatów archiwalnych,
- pokazów i wycieczek archiwalnych,
- prelekcji i wykładów,
- publikacji przybliżających i promujących zasób archiwalny.

Inicjatywy te podejmowane były samodzielnie, a także we współpracy z instytucjami nauki i kultury, stowarzyszeniami oraz mediami.

Archiwa Państwowe podejmowały też nieoczywiste formy popularyzacji i promocji, będące wyrazem dostosowywania się do nowych trendów. AP w Koszalinie, mające swoją siedzibę w neogotyckim budynku wzniesionym na początku lat 80. XIX w., czyniąc starania, aby grono użytkowników stale się poszerzało, zostało wpisane przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego na mapę atrakcji turystycznych. Uzyskało również tytuł certyfikowanego Miejsca Przyjaznego Rowerzystom.

Wybrane projekty popularyzatorskie Archiwów Państwowych realizowane w 2022 r.

Jednym z najistotniejszych przedsięwzięć realizowanych w roku sprawozdawczym był polsko-ukraiński projekt „1939-45 POLSKA / 2022 UKRAINA” przeprowadzony przez Archiwa Państwowe oraz inicjatywę *Mom I see war*, obejmujący przygotowanie i prezentowanie w 27 miastach wystawy pt. „Mamo, ja nie chcę wojny!”.

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Warszawie, fot. Beata Żelazek

Trójjęzyczna ekspozycja (w języku polskim, ukraińskim i angielskim) przedstawiała historyczne rysunki polskich dzieci będące zapisem ich przeżyć z czasu II wojny światowej oraz współczesne rysunki dzieci ukraińskich, związane z toczącą się wojną w Ukrainie. Celem wystawy było pokazanie dramatu wojny z perspektywy najmłodszych, ukazanie wagi ich doświadczeń oraz zaprezentowanie wykonanych przez nie prac szerszej publiczności, jako niezwykle przejmujących świadectw konfliktu zbrojnego. Rysunki polskich dzieci zostały wybrane głównie ze zbioru prac przechowywanych w AAN w zespole Ministerstwa Oświaty z lat 1945–1966, w większości stworzonych na potrzeby badań zainicjowanych przez środowisko

pedagogiczne w pierwszych latach po wojnie oraz w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w 1946 r. w tygodniku „Przekrój”. Rysunki ukraińskich dzieci to współczesne prace plastyczne związane z toczącą się w Ukrainie wojną, gromadzone w portalu *Mom I see war*, stworzonym w celu pokazania wojny postrzeganej ich oczami. Projekt miał po raz kolejny zwrócić uwagę społeczności światowej na brutalną inwazję rosyjskiego najeźdźcy. Wystawa została zaprezentowana 19 lipca 2022 r. jednocześnie w 16 miastach w Polsce, w których znajdują się siedziby Archiwów Państwowych lub ich oddziałów. Główna uroczystość otwarcia odbyła się w Pałacu Staszica w Warszawie. W następnych miesiącach ekspozycje prezentowane były w kolejnych polskich miastach.

Dzięki współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych wystawa pokazana została na całym świecie : w Rumunii, Czechach, Republice Południowej Afryki, Islandii, Szwecji, USA, Grecji, Azerbejdżanie, Serbii, Niemczech, Słowacji, Australii, Wenezueli, Tanzanii, Indonezji, Finlandii, Danii, Malezji, Portugalii, Francji, Korei Południowej, Albanii, na Malcie, Cyprze, Łotwie, Litwie, Węgrzech, w Mołdawii, Słowenii, Norwegii, Bośni i Hercegowinie, Bułgarii, Austrii, Peru, Meksyku, Panamie, we Włoszech, w Belgii.

W ramach projektu wystawienniczego „Mamo, ja nie chcę wojny” powstała również tematyczna strona internetowa <https://momidontwantwar.eu/>.

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Bukareszcie w Rumunii, fot. Biblioteka Metropolitanna w Bukareszcie

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Luksemburgu, fot. © polska.lu/Ambasada RP w Luksemburgu

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” na Madison Ave/37th St pod budynkiem Konsulatu Generalnego RP w Nowym Jorku, fot. Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Pretorii w Republice Południowej Afryki w trakcie #RunForPeace, fot. Grażyna Koornhof/Ambasada RP w Pretorii

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Mexico City w Meksyku, fot. Ambasada RP w Meksyku

Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” w Wilnie na Litwie, fot. Ambasada RP w Wilnie

Wśród ogólnopolskich projektów popularyzacyjnych wymienić należy także konkurs genealogiczny pn. „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja wielka i mała ojczyzna”, skierowany do uczniów klas szóstych szkół podstawowych z terenu całego kraju. Konkurs trwał od stycznia do czerwca 2022 r. i składał się z dwóch etapów: wojewódzkiego i ogólnopolskiego. Zadaniem uczestników było stworzenie cyfrowego drzewa genealogicznego swojej rodziny w aplikacji „Cyfrowe Drzewo Genealogiczne” oraz opisanie losów przodków. Konkurs, stanowiący wspólną inicjatywę Ministra Edukacji i Nauki, Archiwów Państwowych i Ośrodka Rozwoju Edukacji, miał na celu poznanie historii rodzinnej poprzez odkrywanie pamiątek, dokumentów i starych fotografii. Przygotowana aplikacja konkursowa pozwalała stworzyć drzewo genealogiczne, dodawać zdjęcia i opisy członków rodziny, a także odnawiać stare zdjęcia poprzez narzędzie do koloryzacji obrazu wykorzystujące sztuczną inteligencję opartą na modelu głębokiego uczenia (*deep learning*). Materiałów archiwalnych niezbędnych do przygotowania cyfrowego drzewa genealogicznego uczestnicy mogli poszukiwać w zasobie Archiwów Państwowych,

Gala konkursu „Bez korzeni nie zakwitniesz...”. Laureaci i wyróżnieni razem z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych Pawłem Pietrzykiem i wiceministrem edukacji i nauki Tomaszem Rzymkowskim, for. Michał Gmitruk

korzystając z pomocy archiwistów. Spośród 44 prac wyłonionych w I etapie konkursu, kapituła wybrała 3 laureatów. Wyróżnienia otrzymało 12 uczniów.

Kolejnym projektem popularyzatorskim była „**Prezentacja sieci Polskich Archiwów Państwowych na XXIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych Poznań 2020/2022**”. W jego ramach przygotowana została wystawa „Historia dokumentem pisana”, przedstawiająca najstarszy dokument z zasobu każdego z 33 Archiwów Państwowych. Wśród zaprezentowanych obiektów znalazły się m.in. średniowieczne dokumenty papieskie, królewskie, klasztorne, miejskie i cechowe, a także dokumenty sądowe, hipoteczne i rodzinne. Część obiektów jest wpisana na Światową lub Krajową Listę Programu UNESCO „Pamięć Świata”. Najstarszy dokument opisany na wystawie, przechowywany przez AP w Poznaniu, pochodzi z 1153 r. i dotyczy fundacji klasztoru cystersów w Łeknie przez rycerza Zbiluta. W 2022 r. wystawa prezentowana była w 5 miastach: w Poznaniu (podczas XXIII Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych Poznań 2020/2022), Łodzi (podczas VIII Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich), Kielcach, Radomiu oraz Malborku.

Wystawa „Historia dokumentem pisana” na Placu Mickiewicza w Poznaniu, fot. AP w Poznaniu

Kontynuowany był także projekt **Archiwa Rodzinne Niepodległej**, który w latach ubiegłych zyskał duże zainteresowanie społeczne. W jego ramach kolejne miejscowości odwiedziła wystawa „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej”. W roku sprawozdawczym ekspozycja prezentowana była w Mławie, Pułtusku, Otwocku, Grodzisku Mazowieckim oraz Kielcach. Prowadzono też punkty konsultacyjne, gdzie można było uzyskać wsparcie pracowników archiwów w zakresie opracowania i zabezpieczania, w tym digitalizacji, jak również przeprowadzono zajęcia praktyczne, m.in. AP w Kaliszu zrealizowało zajęcia praktyczne dla członków Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego obejmujące prowadzenie poszukiwań genealogicznych w zasobie Archiwum, ćwiczenie w odczytywaniu cyrylicy i neogotyku, korzystanie z serwisu www.szukajwarchiwach.gov.pl oraz popularnych systemów indeksacji ksiąg metrykalnych, zwiedzanie pracowni konserwatorskiej i magazynów Archiwum.

Działalność edukacyjna i informacyjna

Jedną z podstawowych form działalności edukacyjnej i informacyjnej Archiwów Państwowych były wystawy tradycyjne lub prezentacje on-line. Łącznie w 2022 r. Archiwa Państwowe zorganizowały lub współorganizowały 278 tradycyjnych wystaw oraz przygotowały w oparciu o przechowywane materiały archiwalne 728 wirtualnych galerii.

Aktywność w obszarze działalności popularyzatorskiej, a w szczególności wystawienniczej, sieci archiwalnej koncentrowała się wokół kilku ważnych wydarzeń rocznicowych, takich jak:

- **100-lecie powołania służby cywilnej** – Archiwa Państwowe włączyły się w świętowanie tego jubileuszu przygotowując we współpracy z Departamentem Służby Cywilnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów plenerową wystawę prezentującą wybrane materiały archiwalne dotyczące służby cywilnej (w większości nigdzie wcześniej niepublikowane). Ekspozycja, prezentowana w Galerii Plenerowej Łazienek Królewskich, była efektem kompleksowej kwerendy w zasobie 33 Archiwów Państwowych na terenie całej Polski. Towarzyszył jej album „W służbie państwu i obywatelom. Stulecie służby cywilnej w Polsce”, oficjalnie zaprezentowany podczas konferencji „W służbie państwu i obywatelom”, która odbyła się 8 czerwca 2022 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w Warszawie. W ramach obchodów rocznicy podejmowane były również lokalne inicjatywy w postaci wystaw plenerowych i on-line (AP w Częstochowie, AP w Kaliszu, AP w Koszalinie Oddział w Szczecinku, AN w Krakowie, AP w Opolu, AP w Suwałkach, AP w Zamościu) oraz okolicznościowej lekcji archiwalnej – wykładu z prezentacją multimedialną nawiązującą tematyką do 100-lecia powołania służby cywilnej (AP w Koszalinie Oddział w Słupsku).
- **80. rocznica utworzenia Armii Krajowej** – Archiwa Państwowe, jako instytucja przechowująca największy na świecie zbiór dokumentów Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej i całego Polskiego Państwa Podziemnego w ramach obchodów rocznicy zorganizowały szereg wystaw tradycyjnych i on-line (m.in. „#aktaAK” – wystawa plenerowa i on-line poświęcona najważniejszym dokumentom Armii Krajowej przygotowana przez AAN, „80. rocznica utworzenia Armii Krajowej” – mobilna wystawa w Archibusie – autobusie MKZ Koszalin przygotowana przez AP w Koszalinie, „Bohaterowie z AK” – wystawa w AP w Katowicach), a także spotkania adresowane do pasjonatów historii, obejmujące prelekcje historyczne, prezentacje materiałów archiwalnych, warsztaty archiwalne, w tym kryptograficzne, pokaz filmu edukacyjnego (AP w Piotrkowie Trybunalskim, AP w Kielcach), konkurs wiedzy historycznej pn. „Tym obowiązkiem będzie walczyć z bronią w rękę” (AP w Szczecinie wraz z Kuratorium Oświaty w Szczecinie). AAN zorganizowało dwudniową konferencję naukową „Dokumenty Polskiego Państwa Podziemnego – stan zachowania”, na którą zaproszonych zostało ponad 20 najważniejszych badaczy tego tematu w kraju.

Lokalnie upamiętniane były także: **100. rocznica przyłączenia polskiej części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej Polskiej i powstania województwa śląskiego** (w ramach obchodów rocznicowych AP w Katowicach zorganizowało wydarzenie „Świętuj z Archiwum Państwowym w Katowicach 100. rocznicę przyłączenia części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej Polskiej i powstania województwa śląskiego”, obejmujące wystawę „1922 rok – przyłączenie Górnego Śląska do Polski i kształtowanie się polskiej administracji w województwie śląskim”, publikację pod tym samym tytułem oraz prelekcję: „1922 rok – wydarzenia, bohaterowie, urzędy”), a także **800-lecie powstania Zielonej Góry i 700-lecie uzyskania praw miejskich** (z okazji rocznicy AP w Zielonej Górze przygotowało wystawę „Rozwój przestrzenny Zielonej Góry”).

W ramach obchodów **Roku Marii Konopnickiej** AP w Kaliszu przygotowało wystawę „Maria Konopnicka w archiwaliach”, będącą efektem kwerendy źródłowej przeprowadzonej

w całej sieci Archiwów Państwowych oraz w innych instytucjach pielęgnujących pamięć o Marii Konopnickiej. Oddział w Szczecinku AP w Koszalinie włączył się w obchody przygotowując warsztaty kaligraficzne dla uczniów szkoły podstawowej pt. „Z pamiętnika Marii Konopnickiej”, podczas których wykorzystane zostały listy pisarki, przechowywane w Archiwach Państwowych. AP w Łodzi, w oparciu o materiały archiwalne ze swojego zasobu, przeprowadziło wywiad z Joanną Modrzejewską – prawnuczką pisarki, opublikowany na kanale YouTube Archiwum, a także przygotowało film prezentujący listy Marii Konopnickiej zachowane w zasobie AP w Łodzi.

Kontynuowano również stałe formy popularyzowania historii regionalnej i zasobów dokumentacyjnych adresowane do różnych grup wiekowych odbiorców, a przede wszystkim młodzieży, do których należały:

- **lekcje i warsztaty archiwalne** dotyczące głównie historii regionalnej, genealogii, konserwacji, a także zapoznające zainteresowanych z działalnością archiwum i pracą archiwisty;
- **wycieczki** przyjmowane w archiwach, podczas których uczestnicy mogli m.in. zapoznać się z organizacją archiwum i jego zasobem, poznać zasady korzystania z materiałów archiwalnych, zwiedzić magazyny archiwalne, zobaczyć najbardziej interesujące dokumenty, zapoznać się z pracą specjalistycznych pracowni funkcjonujących w archiwum (digitalizacji, konserwacji zbiorów).

Łącznie 33 Archiwa Państwowe zorganizowały **837 lekcji** z udziałem ponad **15 tys. uczestników**. Archiwa przyjęły też **686 wycieczek** z udziałem gości z całego kraju (ogółem zorganizowano wizyty dla ponad **11 tys. osób**).

Archiwa Państwowe, podobnie jak w latach poprzednich, brały udział w wydarzeniach cyklicznych, takich jak: **Międzynarodowy Dzień Archiwów, Noc Muzeów, Dzień Archiwisty**. Z okazji tych wydarzeń Archiwa Państwowe zorganizowały dla odwiedzających szereg atrakcji. Przygotowały wystawy stacjonarne i wirtualne, warsztaty (konserwatorskie, genealogiczne, kaligraficzne, plastyczne, numizmatyczne, obsługi serwisu Szukaj w Archiwach), projekcje filmów, promocje publikacji i spotkania autorskie, konkursy, prelekcje. Np. AP we Wrocławiu przybliżyło mieszkańcom miasta problematykę powstawania węzła wodnego we Wrocławiu, prezentując także związane z nim źródła w czasie rejsu statkiem po Odrze, wiodącego szlakami tego najbardziej skomplikowanego i rozwiniętego systemu spławno-żeglugowego w Polsce.

Na odwiedzających Archiwa Państwowe w 2022 r. czekały także punkty konsultacyjne, gdzie można było otrzymać poradę, jak prowadzić poszukiwania przodków i tworzyć drzewo genealogiczne oraz jak przechowywać rodzinne archiwalia i je samodzielnie zabezpieczać za pomocą prostych technik konserwacji. W tych wyjątkowych dniach odwiedzający mogli także zwiedzać magazyny archiwalne oraz pracownie konserwacji i digitalizacji.

Dzień Archiwisty 2022. Lekcja archiwalna pt. „Co kryje w swoich murach AP w Lublinie”, fot. AP w Lublinie

W Dzień Darczyńcy obchodzony 6 grudnia Archiwa Państwowe wyróżniały osoby, dzięki którym do narodowego zasobu archiwalnego trafiły bezcenne i unikalne dokumenty, będące źródłem do dziejów Polski i Polaków. Główne wydarzenia odbyły się w Warszawie i obejmowały uhonorowanie słynnego polsko-amerykańskiego fotografa Czesława Czaplńskiego, który od 2021 r. sukcesywnie przekazuje swoje zbiory do zasobu NAC, a także laureatów konkursu „Historie z rodzinnych archiwów” z 2020 r. (ze względu na pandemiczne rozdanie nagród nie było wtedy możliwe). Ponadto w Archiwach Państwowych w całej Polsce zostały w tym dniu zorganizowane spotkania z osobami, które przekazały swoje prywatne zbiory do Archiwów Państwowych lub chciałyby to zrobić w przyszłości. Darczyńcy opowiadali o swoich pamiątkach i tym, co skłoniło ich do podzielenia się nimi z Archiwami Państwowymi i ze społeczeństwem. Spotkaniom towarzyszyły pokazy i wystawy przekazanych zbiorów, pokazy filmowe, wykłady, prelekcje oraz premiery książek prezentujących prywatne kolekcje Darczyńców.

Do cyklicznych wydarzeń organizowanych lokalnie przez Archiwa Państwowe należały m.in.: Marcowy Maraton Archiwalny w AP w Kaliszu, „Spotkania ze źródłem archiwalnym” w AP w Kielcach, stałe wykłady dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku (AP w Lesznie).

Archiwa Państwowe uczestniczyły także w Europejskich Dniach Dziedzictwa oraz w lokalnych wydarzeniach cyklicznych, np. Śląskim Festiwalu Nauki (AP w Katowicach), III Koszalińskim Kongresie Kultury (AP w Koszalinie), Dniach Opola (AP w Opolu), Rzeszowskim Pikniku Nauki i Techniki oraz Pikniku Nauki EKSPLOKACJE (AP w Rzeszowie).

Informowanie o działalności popularyzacyjnej i edukacyjnej Archiwów Państwowych realizowane było przede wszystkim poprzez prowadzenie strony internetowej www.archiwa.gov.pl, która zyskała nową odsłonę zaprezentowaną 9 czerwca 2022 r. w XV Międzynarodowy Dzień Archiwów. Informacje o Archiwach Państwowych przedstawione są w 3 głównych blokach tematycznych – Szukaj, Poznaj i Przekaż, z zapewnieniem dostępu z jednego

Noc Muzeów 2022 w AP we Wrocławiu, fot. Joanna Nawińska

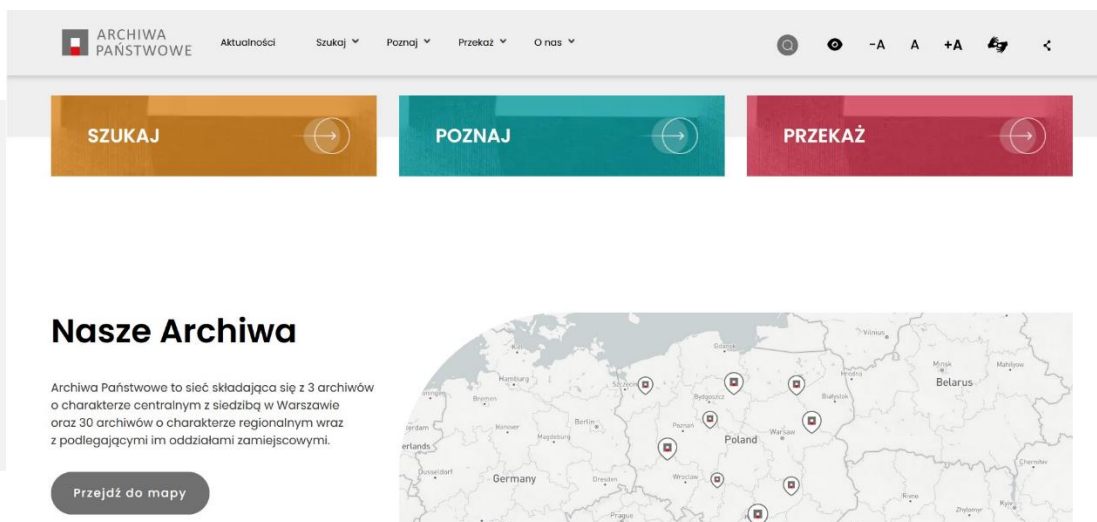

Dzień Darczyńcy w siedzibie NDAP, 6 grudnia 2022 r., fot. Michał Gmitruk

Laureaci konkursu „Historie z rodzinnych archiwów”, fot. Michał Gmitruk

miejsca do baz danych i portali tematycznych, katalogu publikacji oraz szerokiej oferty wirtualnych wystaw ze wszystkich Archiwów Państwowych. Strona spełnia także standard prostego języka, jest responsywna i dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Działania w zakresie edukacji oraz popularyzacji materiałów archiwalnych i archiwów podejmowane przez Archiwa Państwowe w 2022 r. obejmowały również **prowadzenie tematycznych stron internetowych i portali edukacyjnych**. W roku sprawozdawczym powstały 4 nowe portale:

- **Mamo, ja nie chcę wojny** (<https://momidontwantwar.eu>) – strona prezentująca historyczne rysunki polskich dzieci z 1946 r., będące zapisem ich przeżyć z czasu II wojny światowej oraz współczesne rysunki dzieci ukraińskich związane z toczącą się obecnie wojną w Ukrainie. Portal przygotowało AAN w ramach projektu związanego z polsko-ukraińską wystawą „Mamo, ja nie chcę wojny”, prezentowaną w Polsce i wielu krajach świata;
- **Ludzie z Kresów** (<https://agad.gov.pl/Kresy/index.html>) – strona przygotowana przez AGAD, poświęcona ludziom z Kresów. Z setek tysięcy wpisów osób urodzonych, zaślubionych czy zmarłych na Kresach na stronie prezentowane są wybrane odnalezione metryki i przypomniane sylwetki najbardziej znanych postaci – ludzi sztuki, nauki, sportu, literatury, polityki;
- **Z perspektywy podróży** (<https://agad.gov.pl/iter/index.html>) – wystawa wirtualna przygotowana przez AGAD, związana z szeroko rozumianym podróżowaniem w ubiegłych stuleciach. Pokazano na niej dokumenty związane z takimi zagadnieniami jak: wytyczanie drogi, cele podróży i potrzebne dokumenty, ale także dawne sposoby przemieszczania się, relacje, listy i opowieści z podróży;
- **Rodzina jako źródło wiedzy o historycznym Poznaniu, 1830-1930** (<https://rodzina.poznan.ap.gov.pl/>) – strona projektu naukowego realizowanego przez Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z AP w Poznaniu. Uczestnicy projektu skupiają się na ukazaniu historii rodzin poznańskich różnych nacji

i wyznań w latach 1830-1930. Do jego realizacji zostaną wykorzystane indywidualne informacje o urodzeniach, zawartych małżeństwach i zgonach, spisane z ksiąg parafialnych parafii katolickich i protestanckich w Poznaniu, zdeponowanych w AP w Poznaniu. Na ich podstawie zrekonstruowane zostaną historie rodzin poznańskich. Jednocześnie powstanie baza danych mieszkańców Poznania.

Podobnie jak w ubiegłych latach AP we Wrocławiu prowadziło **Naukowy Portal Archiwalny ArchNet** (www.archiwa.net), w którym zamieszczane były informacje o wydarzeniach naukowych w Polsce i innych krajach, o działalności polskich i zagranicznych instytucji archiwalnych, w tym Międzynarodowej Rady Archiwów, oraz o nowych dokumentach normatywnych i standardach dotyczących działalności archiwalnej.

Dużą rolę w działalności popularyzatorskiej odgrywała aktywność Archiwów Państwowych w środkach masowego przekazu, w szczególności w:

- lokalnej telewizji, np. AP w Kielcach uczestniczyło w realizacji programu TVP 3 Kielce pt. „Szukamy w archiwach”, pracownicy AP w Kaliszu, AP w Lesznie i AP w Poznaniu przygotowywali i prezentowali na antenie TVP3 wydarzenia historyczne z rejonu Wielkopolski w ramach programu „Wielkopolska każdego dnia”,
- radiu, np. AP w Poznaniu przygotowało 37 audycji radiowych z cyklu „Historia Konina” w rozgłośni „Meloradio-Konin”, AP w Szczecinie było współorganizatorem, patronem i brało czynny udział w cyklu debat historycznych w Polskim Radiu Szczecin pod nazwą „Kolokwia ottoniańskie”,
- prasie, np. AP w Koszalinie z „Głosem Koszalińskim” i GK24.pl współtworzyło cykl artykułów dotyczących materiałów ze swojego zasobu

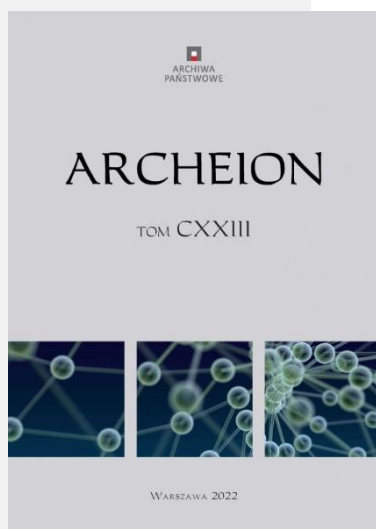
oraz w mediach społecznościowych na profilu „Archiwa Państwowe” (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube), jak również profilach poszczególnych archiwów.

Działalność wydawnicza

W 2022 r. sieć Archiwów Państwowych wydała łącznie **115 publikacji**. Obejmowały one 91 wydawnictw zwartych i 24 wydawnictwa ciągłe. Wśród czasopism wydawanych przez Archiwa Państwowe 9 znajduje się na liście czasopism punktowanych Ministra Edukacji i Nauki. Są to: „Archeion”, „Teki Archiwalne”, „Miscellanea Historico-Archivistica”, „Krakowski Rocznik Archiwalny”, „Szkice Archiwalno-Historyczne”, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne”, „Przegląd Archiwalno-Historyczny”, „Rocznik Łódzki” oraz „Kwartalnik Mazursko-Warmiński”.

15 czerwca 2022 r. podpisane zostało porozumienie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w sprawie realizacji serii wydawniczej „Polska Służba Zagraniczna 1945-1990 – Materiały Źródłowe”, będącej kontynuacją liczącej 3 tomy serii poświęconej polskiej służbie zagranicznej w latach 1918-1945.

Wybrane publikacje sieci Archiwów Państwowych wydane w 2022 r.

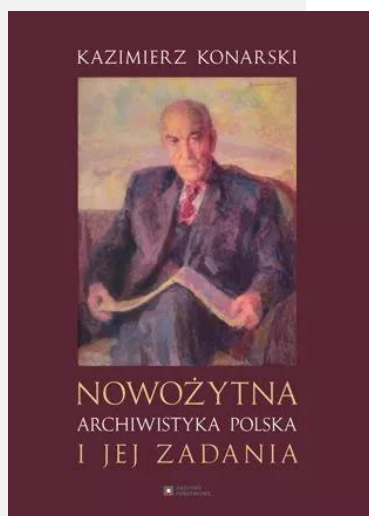
„Archeion”, NDAP

Tematem wiodącym 123 tomu „Archeionu” – wydawanego przez NDAP czasopisma naukowego poświęconego szeroko rozumianej problematyce archiwalnej – były archiwa w świecie cyfrowym. W tomie znalazły odzwierciedlenie ważne dla archiwistów i archiwistyki wydarzenia: pierwsze w Polsce „Forum archiwizacji zasobów polskiego Internetu”, które odbyło się pod koniec 2021 r. (dwa artykuły poświęcone projektom z Portugalii i Holandii), inauguracja nowego cyklu wykładów Archiwów Państwowych pn. „Konarski Lectures”, która odbyła się w październiku 2022 r. (zapis wykładu prof. Luciany Duranti wygłoszonego podczas inauguracji cyklu) oraz VIII Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich (artykuł prof. Rafała Stobieckiego na temat idei Archiwum będący rozwinięciem wystąpienia wygłoszonego podczas otwarcia Zjazdu). Dział poświęcony tematowi wiodącemu dopełnia artykuł na temat nowych technologii archiwizacji informacji, w tym zastosowania plastiku w archiwizacji danych. Ponadto w numerze znalazły się artykuły na temat archiwów w Ukrainie, elektronicznego zarządzania dokumentacją, a także recenzje publikacji dotyczących archiwistyki i kronika wydarzeń naukowych. Czasopismo dostępne jest on-line na portalu Czasopism Naukowych <https://www.ejournals.eu/Archeion/>.

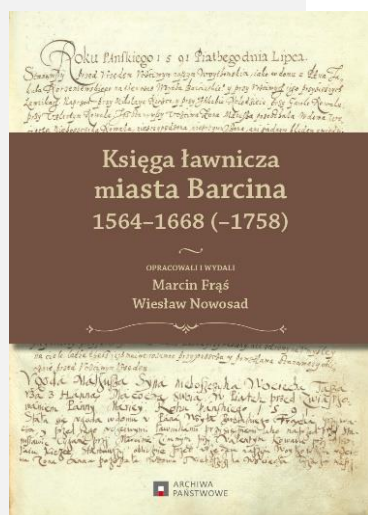
Kwaśniewicz Katarzyna, *Rzecz o konserwacji archiwaliów w Polsce w XX i XXI wieku*, NDAP

Publikacja ukazuje współczesne kierunki rozwoju i przeobrażeń, jakie zachodziły w konserwacji materiałów archiwalnych gromadzonych w archiwach w Polsce. Historia konserwacji materiałów archiwalnych to nie tylko historia rozwijania praktycznych umiejętności czy testowania nowych preparatów – to rozważania o zmianach w sposobie myślenia o archiwaliach i ich potrzebach, o ewolucji świadomego opiekowania się nimi. Praca omawia szczegółowo politykę ochrony zbiorów, przywołuje sylwetki mistrzów konserwatorów archiwaliów, omawia zasady etyki w konserwacji, opisuje współczesne metody ochrony zbiorów oraz dzisiejsze problemy i wyzwania, jakie towarzyszą pracy konserwatorskiej.

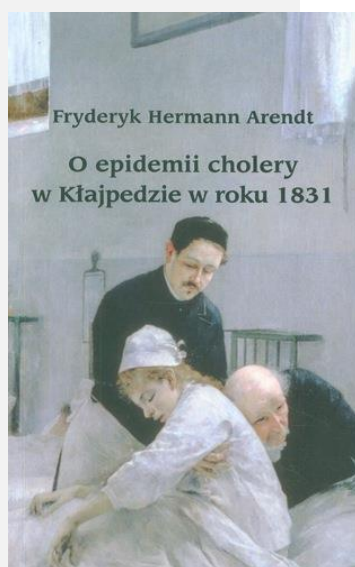
Konarski Kazimierz, *Nowożytna archiwistyka polska i jej zadania*, NDAP

Nowe wydanie klasycznego już dziś podręcznika autorstwa wybitnego archiwisty, pierwotnie opublikowane w 1929 r., z tłumaczeniem na język angielski. Pomimo upływu lat od pierwszego wydania podręcznika oraz wielu zmian, które nastąpiły w organizacji archiwów i metodyce pracy archiwalnej pozostaje on dziełem wykorzystywanym przez kolejne pokolenia archiwistów, a w wielu obszarach nadal niezastąpionym. Obecne wydanie poprzedzone przedmową Naczelnego Dyrektora wzbogacono o bibliografię prac Konarskiego, zestawioną na podstawie materiałów z AGAD oraz wybrany materiał ilustracyjny.

Księga ławnicza miasta Barcina 1564-1668 (-1758), oprac. Marcin Frańś i Wiesław Nowosad, NDAP

Publikacja jest owocem współpracy NDAP i AP w Bydgoszczy. Jest to niezwykle starannie opracowana edycja źródłowa księgi miasta położonego na pograniczu Kujaw i Wielkopolski, lokowanego w dolinie Noteci. Wydawnictwo stanowi kopalnię wiedzy o topografii Barcina i rozmaitych obiektach miejskich. Służyć może również do badań nad społecznością małego miasteczka i jego rodzin mieszczańskich, szlacheckich, żydowskich oraz kolonii Szkotów (Szołów). Ukazuje dzieje i rozwój miasta na przestrzeni stulecia. Jest to jedno z niewielu tego typu źródeł z regionu, które przetrwały do naszych czasów.

Fryderyk Hermann Arendt, *O epidemii cholery w Kłajpedzie w roku 1831*, AP w Olsztynie

Niewielkich rozmiarów publikacja stanowi edycję źródłową dysertacji doktorskiej, przybliżającą naturę i historię epidemii, podejmującą próby opisu chorób pochodnych oraz dostępnych wtedy terapii w świetle osobistych lekarskich doświadczeń autora. Należał on do grona medyków, którzy opiekowali się pacjentami w kłajpedzkim szpitalu. Jest to niezwykle źródło do dziejów dziewiętnastowiecznej medycyny oraz studium podejścia do epidemii z perspektywy ówczesnego społeczeństwa. Sięgając po tę lekturę, można przekonać się, jak bardzo zmieniło się od tamtej pory myślenie o chorobach zakaźnych i sposobach ich leczenia.

Regesta fontium Grünbergensium, oprac. Tadeusz Dzwonkowski, Beata Grelewicz, Paweł Kalisz, AP w Zielonej Górze

Pięknie wydana publikacja będąca zbiorem dokumentów i pieczęci do najstarszej historii Zielonej Góry. Znajdziemy tu dokumenty cechów rzemieślniczych, władz miasta Zielona Góra, opatów, proboszczów, dokumenty książęce i cesarskie od 1382 do 1903 r. W opracowaniu wykorzystano materiały z zasobu AP w Zielonej Górze, Muzeum Ziemi Lubuskiej i Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego. Publikacja została wydana przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta Zielona Góra z okazji obchodów 800-lecia powstania Zielonej Góry i 700-lecia uzyskania praw miejskich.

Publikacje sieci Archiwów Państwowych w roku sprawozdawczym otrzymały następujące nagrody i wyróżnienia:

- nagrodę Prezydenta Koszalina w dziedzinie kultury w kategorii „Wydarzenie Kulturalne Roku 2021” otrzymała publikacja „Nieznane twarze Koszalina. Miejsca, których już nie ma” wydana przez AP w Koszalinie, prezentująca archiwalia związane z nieistniejącymi już w mieście obiektami, miejscami i lokalizacjami;
- nagrodę „Wawrzyn Pawła Konrada” w konkursie Książka Roku 2021 Lublin – Lubelszczyzna w kategorii Lublin – wydawnictwo albumowe otrzymała publikacja AP w Lublinie pt. „Stare druki w zbiorach biblioteki Archiwum Państwowego w Lublinie. Katalog”;
- tytuł najlepszej regionalnej książki 2021 r. w konkursie Liber Mazovia otrzymała publikacja „W szponach nadludzi” współwydana przez AP w Warszawie w ramach serii „Folia Historica Pultoviensia”;
- I miejsce w kategorii czasopisma w 7. Międzynarodowym Konkursie „Najlepsze wydawnictwa o górach” zdobył „Rocznik Jeleniogórski” współwydawany przez AP we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze.

Ponadto *Katalog Zbioru Kartograficznego Towarzystwa Historyczno-Literackiego Biblioteki Polskiej w Paryżu (t. I)* został nominowany do nagrody w konkursie Najpiękniejsze Polskie Książki 2021 w kategorii: katalogi i wydania bibliofilskie, organizowanym przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek.

Wydarzenia naukowe i popularnonaukowe

Okazją do przedstawienia wyników badań naukowych oraz popularyzowania zasobu archiwalnego był również udział pracowników archiwów w konferencjach, seminariach, sympozjach, odczytach, wykładach otwartych, webinarach, panelach dyskusyjnych i zebraniach naukowych. Pracownicy sieci Archiwów Państwowych wygłosili podczas nich **363 wystąpienia**. Znaczna część tych wydarzeń została zorganizowana lub współorganizowana przez Archiwa Państwowe. Wśród nich wymienić można m.in.:

- **VIII Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich** w Łodzi, przebiegający pod hasłem „Archiwa – zwierciadła czasu, skarbnice pamięci” (7-9 września 2022 r.). Podczas wydarzenia, objętego Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, odbyło się 5 sesji tematycznych („Wartościowanie dokumentacji”, „Prawo archiwalne”, „Archiwa życia codziennego”, „Informacja-nośnik-pamięć”, „Małe ojczyzny w dokumencie”) oraz sesje plenarne i sesja posterowa. Archiwa Państwowe zorganizowały towarzyszące Zjazdowi warsztaty (m.in. na temat ADE oraz tworzenia jednolitych rzeczowych wykazów akt), wystawy plenerowe oraz cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem stoisko z wydawnictwami sieci archiwalnej;

VIII Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Łodzi, fot. Michał Gmitruk

- **VI Ogólnopolską Konferencję Archiwistów i Historyków „Educare Necesse Est...”**, zorganizowaną przez AP w Warszawie, AGAD, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego, Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, z tematem przewodnim „My wśród obcych, obcy wśród nas od średniowiecza do końca XX w.” (21–22 września 2022 r.);
- **Dni Digitalizatora**, zorganizowane przez NAC (29-30 września 2022 r.);
- ogólnopolską konferencję naukową **„Powrót do domu. Akt lokacyjny Zamościa z 10 IV 1580 r.”**, zorganizowaną przez AP w Zamościu i Akademię Zamojską (1 lipca 2022 r.);
- konferencję naukową **„Archiwa rodzinne i kolekcje prywatne w zasobach zachodniopomorskich instytucji kultury i nauki”**, zorganizowaną przez AP w Szczecinie w ramach projektu Archiwa Rodzinne Niepodległej (28 września 2022 r.);
- ogólnopolską konferencję naukową **„Maria Konopnicka – życie, twórczość, upamiętnienie”**, zorganizowaną przez AP w Kaliszu oraz Miasto Kalisz (4 października 2022 r.);

- konferencję naukową „Człowiek wobec systemów totalitarnych na Środkowym Nadodrze 1933-1989”, zorganizowaną przez AP w Zielonej Górze, Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana w Zielonej Górze, Uniwersytet Szczeciński Wydział Teologiczny oraz Lubuski Urząd Wojewódzki, poświęconą „Społeczeństwu na Środkowym Nadodrze wobec nazizmu 1933-1945” (13 października 2022 r.);
- 4. Środkowoeuropejskie Spotkania Genealogiczne, współorganizowane przez NAC z Warszawskim Towarzystwem Genealogicznym oraz Arbeitsgemeinschaft ostdeutscher Familienforscher (AGoFF) (28-29 maja 2022 r.).

Wydarzenia i projekty międzynarodowe

W 2022 r. Archiwa Państwowe zorganizowały 2 duże wydarzenia międzynarodowe.

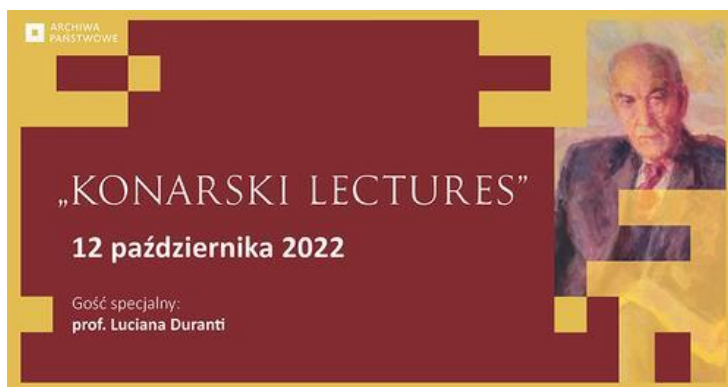
W dniach 22-23 czerwca 2022 r. w AN w Krakowie zainaugurowano nowy cykl konferencji międzynarodowych **Europejskie Colloquia Archiwalne**, adresowanych do partnerów archiwalnych w Europie. Obrady przebiegały pod hasłem „Rozproszone dziedzictwo. Przemieszczenia i rewindykacje archiwaliów w Europie po I wojnie światowej”. Dodatkowo zorganizowany został specjalny panel poświęcony aktualnej sytuacji archiwów ukraińskich zmagających się ze skutkami agresji rosyjskiej na Ukrainę. Przedstawiciele strony ukraińskiej mogli podzielić się z uczestnikami konferencji nie tylko historycznymi doświadczeniami związanymi z rewindykacją i przemieszczeniami archiwaliów, ale także przybliżyć funkcjonowanie archiwów ukraińskich w warunkach wojny, omawiając zagadnienia związane z ochroną dziedzictwa dokumentacyjnego w sytuacji konfliktu zbrojnego. Konferencja ta była transmitowana na żywo w sześciu kanałach i trzech wersjach językowych. Udział w obradach wzięli przedstawiciele 11 państw europejskich (Bułgaria, Czarnogóra, Estonia, Gruzja, Litwa, Łotwa, Niemcy, Rumunia, Słowenia, Ukraina, Węgry) oraz reprezentanci polskich instytucji, w tym sieci Archiwów Państwowych.

Konferencja „Europejskie Colloquia Archiwalne”, fot. Wojciech Bociński

W październiku 2022 r. zainaugurowany został nowy cykl międzynarodowych wykładów archiwalnych „Konarski Lectures”, nazwany od nazwiska Kazimierza Konarskiego, wybitnego polskiego archiwisty i historyka, autora wydanego w 1929 r. podręcznika dla pracowników archiwów „Nowożytna archiwistyka polska i jej zadania”.

Gościem specjalnym wydarzenia była prof. Luciana Duranti – teoretyk i profesor archiwistyki w University of British Columbia w Vancouver w Kanadzie. Wygłosiła ona wystąpienie na temat: *Why a world gone digital needs archival theory more than ever before?* (Dlaczego cyfrowy świat potrzebuje teorii archiwalnej bardziej niż kiedykolwiek wcześniej?)³. W drugiej części spotkania odbyła się debata poświęcona postaci profesora Kazimierza Konarskiego i jego dokonaniom na polu polskiej i europejskiej myśli archiwalnej. Wzięli w niej udział naukowcy z polskich i ukraińskich ośrodków uniwersyteckich. W wydarzeniu uczestniczyło ponad 200 słuchaczy, w tym pracownicy Archiwów Państwowych oraz wykładowcy i studenci archiwistyki z 10 ośrodków uniwersyteckich w Polsce.

„Konarski Lectures”, fot. Michał Gmitruk

³ L. Duranti, *Why a world gone digital needs archival theory more than ever before?*, [w:] Archeion, 2022, 123, s. 10-30, <https://www.ejournals.eu/Archeion/2022/123/art/22570/>.

W dniach 26-27 września 2022 r. Archiwa Państwowe gościły przedstawicieli ośrodków polonijnych na corocznej konferencji. W ramach zorganizowanej w siedzibie NDAP **44. Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie** odbyły się obrady z udziałem 26 uczestników reprezentujących 18 instytucji polskich spoza kraju.

44. Stała Konferencja Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie w siedzibie NDAP, fot. Michał Gmitruk

W ramach **jubileuszu 800-lecia utworzenia Uniwersytetu w Padwie** sieć Archiwów Państwowych zaangażowała się w ogólnopolską kwerendę tematyczną oraz przygotowanie wystawy poświęconej Polakom studiującym w Padwie. Koordynatorem prac było AP w Opolu. Wystawa dotycząca polskich absolwentów Uniwersytetu w Padwie była prezentowana we Włoszech oraz w kilku miastach w Polsce. Delegacja Archiwów Państwowych uczestniczyła też w międzynarodowej konferencji naukowej „Gentiluomo padovano. Powiązania polskiej elity z Republiką Wenecką i Studium Patavinum”, zorganizowanej w dniach 28-29 kwietnia 2022 r. w Padwie. Wydarzeniu towarzyszył cykl audycji w Radio Opole z udziałem Dyrektora opolskiego Archiwum poświęcony osobistościom studiującym na Uniwersytecie w Padwie.

AP w Szczecinie kontynuowało w ramach współpracy przygranicznej międzynarodowy projekt **Klosterbuch von Pommern/Księga klasztorów na Pomorzu** zaplanowany na lata 2020-2027, polegający na opracowaniu interdyscyplinarnego przewodnika dotyczącego klasztorów na Pomorzu oraz materialnej i duchowej spuścizny po życiu monastycznym. W 2022 r. z wykorzystaniem programu TRANSCRIBUS opublikowano w Internecie 34 inwentarze archiwalne z rejestrami dokumentów klasztornych i kościelnych (transkrypcja na pismo maszynowe). Ukazały się one w Digitale-Bibliothek Mecklenburg-Vorpommern – [https://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/toc/PPNAPSzczecin 65 78 0 3 1/](https://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/toc/PPNAPSzczecin%2065%2078%200%203%201/) oraz na współtworzonej przez

AP w Szczecinie stronie internetowej „Regesta Pomeraniae Monastica”, <https://transkribus.eu/r/regestapomeraniae/#/>, prowadzonej w 3 językach (ang., niem., pol.). Strona zawiera wyszukiwarkę umożliwiającą prowadzenie kwerend w materiałach przechowywanych w AP w Szczecinie. Partnerami AP w Szczecinie przy realizacji projektu są Uniwersytet Szczeciński oraz instytucje niemieckie: Uniwersytet w Greifswaldzie, Uniwersytet w Kilonii, Komisja Historyczna dla Pomorza, Archiwum Landowe w Greifswaldzie.

Współpraca z gremiami archiwalnymi

W roku sprawozdawczym kontynuowana była współpraca z gremiami archiwalnymi:

- **Europejską Grupą Archiwalną (EAG)** oraz **Europejską Radą Archiwistów Narodowych (EBNA)** – spotkania odbyły się w dniach 19-20 maja 2022 r. w Paryżu oraz 24-26 sierpnia 2022 r. w Berlinie.

Podczas spotkania EAG 19 maja 2022 r. dyskutowano nad bieżącymi zagadnieniami z działalności archiwów europejskich, w tym: regulacją europejską dotyczącą podpisu elektronicznego (eIDAS) i jej konsekwencjami dla archiwów europejskich, standardami digitalizacji zasobów oraz projektami archiwalnymi (European Digital Treasures project, Archiving by Design).

Spotkanie EBNA z 20 maja 2022 r. poświęcone było pozyskiwaniu do zasobów archiwalnych materiałów elektronicznych. Wydarzeniem towarzyszącym była prezentacja nowej platformy dla Europejskiego Portalu Archiwalnego, w którego tworzeniu uczestniczyły również polskie Archiwa Państwowe, prezentując w nim opisy materiałów archiwalnych ze swojego zasobu.

Tematem wiodącym sierpniowych obrad obu gremiów było zagadnienie kultury pamięci w działalności archiwów narodowych w poszczególnych krajach. Na zaproszenie organizatorów w konferencji wzięły dodatkowo udział przewodniczący Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy, dr Anatolij Chromow.

- **Międzynarodową Radą Archiwów (ICA)** – w dniach 20-23 września 2022 r. w Rzymie odbyła się 9. doroczna konferencja, której obrady przebiegały pod hasłem: „Archives: Bridging the Gap”.
- **europejskim oddziałem ICA (EURBICA)** – 21 września 2022 r. odbyło się zgromadzenie ogólne członków Międzynarodowej Rady Archiwów, w trakcie którego głosowano nad akceptacją nowych władz, w tym nowego przewodniczącego ICA.

Wizyty

W roku sprawozdawczym odbyły się następujące wizyty gości zagranicznych:

- Ambasador Republiki Azerbejdżanu (12 maja 2022 r.),
- Ambasador Mongolii w Rzeczypospolitej Polskiej (27 czerwca 2022 r.),
- Przewodniczący Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy (24 czerwca 2022 r.),

Rozmowy polsko-ukraińskie 24 czerwca 2022 r. Od lewej: dr Jacek Krochmal (AGAD), Olesia Stefanyk (Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie) przewodniczący Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy dr Anatolij Chromow, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk, dr hab. Anna Krochmal (NDAP), Elżbieta Laska (AP w Przemyślu), fot. Wojciech Staszkiwicz

- delegacja pracowników Centralnego Archiwum Państwowego Dokumentacji Naukowo-Technicznej Republiki Kazachstanu, która prowadziła poszukiwania materiałów archiwalnych dotyczących historii Kazachstanu w ramach programu „Archiwum-2025” oraz relacji polsko-kazachskich w XX w. (16-27 maja 2022 r.),
- delegacja Ministerstwa Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy (11 października 2022 r.).

Program wymiany archiwistów

W 2022 r. wznowiono po przerwie spowodowanej stanem pandemii **program wymiany archiwistów** we współpracy z partnerami z Czech oraz Niemiec. AAN zorganizowało pobyt w Polsce dr. Adama Zitka z Archiwum Narodowego w Pradze. Kontynuował on kwerendę badawczą do przygotowywanego przewodnika prezentującego źródła archiwalne do relacji polsko-czechosłowackich w latach 1945-1989.

Dużym zainteresowaniem z obu stron cieszyła się wymiana archiwistów z partnerami niemieckimi. Zorganizowano 4 wyjazdy przedstawicieli Archiwów Państwowych w Polsce. Prowadzili oni badania w 3 archiwach niemieckich: Tajnym Archiwum Państwowej Fundacji Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie, Centralnym Archiwum Wojskowym we Freiburgu oraz Brandenburskim Archiwum Landowym w Poczdamie. Tematyka kwerend badawczych koncentrowała się na historii lokalnej (dziejach miast i postaci z nimi związanych, m.in. historii Bydgoszczy, Gorzowa Wielkopolskiego) oraz poszukiwaniem materiałów dotyczących Uniwersytetu w Królewcu i związanego z nim wybitnego filozofa Immanuela Kanta.

W Polsce zorganizowano wizyty dla 4 archiwistów niemieckich, którzy reprezentowali: Bawarskie Archiwum Państwowe, Archiwum Federalne w Berlinie, Brandenburskie Archiwum Landowe w Poczdamie oraz Tajne Archiwum Państwowej Fundacji Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie. Prowadzili oni badania w AAN, AGAD, AP w Koszalinie oraz AP

w Gorzowie Wielkopolskim. Przedmiotem zainteresowań archiwistów niemieckich były m. in. akta byłych Prus Wschodnich w zasobie AGAD, materiały policji niemieckiej z okresu II wojny światowej, dokumentacja do historii regionalnej, jak również zapoznanie się z metodami pracy Archiwów Państwowych w Polsce.

Ponadto prof. Jerzy Gaul z AGAD kontynuował rejestrację poloników w Austriackim Archiwum Państwowym w Wiedniu.

Wsparcie archiwów ukraińskich

Od pierwszego dnia rosyjskiej inwazji na Ukrainę Archiwa Państwowe pozostawały w kontakcie z archiwami ukraińskimi, w tym z dyrektorami archiwów w Kijowie i Lwowie, na bieżąco odpowiadając na wszystkie zgłaszane potrzeby. Organizowane były transporty z materiałami do zabezpieczenia archiwaliów do archiwów ukraińskich we Lwowie i Tarnopolu, m.in. przekazano specjalistyczne pudła do zabezpieczania materiałów archiwalnych oraz materiały do ochrony na wypadek pożaru, skrzynie z tworzywa pcv do ewakuacji, folie ochronne, regały archiwalne). Archiwa Państwowe wsparły też zabezpieczenie zagrożonej zniszczeniem dokumentacji cyfrowej zbiorów należących do lwowskiej organizacji społecznej „Centrum historycznej pamięci”.

Transport materiałów do zabezpieczania archiwaliów dla lwowskich archiwów

Archiwa Państwowe we współpracy ze Stowarzyszeniem Archiwistów Polskich uruchomiły także akcję pomocy dla koleżanek i kolegów archiwistów i ich rodzin z Ukrainy,

obejmującą pomoc w znalezieniu tymczasowego zakwaterowania oraz wsparcie finansowe na pierwsze niezbędne potrzeby. W tym celu uruchomione zostały specjalne punkty kontaktowe. Prowadzone były również zbiórki darów dla uchodźców z Ukrainy.

Archiwa Państwowe dostrzegły także konieczność wsparcia strony ukraińskiej na forach międzynarodowych, w tym w różnych gremiach archiwalnych, m.in. Międzynarodowej Radzie Archiwów. Pozytywnie odpowiedziały na apel kolegów z archiwów ukraińskich o wykluczenie zarządów archiwów Federacji Rosyjskiej oraz Białorusi z gremiów międzynarodowych. Podejmowane były też działania mające na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na konsekwencje toczącej się wojny.

W kontekście konieczności zabezpieczenia zasobów dziedzictwa kulturowego Ukrainy w czasie działań wojennych, Archiwa Państwowe udzieliły stronie ukraińskiej wsparcia merytorycznego w zakresie prowadzenia procesu digitalizacji dóbr kultury, w tym przedstawiły metody i obowiązujące standardy, a także zaprezentowały stosowany sprzęt.

WSPIERANIE DZIAŁAŃ ARCHIWALNYCH W KRAJU I ZAGRANICĄ

WSPIERANIE DZIAŁAŃ ARCHIWALNYCH W KRAJU I ZAGRANICĄ

Archiwa Państwowe wspierały zabezpieczanie archiwaliów zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. W roku sprawozdawczym po raz kolejny przyznane zostały dotacje na realizację projektów obejmujących opracowywanie, udostępnianie oraz zabezpieczanie materiałów archiwalnych z ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. W ramach kolejnych edycji konkursów, przeprowadzonych w latach 2016-2022, dofinansowano zostało 137 projektów. Łączna wysokość przekazanych środków przekroczyła 6,5 mln zł. Kontynuowane były również działania związane z ochroną narodowego zasobu archiwalnego poza granicami kraju. Polscy archiwiści udzielili pomocy w zakresie ewidencjonowania, opracowania i zabezpieczania materiałów archiwalnych zgromadzonych przez 10 instytucji emigracyjnych.

Wspieranie działań archiwalnych 2022

Celem konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022” było wyłonienie i dofinansowanie najlepszych projektów na realizację zadania publicznego obejmującego działania związane z opracowaniem, udostępnianiem oraz zabezpieczaniem materiałów archiwalnych wchodzących w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. W otwartym naborze ofert ogłoszonym przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na podstawie ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wyłoniono beneficjentów i przyznano dotacje na **17 projektów**. Łączna kwota na dofinansowanie wynosiła **900 000 zł**.

Tabela 8. Projekty dofinansowane w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022”

LP.	NAZWA PROJEKTU	NAZWA BENEFICJENTA	PRYZNANA DOTACJA
1.	„Konservacja pełna pięciu ksiąg metrykalnych (XVII – XVIII-wieczne dudki z parafii: w Bojszowach, Ćwiklicach i Żorach) z zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach”	Archidiecezja Katowicka Kościoła Rzymskokatolickiego	71 388 zł
2.	„Konservacja akt Archiwum Archidiecezji Warmińskiej”	Archidiecezja Warmińska	54 230 zł

3.	„Konservacja zespołu dokumentów pergaminowych Archiwum Diecezjalnego w Płocku - Etap III”	Diecezja Płocka	92 404 zł
4.	„Archiwa jezuitów kłodzkich „Od-Nova 5”	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku	99 864 zł
5.	„Opracowanie zasobu archiwalnego i przygotowanie inwentarza w postaci elektronicznej zespołu akt Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu [XVII] 1818-2022 – Etap 4”	Diecezja Sandomierska	29 928 zł
6.	„Konservacja pergaminowego dokumentu Przemysła II, z pieczęcią majestatu z 15 sierpnia 1295 roku, przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie wraz z opracowaniem, wykonaniem kopii i digitalizacją.”	Diecezja Pelplińska	26 200 zł
7.	„Opracowanie i profilaktyka konserwatorska nowo odnalezionych akt Archiwum Związku Kompozytorów Polskich Opracowanie i profilaktyka konserwatorska nowo odnalezionych akt Archiwum Związku Kompozytorów Polskich”	Związek Kompozytorów Polskich	42 600 zł
8.	„Konservacja archiwaliów zebrzydowickich bonifratrów”	Konwent Bonifratrów pw. św. Floriana w Zebrzydowicach	44 991 zł
9.	„Na nieludzkiej ziemi - archiwizacja i udostępnienie materiałów archiwalnych dotyczących osób wywiezionych na Sybir w czasie II wojny światowej”	Związek Sybiraków Zarząd Główny	34 304 zł
10.	„Przygotowanie elektronicznego inwentarza i profilaktyka konserwatorska materiałów Archiwum prof. Konrada Górskiego”	Towarzystwo Naukowe w Toruniu	12 420 zł
11.	„Archiwum Jerzego Kukuczki”	Fundacja Wielki Człowiek	60 274 zł
12.	„Konservacja dwóch osiemnastowiecznych rękopisów”	Konwent Zakonu Bonifratrów w Cieszynie	55 300 zł
13.	„Opracowanie oraz konserwacja zasobu Archiwum Klasztoru Sióstr Karmelitanek Bosych w Krakowie, ul Kopernika 44 - etap drugi”	Klasztor Sióstr Karmelitanek Bosych w Krakowie, ul. Kopernika 44	65 409 zł
14.	„Zabezpieczenie rękopisów Archiwum Karmelitów w Krakowie na Piasku opakowaniami ochronnymi”	Klasztor OO Karmelitów Na Piasku w Krakowie	42 300 zł
15.	„Dziedzictwa Ormian Polskich Pełna konserwacja najstarszych ormiańskich ksiąg metrykalnych i opracowanie ormiańskiej spuścizny”	Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich	39 100 zł
16.	„Opracowanie, udostępnienie oraz zabezpieczenie kolekcji Dariusza Baliszewskiego”	Fundacja Ośrodka KARTA	99 424 zł

17.	„Kompleksowe prace nad archiwaliami ząbkowickich bonifratrów”	Konwent Bonifratrów pw. Trójcy Przenajświętszej we Wrocławiu	29 934 zł
-----	---	--	-----------

Wybrane archiwalia zabezpieczone w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022”

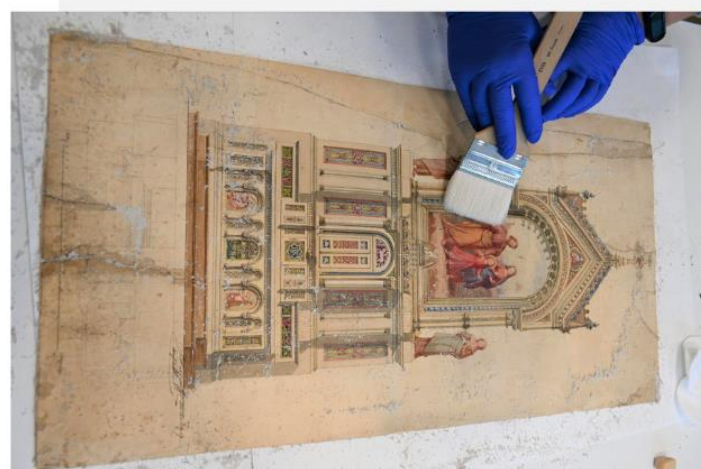
Wśród archiwaliów zabezpieczonych w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022” znajdowało się m.in. **pięć XVII- i XVIII-wiecznych ksiąg metrykalnych z parafii w Bojszowach, Ćwiklicach i Żorach** z zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach. Zostały one poddane dezynfekcji, oczyszczaniu kart na sucho oraz kąpielom statycznym (w celu ustabilizowania stanu fizykochemicznego papieru). Za pomocą bibułek japońskich uzupełnione zostały ubytki i wzmocniona struktura papieru. Wykonana została nowa oprawa w pełną skórę księgi z Żor oraz oprawa półskórkowa dla kolejnych ksiąg z Bojszów i Żor. Odświeżenia wymagały także pergaminowe oprawy ksiąg z Ćwiklic. W wyniku ww. prac księgi zostały profesjonalnie zabezpieczone i uchronione przed dalszą degradacją fizykochemiczną i biologiczną. Ponadto wszystkie karty ksiąg zostały poddane profesjonalnej digitalizacji zabezpieczającej.

Zdezynfekowany i oczyszczony został także **zasób archiwalny klasztoru bonifratrów w Ząbkowicach Śląskich**. Akta usystematyzowano i sporządzono inwentarz całego zespołu liczącego łącznie 181 j.a. W czasie sporządzania inwentarza odkryto sporą liczbę map gruntowych oraz projektów przebudowy obiektów klasztornych. Podczas prac konserwacji poddany został wyjątkowy rysunek na papierze – projekt ołtarza pw. św. Rodziny dla kościoła bonifratrów w Ząbkowicach Śląskich. To jedyny tego typu obiekt w zasobie archiwów bonifraterskich w Polsce.

Archiwum Fundacji Ośrodka KARTA opracowało i zabezpieczyło **kolleksję Dariusza Baliszewskiego (1946-2020)** – historyka, dziennikarza, publicysty, współtwórcy i prowadzącego programów telewizyjnych: „Świadkowie”, „Na marginesie historii,

Księga pogrzebów z Ćwiklic z zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach przed i po konserwacji, fot. Katarzyna Kwaśniewicz

Zasób archiwalny klasztoru bonifratrów w Ząbkowicach Śląskich - projekt ołtarza pw. św. Rodziny w czasie prac konserwatorskich

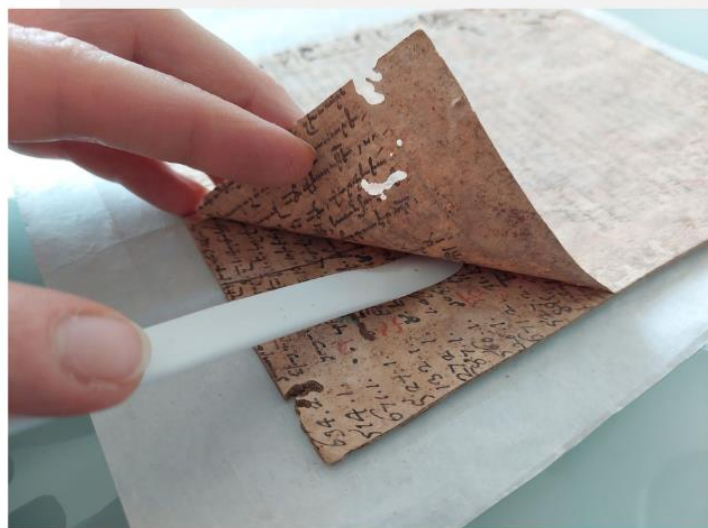
„Powtórka z historii” i „Rewizja Nadzwyczajna”. Opracowana kolekcja zawiera materiały dotyczące pracy Dariusza Baliszewskiego w programach telewizyjnych, materiały dotyczące gen. Władysława Sikorskiego, katastrofy w Gibraltarze w 1943 r. (relacje, notatki, dzienniki, prasę, wywiady, i korespondencję), materiały dotyczące organizacji „Muskietery” oraz marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, a także materiały do pracy zawodowej Dariusza Baliszewskiego związane z historią XX w.

Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich poddała pełnej konserwacji **księgi metrykalne pochodzące z ormiańskiego kościoła w Stanisławowie** (obecnie Iwano-Frankiwnsk): księgę chrztów z lat 1703-1783 i księgę zgonów z lat 1715-1829. Dzięki konserwacji proces destrukcji najstarszych ormiańskich ksiąg metrykalnych znajdujących się w Archiwum Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich został zatrzymany. Podczas prac w skórzanych oprawach ksiąg znaleziono i poddano konserwacji 54 karty zapisane w większości literami w ormiańskim, pochodzące z XVIII w. Pracownicy Archiwum przypuszczają, że znajduje się wśród nich kilka kart glosariusza kipczacko-ormiańskiego, którego inna część została już wcześniej odkryta w innej księdze ze zbiorów Archiwum i opracowana. Ponadto opracowana, zewidencjonowana i opakowana została spuścizna Leona Ter-Oganjana – ważnego działacza ormiańskiej społeczności w Warszawie.

W Archiwum Diecezjalnym w Płocku konserwacji poddane zostały **32 dokumenty pergaminowe z lat 1347-1392** wytworzone w kancelariach papieży, książąt mazowieckich i opolskich, biskupów płockich, poznańskich, włocławskich, chełmińskich i innych duchownych oraz kancelariach cywilnych i sądowych. Konserwatorzy przywrócili dokumentom formę bliską pierwotnej, a jednocześnie starali się zachować ślady ich wiekowej historii. Gruntowną konserwację przeszły również pieczęcie oraz ich sznury, stanowiące rzadko spotykany materiał badawczy.

Kolekcja Dariusza Baliszewskiego, rozsyp materiałów archiwalnych, fot. Katarzyna Januszewska

Konserwacja ormiańskich ksiąg metrykalnych - rozdzielanie sklejoných kart służących w XVIII i XIX w. jako makulatura do wykonania okładek, fot. Hanna Machaj

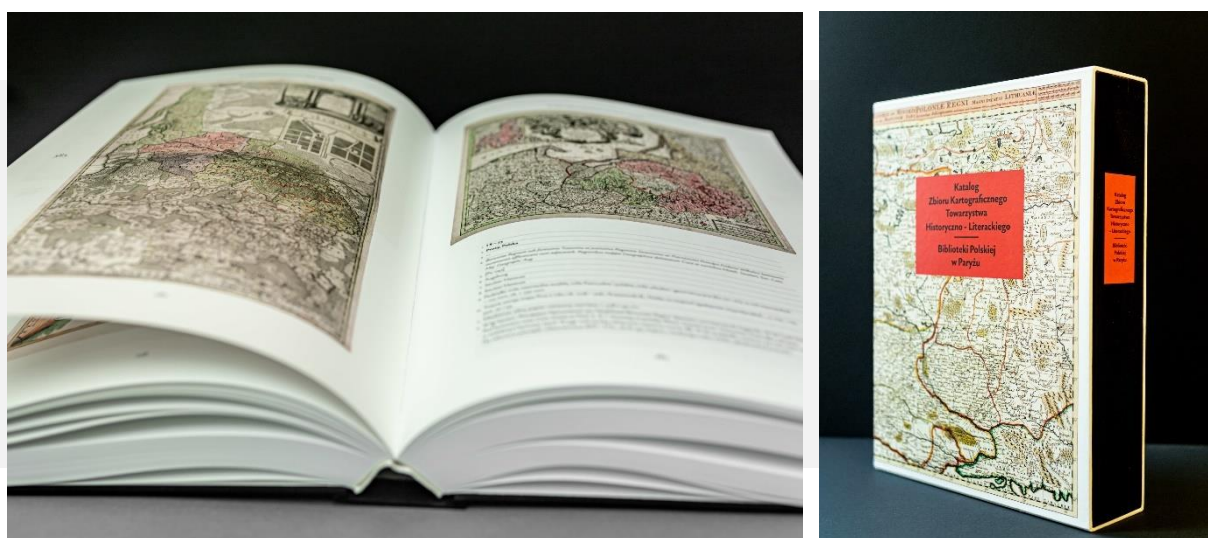
Dokument pergaminowy z Archiwum Diecezjalnego w Płocku po konserwacji, fot. Archiwum Diecezjalne w Płocku

◦ Program pomocy instytucjom emigracyjnym ◦

W 2022 r., po przerwie związanej z pandemią, wznowiono wieloletnią pomoc dla archiwów polonijnych. Zorganizowano wyjazdy do 10 instytucji partnerskich. Uczestniczyło w nich 13 archiwistów i 1 konserwator. Instytucje objęte pomocą to: Biblioteka Polska w Paryżu, Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie, Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Polska Misja Katolicka w Szwajcarii, Fundacja Archivum Helveto-Polonicum, Polish Music Center, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Polski Instytut Naukowy w Ameryce oraz Muzeum Polskie w Ameryce. W wymienionych ośrodkach kontynuowane były rozpoczęte w poprzednich latach prace związane z ewidencjonowaniem, opracowaniem i zabezpieczaniem materiałów archiwalnych w nich zgromadzonych.

Ponadto trzem instytucjom – Fundacji Archivum Helveto-Polonicum, Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii oraz Instytutowi Józefa Piłsudskiego w Londynie – przekazano opakowania ochronne do zabezpieczania wytworzonych i zgromadzonych przez nie dokumentów.

Efektom współpracy z instytucjami polonijnymi było wydanie drukiem dwóch publikacji. We współpracy z Biblioteką Polską w Paryżu ukazał się pierwszy obszerny tom prezentujący bezcenne zbiory kartograficzne pt. „Katalog Zbioru Kartograficznego Towarzystwa Historyczno-Literackiego Biblioteki Polskiej w Paryżu”. Stanowi on podsumowanie kilkuletnich prac Archiwów Państwowych nad zabezpieczeniem i opracowaniem ponad 800 map i atlasów z terenu całej Europy i świata. Z kolei wspólnie z Papieskim Instytutem Studiów Kościelnych w Rzymie została wydana drukiem monografia pt. „Kroniki kompanii żołnierzy polskich w Algierii z lat 1941-1942”.

Katalog Zbioru Kartograficznego Towarzystwa Historyczno-Literackiego Biblioteki Polskiej w Paryżu, fot. D. Pruszczyńska

WYKAZ WYDARZEŃ

WYKAZ WYDARZEŃ

STYCZEŃ 2022

- Prezentowanie przez AP w Opolu wystawy „Genius Loci. Żywa energia dawnych mieszkańców Opola”
- Przygotowanie przez AP w Opolu wystawy „Historie leczone dotykem. Z sekretnych kart konserwatora”
- Promocja 53 tomu czasopisma „Rocznik Jeleniogórski”, wydawanego przez AP we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze i Towarzystwo Przyjaciół w Jeleniej Górze
- Rozpoczęcie konkursu „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna” współorganizowanego przez Ministra Edukacji i Nauki oraz Archiwa Państwowe, we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji

LUTY 2022

- Premiera on-line kolejnego albumu z serii wydawniczej NAC pt. „Stolica Rassalskiego”
- Ogłoszenie postępowania na wybór partnera prywatnego dla projektu „Budowa i utrzymanie archiwów państwowych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego”
- Pierwsze posiedzenie Komitetu Sterującego ds. wdrażania „Strategii rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021-2030”
- Prezentowanie wystawy „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej” w Mławie
- Przeprowadzenie przez AP we Wrocławiu i Oddział w Bolesławcu warsztatów archiwalnych dla dzieci w ramach programu „Ferie z kulturą”

- 80. rocznica powstania Armii Krajowej – przygotowanie wystaw plenerowych i on-line, prelekcji, warsztatów archiwalnych, pokazu filmu edukacyjnego, promocji książki
- 100. rocznica uchwalenia pierwszej ustawy o Służbie Cywilnej – przygotowanie z Departamentem Służby Cywilnej KPRM wystawy „100 lat służby cywilnej w Polsce”
- Rozstrzygnięcie konkursu wiedzy historycznej pn. „Twym obowiązkiem będzie walczyć z bronią w rękę” zorganizowanego przez AP w Szczecinie i Kuratorium Oświaty w Szczecinie z okazji 80. rocznicy utworzenia Armii Krajowej
- Przekazanie do AP w Łodzi 5 odzyskanych rysunków architektonicznych synagogi przy ul. Wolborskiej w Łodzi
- Przekazanie do AP w Koszalinie materiałów archiwalnych z kapsuły czasu, znalezionej w iglicy kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Białogardzie

MARZEC 2022

- Zorganizowanie przez AP w Kaliszu XI Marcowego Maratonu Archiwalnego, którego program obejmował m.in. konkurs dla internautów pt. „Niedopowiedziane archiwalia”, promocję książki „Archiwum Państwowe w Kaliszu (1951-2021). 70 lat działalności”, ogłoszenie konkursu „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”, premierę kolejnego odcinka filmu edukacyjnego w ramach serii „Po-szukaj na szukaj-u”
- Prezentacja 6 tomu „Ksiąg obrad Miejskiej Rady Narodowej Miasta Płocka” podczas sesji naukowej „Płock w latach 1945-1950 w świetle dokumentów z zasobu Archiwum Państwowego w Płocku”
- Promocja książki „Zarys dziejów piwowarstwa w Kotlinie Jeleniogórskiej” przygotowanej przez AP we Wrocławiu
- Prezentowanie wystawy „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej” w Pułtusku
- Udział AP w Łodzi jako partnera w przygotowaniu wystawy „Jedwabne tkaniny odzieżowe 1700-1800”
- Udział AN w Krakowie w Hackathonie kulturowym Coding da Vinci Ost3 2022 jako instytucji dostarczającej zbiory cyfrowe

Przygotowanie przez AP w Rzeszowie we współpracy z Teatrem im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie wystawy „Teatralne życie kostiumu” z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru

Udział Archiwów Państwowych w debacie „Dziedzictwo online. Co, dla kogo i dlaczego w tylu miejscach?” zorganizowanej przez Centrum Archiwistyki Społecznej

Przyznanie publikacji AP w Koszalinie „Nieznane twarze Koszalina. Miejsca, których już nie ma” Nagrody Prezydenta Koszalina w dziedzinie kultury w kategorii „Wydarzenie Kulturalne Roku 2021”

KWIECIEŃ 2022

Prezentowanie wystawy „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej” w Otwocku

Przygotowanie przez AP w Łodzi oraz Region Sieni Poczty Polskiej w Łodzi wystawy „Wielkanocne Karty Pocztove”

Spotkanie promocyjne publikacji AP w Lesznie „Ród historii – historia rodu. Archiwum rodu Żółtowskich. Ikonografia siedzib z powiatu kościańskiego”

Ogłoszenie konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022”

Ukazanie się publikacji „Urząd Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej 1939-1945” - kolejnego tomu serii „Polska służba zagraniczna 1918-1945. Materiały źródłowe”

Promocja publikacji „A na niebie pojawiła się kometa... pamiętnik Salomona Goldreicha” w AP w Rzeszowie w ramach akcji „Żonkile” upamiętniającej powstanie w getcie warszawskim

Przeprowadzenie przez AN w Krakowie warsztatów „Ochrona dziedzictwa narodowego w działalności Archiwów Państwowych” dla funkcjonariuszy polskiej Policji, Krajowej Administracji Skarbowej oraz policjantów z Niemiec, Cypru, Mołdawii, Chorwacji

Otwarcie wystawy „Sztuka zaklęta w starodrukach” w AP w Łodzi wraz z prezentacją połączonego cyfrowo planu Klucza Łódzkiego geometry przysięgłego Franciszka Johnneya z lat 1812-1813

● Podpisanie porozumienia o współpracy między Archiwami Państwowymi a Centrum Archiwistyki Społecznej

● 800. rocznica utworzenia Uniwersytetu w Padwie – zorganizowanie przez Archiwa Państwowe oraz Uniwersytet Opolski międzynarodowej konferencji „Gentiluomo padovano. Powiązania polskiej elity z Republiką Wenecką i Studium Patavinum”

MAJ 2022

● 231. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja – pokaz oryginału ustawy oraz innych dokumentów związanych z jej uchwaleniem w AGAD

● Prezentowanie wystawy „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej” w Grodzisku Mazowieckim

● Współprzygotowanie przez AP w Zamościu oraz Miejsko-Gminną Bibliotekę w Szczepieszynie wystawy „670 lat Szczepieszyna”

● Przygotowanie przez AP w Toruniu wystawy „Wśród winnic, łąk trzcinowych i ogrodów – tajemnice przedmieścia Torunia Mokre”

● Prezentacja wydawnictwa pt. „Katalog Zbioru Kartograficznego Towarzystwa Historyczno-Literackiego Biblioteki Polskiej w Paryżu (t. I)” w AGAD

● Spotkanie promujące monografię „Jedna biblioteka - trzy historie. Biblioteka Archiwum Państwowego w Szczecinie. Studium przypadku” wydaną przez NDAP i AP w Szczecinie

● Przekazanie spuścizny Krystyny Łyczywek do AP w Szczecinie

● Wizyta Ambasador Azerbejdżanu w NDAP

● Prezentacja zdigitalizowanej kartoteki cmentarza żydowskiego w Łodzi i przekazanie jej kopii cyfrowych przewodniczącemu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Łodzi

● Przekazanie do AP we Wrocławiu trzech dokumentów pergaminowych z XVII i XVIII w.

● Noc Muzeów w Archiwach Państwowych – przygotowanie wystaw, konkursów, warsztatów, wykładów, projekcji filmowych, konsultacji dla domowych archiwistów, genealogów i badaczy archiwaliów, zwiedzania magazynów

Przygotowanie przez AP w Zielonej Górze wystawy „Rozwój przestrzenny Zielonej Góry” z okazji obchodów 800-lecia powstania Zielonej Góry i 700-lecia uzyskania praw miejskich

Przygotowanie przez AP w Piotrkowie Trybunalskim wystawy „Ukraińskie ślady na ziemi piotrkowskiej. Dokumenty z zasobu Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim”

Jubileusz 70-lecia Oddziału w Chełmie AP w Lublinie, obejmujący otwarcie wystawy materiałów archiwalnych „Chełmskie Archiwum Naj... 1952-2022”

Przygotowanie przez AP w Warszawie wystawy „Wsi spokojna, wsi wesoła... Polska wieś w dawnej fotografii”

Wizyta pracowników Centralnego Archiwum Państwowego Dokumentacji Naukowo-Technicznej Republiki Kazachstanu w Archiwach Państwowych

Przekazanie akt Parafii Ewangelickiej w Kutach do Oddziału w Ełku AP w Suwałkach

CZERWIEC 2022

Konferencja zapowiadająca polsko-ukraiński projekt archiwalny „Mamo, ja nie chcę wojny!!!” w AAN

Oficjalna prezentacja albumu „W służbie państwu i obywatelom. Stulecie służby cywilnej w Polsce” towarzyszącego ogólnopolskiej wystawie plenerowej współorganizowanej przez Archiwa Państwowe i KRPM

XV Międzynarodowy Dzień Archiwów – przygotowanie dni otwartych, wystaw, warsztatów, prelekcji, promocji wydawnictw, uruchomienie nowej odsłony strony internetowej archiwa.gov.pl

Wręczenie nagrody „Wawrzyn Pawła Konrada” za publikację AP w Lublinie „Stare druki w zbiorach biblioteki Archiwum Państwowego w Lublinie. Katalog”

Prezentowanie wystawy „Archiwa Rodzinne Niepodległej. Zbiorowy portret rodzin II Rzeczypospolitej” w Kielcach

Obchody 30. rocznicy powstania Oddziału w Kamieńcu Żąbkowickim AP we Wrocławiu

- Rozstrzygnięcie konkursu „Znajdź swoją pamiątkę rodzinną i opisz jej historię”, współorganizowanego przez Zachodniopomorską Kurator Oświaty oraz Dyrektora AP w Szczecinie
- Rozstrzygnięcie konkursu „Wspieranie działań archiwalnych 2022”
- Podpisanie porozumienia z Ministerstwem Spraw Zagranicznych dotyczącego realizacji serii wydawniczej „Polska służba zagraniczna 1945-1990 – materiały źródłowe”
- Zwiedzanie AP w Gdańsku w Świąto ul. Wałowej
- Przygotowanie przez AP w Katowicach wystawy „1922 rok – przyłączenie Górnego Śląska do Polski i kształtowanie się polskiej administracji w województwie śląskim”
- Konferencja naukowa „Europejskie Colloquia Archiwalne” pod hasłem „Rozproszone dziedzictwo. Przemieszczenia i rewindykacje archiwaliów w Europie po I wojnie światowej” w AN w Krakowie
- Spotkanie Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i przewodniczącego Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy
- Przygotowanie przez AP w Opolu wystawy „Polska – zadanie na całe życie”
- Udział Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w konferencji poświęconej wsparciu ukraińskiej kultury i artystów, zorganizowanej przez Narodowe Centrum Kultury i Miasto Rzeszów
- Wizyta Ambasadora Mongolii w NDAP
- Rozstrzygnięcie ogólnopolskiego konkursu dla uczniów klas szóstych „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”

LIPIEC 2022

- Uroczyste przekazanie aktu lokacyjnego Zamościa do AP w Zamościu, któremu towarzyszyła Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Powrót do domu. Akt lokacyjny Zamościa z 10 IV 1580 r.”
- Wmurowanie aktu erekcyjnego pod budowę nowej siedziby AP w Bydgoszczy
- Przekazanie do Oddziału w Bolesławcu AP we Wrocławiu materiałów archiwalnych dotyczących dziejów gminy Miedziana

- Przygotowanie przez AP w Opolu wystawy „Archiwum 25 lat po powodzi. Ocalamy dobra kultury”
- Otwarcie wystawy „Mamo, ja nie chcę wojny!” w 16 miastach w Polsce

SIERPIEŃ 2022

- Otwarcie wystawy „Mamo, ja nie chcę wojny!” w kolejnych miastach
- Oddanie do użytku wyremontowanego magazynu na dokumentację osobowo-płacową w AP w Gdańsku
- Otwarcie wystawy „Historia dokumentem pisana”, przygotowanej w ramach projektu „Prezentacja sieci Polskich Archiwów Państwowych na XXIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych Poznań 2020/2022”

WRZESIEŃ 2022

- VIII Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Łodzi pod hasłem „Archiwa – zwierciadła czasu, skarbnice pamięci”
- Prezentowanie wystawy „Mamo, ja nie chcę wojny!” w polskich placówkach dyplomatycznych na całym świecie dzięki współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych
- Przygotowanie przez AP w Toruniu wystawy „Niezwykły herbarz rodziny Koyenów – toruński wehikuł czasu”
- Przygotowanie przez AP w Lesznie z Muzeum Okręgowym w Lesznie wystawy „Propaganda sukcesu. Centralne Dożynki w Lesznie 1977”
- Wręczenie nagród w konkursie genealogicznym „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”
- Przygotowanie przez AP w Opolu wystawy „Znaki rodowych aspiracji”

- Prezentowanie wystawy plenerowej „Historia dokumentem pisana” w Kielcach
- Przygotowanie przez AP w Lublinie wystawy „Armia Krajowa na Lubelszczyźnie. Historia. Ludzie. Dziedzictwo”
- Przygotowanie przez AP w Siedlcach wystawy „Armia Krajowa regionu siedleckiego w materiałach archiwalnych” oraz towarzyszącej jej tematycznej konferencji naukowej
- Spotkanie 44. Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie w NDAP
- Współorganizowanie przez AP w Kaliszu konferencji „Maria Konopnicka - życie, twórczość, upamiętnienie” z okazji obchodów Roku Marii Konopnickiej
- Konferencja naukowa „Archiwa rodzinne i kolekcje prywatne w zasobach zachodniopomorskich instytucji kultury i nauki” w AP w Szczecinie
- Dzień Archiwisty w Archiwach Państwowych

PAŹDZIERNIK 2022

- Prezentowanie wystawy „Historia dokumentem pisana” w Radomiu
- Współorganizowanie przez AP w Zielonej Górze konferencji „Człowiek wobec systemów totalitarnych na Środkowym Nadodrzu 1933-1989”
- Wizyta delegacji Ministerstwa Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy w Archiwach Państwowych
- Inauguracja nowego cyklu międzynarodowych wykładów archiwalnych „Konarski Lectures”
- Prezentowanie wystawy „Mamo, ja nie chcę wojny!” w kolejnych miastach Polski oraz w polskich placówkach dyplomatycznych na całym świecie dzięki współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych
- Prezentacja publikacji „Pomoc Żydom podczas II wojny światowej w źródłach archiwalnych” w AP w Przemyślu

- Ukazanie się publikacji „Rzecz o konserwacji archiwaliów w Polsce w XX i XXI wieku”
- Promocja albumu „Fotograf mówi zdjęciami. Krzysztof Sokołów” wydanej przez AP w Koszalinie

LISTOPAD 2022

- Prezentowanie wystawy „Historia dokumentem pisana” w Malborku
- Prezentowanie wystawy „Mamo, ja nie chcę wojny!” w centrum informacji Parlamentu Europejskiego w Brukseli
- Podpisanie porozumienia o współpracy ze Szkołą Główną Służby Pożarniczej
- Przyznanie AAN srebrnej nagrody BohaterON im. Powstańców Warszawskich w kategorii Instytucja
- Otwarcie wystawy „Maria Konopnicka w archiwaliach” w AP w Kaliszu

GRUDZIEŃ 2022

- Prezentowanie wystawy „Historia dokumentem pisana” w Gdańsku
- Spotkanie informacyjne w ramach postępowania na wybór partnera prywatnego dla projektu pt. „Budowa i utrzymanie Archiwów Państwowych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego”
- Dzień Darczyńcy w Archiwach Państwowych
- Ukazanie się pierwszego interaktywnego numeru „Szkiców Archiwalno-Historycznych” – czasopisma wydawanego przez AP w Katowicach